

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EFSANE
METİNLERİNİN DİNLEME METNİ OLARAK B1
SEVİYESİNE UYARLANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EZGİ ŞİMŞEK

**GAZİANTEP
ARALIK 2022**

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EFSANE
METİNLERİNİN DİNLEME METNİ OLARAK B1
SEVİYESİNE UYARLANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EZGİ ŞİMŞEK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. K. Kaan BÜYÜKİKİZ

GAZİANTEP
ARALIK 2022

TEZ ONAY SAYFASI**Öğrencinin Adı ve Soyadı:** Ezgi ŞİMŞEK**Üniversite:** Gaziantep Üniversitesi**Enstitü:** Eğitim Bilimleri Enstitüsü**Ana Bilim Dalı ve Bilim Dalı:** Türkçe ve Sosyal Bilimler/Türkçe Eğitimi**Tezin Başlığı:** Yabancılara Türkçe Öğretiminde Efsane Metinlerinin Dinleme Metni Olarak B1 Seviyesine Uyarlanması**Tezin Savunma Tarihi:** 29/12/2022

Bu tezin yüksek lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. K. Kaan BÜYÜKİKİZ

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzası

Doç. Dr. K.Kaan BÜYÜKİKİZ

Doç. Dr. Arif ÇERÇİ

Doç. Dr. Ahmet BALCI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Ahmet İhsan KAYA
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu kabul ederim. Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu onayladığımı beyan ederim.

İmza:.....

Adı ve Soyadı: Ezgi ŞİMŞEK

Öğrenci Numarası: 19263411003

Tezin Savunma Tarihi: 29/12/2022

ÖNSÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitabı dışında materyal bulma sorunu dikkat çekmektedir. Bu soruna yönelik çözüm yolları düşünülerek bazı edebi metinler çeşitli dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Yapılan çalışmalar hep okuma metni olarak hazırlanmıştır. Dinleme metni olarak herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu eksiklikten yola çıkılarak bu çalışmada sözlü edebiyat ürünlerinden olan efsaneler dinleme metni olarak düzenlenmiştir.

Uyarlanan efsane metinlerini seslendiren annem Betül Koç' a ve tanıştığımız günden beri beni destekleyen, hayallerim için çaba harcayan, sürece teknik ve psikolojik destek veren eşim Lütfü Şimşek'e, sürecime tanıklık edip beni hep cesaretlendiren, kendime olan inancımı tazeleyen canım arkadaşım Kevser Yener'e teşekkür ederim.

Aralık 2022

Ezgi ŞİMŞEK

ÖZET

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EFSANE METİNLERİNİN DİNLEME METNİ OLARAK B1 SEVİYESİNE UYARLANMASI

ŞİMŞEK, Ezgi

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. K. Kaan BÜYÜKİKİZ

Aralık-2022, 164 Sayfa

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hedef dilin yanı sıra hedef kültürün aktarımı da amaçlandığı için sıklıkla edebi metinlerden yararlanılmaktadır. Fakat kimi zaman edebi metinlerin doğrudan kullanılması hedef kitlenin içinde bulunduğu dil düzeyine uygun düşmemektedir. Bu durumda özgün metin; sadeleştirme, genişletme ve kolaylaştırma gibi çeşitli metin uyarlama tekniklerine göre düzenlenebilir. Bu çalışmada sözlü edebiyat ürünlerinden olan efsanelerimiz B1 dil seviyesine göre dinleme metni olarak uyarlanarak bu alanda ders kitabı dışında dinleme metni kaynağı oluşturmak amaçlanmıştır. Uyarlama işlemi sırasında Gazi Tömer B1 Dil Bilgisi kitabındaki dil bilgisi yapıları ve Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni'nin dinleme becerisi yeterlilikleri dikkate alınmıştır. Sözcüksel değişimlerde ise Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü'ne başvurulmuştur. Ayrıca dinleme stratejileri kullanılarak metinlere yönelik dinleme öncesi, sırası ve sonrası için etkinlikler tasarlanmıştır. Metinlerin sonunda Türkçe- Türkçe sözlüğe yer verilmiştir. Uyarlanan metinler seslendirilip sosyal paylaşım ağına yüklenmiştir. Metinlerin yazılı hallerinin altında verilen karekodlarla bunlara ulaşılabilir. Çalışma temel nitel araştırma desenine göre yürütülmüştür. Dinleme metni olabilecek uzunlukta, standart Türkçe ile yazılmış, içerisinde olumsuz örnekler ve argo ifadeler yer verilmeyen, ders materyali olarak kullanılmaya uygun, efsane metin türünün özelliklerini içerisinde barındıran, konuşma diline yakın on beş efsane metni seçilmiş ve üç alan uzmanına gönderilmiştir. Alan uzmanlarının dönütlerine göre içinden on tanesi belirlenerek çalışmada kullanılmaya uygun görülmüştür. Çalışmada aynı sayfa içerisinde metinlerin özgün ve uyarlanmış hallerinin yan yana bulunması yapılan değişikliklerin birebir gözlemlenebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca metinlerin sonunda özgün metnin her bir cümlesinde yapılan değişiklikler tek tek açıklanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: metin uyarlama, dinleme, efsaneler, B1

ABSTRACT**ADAPTATION TO LEVEL B1 AS A LISTENING TEXT OF MYTHS IN
TEACHING TURKISH FOR FOREIGNERS**

ŞİMŞEK, Ezgi

Master Thesis

Department of Turkish and Social Sciences Education

Discipline of Turkish Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. K. Kaan BÜYÜKİKİZ

December-2022, 164 Pages

In the field of teaching Turkish as a foreign language, literary texts are frequently used because it is aimed to teach the target culture as well as the target language. However, sometimes the use of literary texts as they are is not suitable for the language level of the target audience. In this case, the original text; It can be edited according to various text adaptation techniques such as simplification, expansion and simplification. In this study, it is aimed to create a listening text source other than the textbook in this field by adapting our legends, which are important carriers of Turkish culture, as listening texts according to B1 language level. During the adaptation process, the grammatical structures in Gazi Tömer B1 Grammar book and the listening skill acquisitions of the Common European Framework of Reference for Languages were taken into account. Word Frequency Dictionary of Written Turkish was used for lexical changes. In addition, using listening strategies, activities were designed for the texts before, during and after listening. A Turkish-Turkish dictionary is included at the end of the texts. The adapted texts were voiced and uploaded to social network. These can be accessed with the QR codes given under the written versions of the texts. The study was carried out according to the basic qualitative research design. Fifteen legend texts close to the spoken language were selected, which were long enough to be a listening text, were written in standard Turkish, did not include negative examples and slang expressions, were suitable for use as course material, and included the characteristics of the legendary text type, and were sent to three field experts. According to the feedback of the field experts, ten of them were determined and found suitable for use in the thesis. In the study, it is important to have the original and adapted versions of the texts side by side on the same page in terms of observing the changes made. In addition, at the end of the texts, the changes made in each sentence of the original text are explained one by one.

Keywords: text adaptation, listening, legends, B1

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar.....	x
EKLER.....	xii
KISALTMALAR	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ana Dili - Hedef Dil	8
2.1.1. Dil Kültür İlişkisi.....	8
2.1.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Önemi	9
2.2. Dinleme	10
2.2.1. Dinleme Süreci	12
2.2.1.1. Dinleme öncesi.	12
2.2.1.2. Dinleme sırası.	13
2.2.1.3. Dinleme sonrası.	14
2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Eğitiminin Önemi	14
2.3. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında (CEFR) Dinleme Becerisi	15

2.3.1. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına Göre B1 Dil Seviyesinde Dinleme Yeterlilikleri	16
2.4. Dil Öğretiminde Edebi Metinlerden Yararlanmak	16
2.4.1. Efsaneler ve Efsanelerin Dil Öğretiminde Kullanımı	18
2.5. Dil Öğretiminde Kullanılan Metin Çeşitleri	19
2.5.1. Otantik/ Özgün Metin.....	19
2.5.2. Otantik Olmayan / Üretilmiş Metin.....	23
2.5.3. Uyarlanmış Metin.....	23
2.5.4. Özgün Metin- Uyarlanmış Metin Tartışmaları.....	24
2.5.5. Metin Uyarlama (Metin Değiştirim)	27
2.5.5.1. Yabancı Dil Öğretiminde Metin Uyarlama Teknikleri.....	28
2.5.5.1.1. Sadeleştirme.....	28
2.5.5.1.1.1. Sözcüksel Değiştirim	29
2.5.5.1.1.2. Sözdizimi Düzeyinde Değiştirim.....	30
2.5.5.1.2. Genişletme	31
2.5.5.1.3. Kolaylaştırma.....	31
2.6. Konu İle İlgili Ulusal Ve Uluslararası Araştırmalar	33
2.6.1. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	33
2.6.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	34

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	43
3.2. Evren ve Örneklem.....	43
3.3. Verilerin Toplanması.....	44
3.4. Verilerin Çözümlemesi.....	44

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Bülbül ile Kızıl Gül Özgün ve Uyarlanmış Metin	46
4.1.1. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	48
4.1.2. Bülbül İle Kızıl Gül Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	48
4.1.3. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri.....	53
4.1.4. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri.....	53
4.1.5. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri.....	54
4.2. Çoban Baba Özgün ve Uyarlanmış Metin	54

4.2.1. Çoban Baba Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü.....	57
4.2.2. Çoban Baba Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması.....	57
4.2.3.Çoban Baba Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	62
4.2.4. Çoban Baba Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri.....	62
4.2.5. Çoban Baba Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri	63
4.3. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	64
4.3.1. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	66
4.3.2 Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	67
4.3.3. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri.....	71
4.3.4. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri	72
4.3.5. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri	72
4.4. Ferhat İle Şirin Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	73
4.4.1. Ferhat ile Şirin Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	76
4.4.2. Ferhat ile Şirin Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	76
4.4.3. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	83
4.4.4. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri.....	83
4.4.5. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri.....	83
4.5. Hep Büyük Özgün ve Uyarlanmış Metin	85
4.5.1. Hep Büyük Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü.....	86
4.5.2. Hep Büyük Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	87
4.5.3. Hep Büyük Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri.....	91
4.5.4. Hep Büyük Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri	91
4.5.5. Hep Büyük Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri	92
4.6. Kızboyu Çiçeği Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	94
4.6.1. Kızboyu Çiçeği Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü.....	95
4.6.2. Kız Boyu Çiçeği Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması.....	96
4.6.3. Kızboyu Çiçeği Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri.....	99
4.6.4. Kızboyu Çiçeği Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri.....	99
4.6.5. Kızboyu Çiçeği Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri.....	100
4.7. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	101
4.7.1. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü....	102
4.7.2. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	103

4.7.3. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	106
4.7.4. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri	107
4.7.5. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri	108
4.8. Mart Baba Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	109
4.8.1. Mart Baba Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	111
4.8.2. Mart Baba Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması.....	112
4.8.3. Mart Baba Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	116
4.8.4. Mart Baba Hastalık Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri	117
4.8.5. Mart Baba Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri.....	118
4.9. Ağrı İlinde İki Ağrı Özgün ve Uyarlanmış Metin	119
4.9.1. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	121
4.9.2. Ağrı İlinde İki Ağrı Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	122
4.9.3. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	129
4.9.4. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri	130
4.9.5. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri	131
4.10 Baykuş Özgün ve Uyarlanmış Metin.....	133
4.10.1. Baykuş Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü	135
4.10.2. Baykuş Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması	135
4.10.3. Baykuş Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri	141
4.10.4. Baykuş Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri.....	142
4.10.5. Baykuş Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri.....	143

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma.....	145
--------------------	-----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.Sonuç.....	149
6.2.Öneriler.....	151

KAYNAKLAR.....	153
-----------------------	------------

EKLER.....	160
-------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	^x 162
VİTAE	162



TABLÖLAR**Sayfa****Tablo 2.1.** CEFR'e göre B1 Düzeyinde Dinleme Kategorileri ve Yeterlilikleri 16

EKLER

	Sayfa
EK 1. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi (A1- A2- B1) Kitabında Yer Alan Dil Bilgisi Yapıları	160
EK 2. Uyarlanmış Metinleri Değerlendirme Formu.....	161



KISALTMALAR

CEFR: Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment / Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organizatio



BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsanlık var olduğundan bu yana farklı toplumlar, milletler birbirleriyle ilişki içerisinde. İnsanlar bu ilişkileri sürdürebilmek ve diğerleriyle bağ kurmak adına ana dilleri dışında farklı dilleri de öğrenme ihtiyacı duymuştur. Günümüzde internetin de yaygınlaşmasıyla toplumların birbirleriyle olan münasebeti artmış ve dünya adeta büyük bir köye dönüşerek küreselleşmiştir. Küreselleşen dünyada devletler başka milletleri etkileyebilmek onlarla olan ilişkilerini geliştirebilmek için dilini ve dolayısıyla kültürünü tanıtmaya büyük önem vermektedir. Buna bağlı olarak her geçen gün yabancı dil öğrenmek isteyen insan sayısı artmaktadır.

İnsanların yabancı dilleri öğrenme sebeplerini şu başlıklar altında toplayabiliriz: İyi bir eğitim almak, dil politikasındaki evrensellik, değişik kültürleri tanımak, göçler, ticaret ve turizm (Barın, 1992, s. 6). Tüm bu sebepler ve Türkçenin UNESCO tarafından dünyada en çok kullanılan beş dilden biri olarak kabul edilmesi Türkçenin politik önemini arttırmıştır (Barın, 1992). Türkçenin politik önemini arttıran bir diğer nokta da ülkemizin son yıllarda yükseköğrenim görmek isteyen farklı milletlere mensup öğrenciler tarafından tercih edilmesi ve ülkelerindeki savaştan kaçıp gelen göçmenlere bağlı olarak yoğun göç almasıdır. Bu durum göç ve eğitim sebebiyle ülkemize gelmiş insanlara ülkemizin resmi dilini öğretme zorunluluğu doğurmuştur.

Yabancılarla yönelik Türkçe öğretimi genel itibarıyla yurt içinde, üniversitelere bağlı kurum ve kuruluşlar, özel kurslar ile Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşların desteklediği göçmen kamplarındaki projeler; yurt dışında ise Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı okulları ve Türkoloji bölümlerine sahip üniversiteler aracılığıyla yürütülmektedir (Çelik, 2018, s. 793).

Bahsi geçen kurum ve kuruluşlardaki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışan öğretim elemanları süreçte çeşitli edebi metinlerden yararlanmaktadır. “Yazınsal metinler, hedef dil ile beraber hedef kültürün de öğretilmesinde etkili olduğundan yabancı dil derslerinde önemli bir yer tutmaktadır” (Bölükbaş, 2015, s. 926). Fakat kimi zaman edebi metinlerin doğrudan kullanılması hedef kitlenin sahip olduğu dil yeterlilikleriyle uyuşmayabilir. “Öğrencilerin düzeyinin üzerinde olan bir metin onların güdülenme düzeylerini aşağı çekerek kendilerine olan güvenlerini kaybetmelerine neden olurken düzeylerinin altında bir metin de öğrencideki ilginin kaybolmasına yol açabilmektedir” (Özmen, 2019, s. 54). Bu noktada hedef kitlenin yeterliliklerine göre edebi metni düzenlemeye ihtiyaç duyulabilir. Bu değiştirim sürecinde yazarlar “kullanım sıklığı düşük sözcükleri kullanmamak, karmaşık cümle ve dil bilgisi yapılarından uzak durmak, hedef kitlenin ihtiyaçlarını ve ilgilerini gözetenek daha sade bir içerik sunmak gibi yollara başvurmaktadırlar” (Cihangir ve Durmuş, 2018, s. 690).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebi metinlerden faydalanmak, dil öğrenen kişiyi hem ana dili konuşurları için yazılmış doğal bir dille karşılaştıracaktır hem de toplumun kültürüne dair dil öğrenen kişiye ipuçları verecektir. Ne yazık ki Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişiler için seviyelere göre yeterince sadeleştirilmiş edebi metin bulunmamaktadır. Oysaki “bazı devletler bu eksikliği gidermek için kendi edebiyatlarının önemli eserlerini dil öğrenen kişilerin düzeylerine uyarlayarak gidermeye çalışmıştır” (Gürler, 2017, s. 180). Böylelikle kaynak sağlamanın yanı sıra önemli edebiyat eserlerini de dili öğrenen kişilere tanıtmışlardır. Ülkemizde de son yıllarda lisansüstü çalışmalarda bu konunun üzerine düşülmüş ve Türk edebiyatına ait birçok otantik (özgün) metin çeşitli dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Alan yazın tarandığında görülmüştür ki lisansüstü çalışmaları olarak hazırlanan uyarlanmış edebi metinler çoğunlukla okuma becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar olmuştur (Bakan, 2012; Yıldırım, 2013; Mazlum, 2014; Eroğlu, 2015; Kutlu, 2015; Akıncılar, 2018; İpek, 2018; Kaya, 2018; Kaymaz, 2018; Mercan, 2018; Süner, 2018; Aktan, 2019; Demirel, 2019; Gedik, 2019; Kaya, 2019; Özet, 2019; Özmen, 2019; Yaşar, 2019; Yayan, 2019; Ayar, 2020; Boztoprak, 2020; Ghaffari,

2020; Özdin, 2020; Yazok, 2020; Ahmet, 2021; Bilgiç,2021; Özcan, 2022). Nitekim anlama becerileri çatısı içerisinde düşündüğümüzde dinleme becerisi de okuma becerisi kadar önemli bir beceridir. Seviyeye uygun dinleme yeterliliklerini kazanamamış kimse kendisini anlatamayacaktır da. Alanda çeşitli seviyelere göre uyarlanmış edebi metinler içerisinde dinleme metni olarak hazırlanan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum Türk edebiyatındaki edebi metinleri uyarlayarak dinleme metni şeklinde hazırlama ihtiyacı doğurmuştur. Alandaki bu ihtiyaçtan yola çıkılıp edebi bir metin türü olan Türk halk efsaneleri B1 seviyesine uyarlanarak dinleme metni şeklinde hazırlanmıştır. Efsane metin türünün seçiminde efsanelerde konuşma diline yakın bir dilin kullanılması ve efsanelerin kültürümüze ait birçok kavramı içinde bulundurması etkili olmuştur. “Yabancılar Türkçe öğretilirken kullanılacak ders malzemelerinin dili, toplumumuzun kullandığı doğal dile uygun olmalıdır” (Özdemir, 2013, s. 2052). Yabancılar Türkçe öğretiminin temel ilkelerinden biri, dil ile birlikte kültürün de verilmesidir (Aktan, 2019, s. 4). Bu kültürel etkileşimi sağlamanın en güzel yolu ise öğrencileri Türk kültürünü yansıtan eserlerle karşı karşıya getirmektir (Akıncılar, 2018, s. 3).

Çalışmada ayrıca dinleme metni olarak B1 seviyesine uyarlanan efsanelere yönelik dinleme stratejileri kullanılarak dinleme öncesini, sırasını ve sonrasını kapsayacak etkinliklere yer verilmiştir. Uyarlanan her bir efsaneden sonra metinde geçen anlamının bilinmeyeceği tahmin edilen sözcüklere yönelik Türkçeden Türkçeye sözlük çalışmasına yer verilmiştir. Sözcükler metindeki bağlamıyla benzer olacak şekilde cümlede kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda metinler ses dosyası olarak video paylaşım uygulamasına yüklenmiştir. Bu videolara metinlerin sonunda verilen karekodla ulaşılabilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bilindiği üzere yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitabı dışında kaynak bulma sorunu öğretmenleri ve öğrencileri zorlamaktadır. Ders dışı yardımcı kaynak kitap oluşturmak amacıyla birçok edebi eserimiz çeşitli dil seviyelerine göre uyarlanmıştır ve yardımcı okuma kitabı olarak alanda kullanılmaktadır. Fakat “yabancılar Türkçe öğretimi alanının temel eksikliklerinden birisi de sınıflarda kullanılacak nitelikte, özgün, uygun kalite ve uzunlukta işitsel-görsel malzemelerin

bulunmamasıdır” (Özdemir, 2013, s. 2053). Bu soruna bir nebze olsun çözüm bulabilmek ve kültürümüzle, dilimizi öğrenenleri karşılaştırabilmek amacıyla sözlü edebiyat ürünlerimizden Türk halk efsaneleri B1 seviyesinde uyarlanarak dinleme metni olarak hazırlanmıştır. Metinlerin dinleme metni olarak hazırlanması anlama becerilerinin ihmal edilen kısmı olan dinleme becerisi için kaynak oluşturacaktır.

Uyarlanan metinlere yönelik dinleme öncesi, sırası ve sonrası stratejileri kullanılarak etkinlikler hazırlanmıştır. Böylelikle öğrencilerin metni anlamlandırmasına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Ayrıca her bir metin için Türkçeden Türkçeye sözlük hazırlanmıştır. Bu sözcüklerin bağlama dayalı olarak cümle içinde kullanılmasıyla öğrenciye bağlamdan hareketle kelime öğretimi yaptırılması hedeflenmektedir. Böylelikle öğrencinin söz varlığı genişleyecektir.

Hedef dil öğrenilirken aynı zamanda dilin kullanıldığı toplumun kültürünü de tanıtmak amaçlanır. Kültür öğretimi yaparken öğrenciyi hayatın içinden, günlük konuşma diline yakın örneklerle karşılaştırmak önemlidir. Efsaneler toplumumuzun hafızasıdır, kültürümüze ait değerlerin örnek olaylar üzerinden aktarıldığı, dinleyene ve okuyana toplumsal iletiler veren metinlerdir. Bu sebeple Türk halk efsanelerinin, dili öğrenmek isteyen kişiye kültürel kodları aktarmak açısından önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir dil yabancı dil olarak öğretilirken dikkat edilmesi gereken birçok değişken bulunmaktadır. Derslerde kullanılacak metinlerin zorluğu, hedef kitlenin dilsel yeterlilikleri, motivasyonu bunlardan birkaçıdır. “Bu değişkenler dil öğretiminde doğrudan birbirini etkilemekte, bu etkileşim doğrultusunda süreç ilerlemektedir. Eğer birden fazla unsur öğrenciyi zorluyorsa bu durumda öğrenciler derste pasif bir konuma düşmektedir” (İpek, 2018, s. 50). Bu durum, metinlerin öğrencilerin içinde bulunduğu dil düzeyine göre uyarlanmasına nedenli ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Ayrıca “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders materyalleri konusunda eksiklikler giderilse de ders dışı basılı destek materyaller konusunda eksiklik hâlâ hissedilmektedir ” (Aktan, 2019, s. 2). Bu eksikliği giderebilmek için yüksek lisans ve doktora tezlerinde birçok edebi metin çeşitli seviyelere göre uyarlanmıştır (Bakan, 2012; Yıldırım, 2013; Mazlum, 2014; Eroğlu, 2015; Kutlu, 2015; Gürler, H., 2017;

Gürler, S., 2017; Akıncılar, 2018; İpek, 2018; Kaya, M., 2018; Kaya, N., 2019; Kaymaz, 2018; Mercan, 2018; Süner, 2018; Aktan, 2019; Demirel, 2019; Gedik, 2019; Özet, 2019; Özmen, 2019; Yaşar, 2019; Yayan, 2019; Ay, R., 2020; Ay, S., 2020; Boztoprak, 2020; Ghaffari, 2020; Özdin, 2020; Yazok, 2020; Ahmet, 2021; Bilgiç, 2021; Özcan, 2022)

Yapılan çalışmalar incelendiğinde görülmüştür ki çalışmaların tamamına yakını okuma becerilerini geliştirmeye yönelik okuma metni olarak hazırlanmıştır. Sadece Aktan (2019) tarafından hazırlanan tezde uyarlanan okuma metinlerine yönelik dört beceri alanını kapsayacak şekilde etkinlikler hazırlanmıştır. Büyükkiz (2014)' in belirttiği gibi yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanan tezler en çok yazma alanında hazırlanmıştır. Ardından sırasıyla okuma ve konuşma gelmektedir. Dinleme becerisi ise son sıradadır. Alan yazın tarandığında uyarlanan metinlerin dinleme metni olarak hiç kullanılmadığı görülmüştür. Dinleme metni olarak hazırlanan bu çalışma bu yönüyle diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Yabancı dil öğretimi sadece kelime öğretimi değildir. Hedef dilin inançlarının, davranışlarının, tutumlarının da öğretilmesi demektir (Akıncılar, 2018, s. 3). Türk milletinin inançlarının, tutumlarının, gelenek göreneklerinin yansıtıldığı halk efsaneleri de yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen bir kişiye kültürümüzün kapılarını aralayacaktır. Türk halk efsanelerinin B1 seviyesinde uyarlanarak dilimizi öğrenmek isteyenlerle buluşturulması da bu çalışmayı değerli kılmaktadır. Ayrıca uyarlanan efsanelerin dinleme metni olarak hazırlanması; dinleme stratejilerinin uygulanarak dinleme öncesi, sırası ve sonrasına yönelik etkinliklerin tasarlanması ve her bir metinden sonra metne yönelik sözlük oluşturulması alanda yaşanan kaynak sıkıntısını gidermek adına öğrenenlere ve öğreticilere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

- Alan taramasında ulaşılan bilgilerin doğru ve yeterli olduğu
- Efsanelerin kültürel öğeleri barındırması açısından dil öğretiminde önemli olduğu

- Yabancılara Türkçe öğretimi alanında seviyelere göre uyarlanmış dinleme metinlerinin dil becerilerini geliştireceği
- Yabancılara Türkçe öğretimi alanında seviyelere göre uyarlanmış dinleme metinlerine ihtiyaç duyulduğu
- Bu bağlamda hazırlanan dinleme metinlerinin diğer becerilere de olumlu katkılarının olacağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın evrenini Kavcar ve Yardımcı, 1988; Önder, 1969; Demir, 2013; Sakaoğlu, 2017 tarafından hazırlanan eserlerden seçilen efsaneler oluşturmaktadır. Bu çalışma uyarlanan bu efsaneler arasından uzmanların görüşleri sonucunda en yüksek puan alan on efsaneyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dinleme: Dinleme kişinin iradesiyle bilinçli olarak algıladığı sesler bütünüdür.

Dinleme stratejileri: Dinleme öncesi, sırası ve sonrasında kullanılan stratejiler.

Efsane: Halk kültüründen yola çıkılarak oluşturulmuş, içerisinde olağanüstü unsurlar barındıran nesilden nesle aktarılan sözlü edebiyat ürünleri.

Otantik (özgün) metin: Ana dil konuşurları için hazırlanmış, eğitsel amaç taşımayan, üzerinde hiçbir değişiklik yapılmamış metinlerdir.

Otantik olmayan metin: Eğitsel amaçla oluşturulmuş öğretici metinlerdir.

Uyarlanmış metin: Dil öğretiminde özgün metinlerin hedef kitlenin dil yeterliliklerine göre düzenlenmesiyle ortaya çıkan metindir.

Sadeleştirilmiş metin: Terim olarak sadeleştirme (simplification), ikinci/yabancı dil öğrencilerine yönelik basitleştirilmiş okuma malzemesi veya başka tür malzeme üretmek amacıyla, kelime, bazen ayrıca yapı listesinden veya belirli dil bilgisi kurallarından yararlanarak, özgün materyallerin uyarlanması (adaptation) ve yeniden yazılmasıdır (Durmuş, 2013a, s. 1298).

Genişletilmiş metin: Genişletim bu amaçla, ikinci dil/yabancı dil hedef kitlesinin anlama düzeyini artırmak üzere metne tekrar, açıklayıcı parça vb. ekleme yapma işlemidir (Durmuş, 2013a, s. 1300).

Kolaylaştırılmış metin: Özgün metindeki sözcükleri ve yapıları değiştirmeden metnin anlaşılabilirliğini arttırmak için metnin etrafına tablo, görsel, sözlük, ön bilgi vb. eklemeler yapılmış metinlerdir.



BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ana Dili - Hedef Dil

Ana dili ve hedef dil kavramları en temelde öğrenim sırası bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Ana dili “Çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dildir” (<https://sozluk.gov.tr/>). “Ana dili, insanın içinde doğup büyüdüğü, aile ya da toplum çevresinde ilk öğrendiği dildir, insanın bilinçaltına girerek bireyin en güçlü bağlarını oluşturur” (Güzel, 2014, s. 27). Herhangi bir kimse ana dilini öğrenirken dile dair kodları doğaçlama olarak öğrenmektedir. “Dünya, zihnimizde ana dilimize göre biçimlenir. Biz çevremize ana dilimizin penceresinden bakar; varlıkları, olayları, durumları hep onun anlama ve anlatma yolundan giderek kavrayıp dile getiririz” (Özbay, 2010, s. 123).

Hedef dil ise bilinçli olarak belirli yöntemler aracılığıyla sonradan öğrenilmesi planlanan dildir. Tarih boyu farklı topluluklar birbirleriyle iletişim kurmak için ana dili dışında farklı diller öğrenmiştir. Sonradan bilinçli olarak öğrenilen bu dil hedef dil olarak adlandırılmaktadır.

2.1.1. Dil Kültür İlişkisi

İnsanların duygu ve düşüncelerini aktarmak için kullandığı sisteme dil denir. “Dil, hissedilenin, inanılanın, düşünülenin, tüm birikimlerin aktarıldığı araçtır” (Özbay, 2010, s. 121). Kültür ise önceki kuşaklardan aktarılan, toplum üyelerinin

çoğunluğunca değerli bulunan, insan yapısını, eylemlerini, düşüncelerini ve aynı zamanda toplumun diğer toplumlarla ilişki kurmasına yarayan tüm unsurları kapsar (Alpar, 2013, s. 97). Kısaca kültür bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve diğer kuşaklara aktardığı maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür (Çakır, 2011, s. 249).

Dilin en önemli işlevlerinden birisi kültür aktarımıdır. Dil, kültürün kodlarını kendinde saklar ve onu kullananlara aktarır. Dil ile kültür birbirine geçmiş halkalardır. Dil, kültürü besler kültür de dili. Dil öğretimi yapıldığında aynı zamanda kültür öğretimi de yapılmaktadır. Çünkü dile dair öğrenilen her kelimenin arka planında o dili konuşanların kültürel kodları da öğrenilir.

2.1.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Önemi

Yabancı dil öğrenimi, öğrenenin tüm yaşamıyla ilintilidir. Kişiler yabancı bir dil öğrenirken yaşama dâhil olan her şeyi hedef dilde anlamayı ve anlatmayı amaçlar. Bu durum sadece dil bilgisel kuralların öğrenilerek kelime hazinesinin geliştirilerek yeni bir dil edinilemeyeceğini gösterir. Her dil dünyaya açılan farklı bir yaşam penceresidir ve farklı düşünce tarzlarını barındırır. Yeni bir dil öğrenmek yeni bir bakış açısını, yaşam tarzını ve düşünceyi öğrenmeye başlamak demektir. Dil, kullanıldığı topluma dair izler taşır. Denilebilir ki dil, topluma ait her şeyin birikimi olan kültürün bir uzantısıdır. Dil, kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısıdır. Bir dil öğreniminin aynı zamanda kültürlenme olduğu da açıktır. Dil öğreniminde başarıyı sağlamak için dile ait kültürel kodların bilinmesi gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda “kültürlerarası ve çok kültürlülük gibi olguların Avrupa Ortak Dil Kriterleri’nin de etkisiyle dil öğretim programlarında yerini almaya başlamasıyla kültür kavramı özellikle yabancı dil öğretimi alanında dikkatleri üzerine çekmiştir” (İşcan ve Yassıtaş, 2018, s. 49). Kültürlerarasılık ve çok kültürlülüğten yararlanmak için kişilerin başka kültürlerle aşina olması gerekmektedir. “Birbirlerinin kültürlerini tanımayan bireyler, iletişim kurmakta güçlük yaşayacaklardır. Çoğu zaman kendi kültürel ve dil kurallarına göre ifadeleri iletmeye çalıştıklarında ise anlaşmazlıklar ortaya çıkacaktır” (Alpar, 2013, s. 99).

Çeşitli olgular farklı kültürlerde başka başka yorumlanır. Kişinin, öğrenmeyi hedeflediği dildeki bir olgunun kültürel arka planı bilinmediğinde bu durum yanlış

anlaşılmalara veya pratikte başarısızlığa neden olabilir. Örneğin Türk kültüründe akrabalık ilişkilerinin önemli olmasından kaynaklı akrabalık bildiren birçok sözcük bulunmaktadır. Bunun yanı sıra “Türkçede bulunan amcaoğlu, dayıoğlu, halakızı, görümce, baldız, bacanak, elti gibi sözcüklerin bazı dillerde karşılıkları bulunmamaktadır” (Alpar, 2013, s. 102). Hedef dili Türkçe olan bir kimseye bu akrabalık ilişkileri bildiren kelimelerin öğretilmesi aynı zamanda kültürlenmeye de girmektedir. Türkçede akrabalık bildiren yukarıdaki kimi kelimeler sadece akrabalık anlamında kullanılmayabilir de. Türkiye’de bir kimse sokaktaki bir satıcıya da yolda rastgele karşılaştığı birine de “dayıoğlu, amcaoğlu” şeklinde hitap edebilir. Bu ifadelerin kullanıldığı alanları çeşitlendirmek mümkündür. Türkçe öğrenen bir kimseye bu kelimeler öğretilirken kelimelerin kültürdeki farklı kullanımları da örneklendirilmelidir. Diyebiliriz ki özellikle Türkçe gibi kelimelerin kullanım bağlamlarının çeşitli olduğu bir dilde kültürden bağımsız bir dil öğretimi düşünmek mümkün değildir.

Daha önce de belirtildiği gibi dil öğretimi kültürlenme sürecidir. Sadece hedef dilin kültürel öğeleri değil kişinin ana dilinin de kültürel arka planı öğrenim sürecine dâhil olur. Süreçte kişi kendi kültürü ve hedef kültür arasındaki ortak ve farklı yönleri keşfederek kültürlerarası farkındalığa ulaşır. Kişiler “bu sayede kültürler arasında bir bağ kurarak iki kültürün birbirlerine tanıtılmasında elçi görevi de görebilirler” (Cinkara, 2017, s. 111). Tüm bunlar kişinin daha hoşgörülü ve evrensel bir yaklaşım benimsemesinde önemli rol oynayacaktır.

2.2. Dinleme

İnsanlar iletişim kurmak için anlama ve anlatma becerisine ihtiyaç duyar. Anlama becerisi, dinleme ve okuma; anlatma becerisi konuşma ve yazmayı kapsar. Dil becerilerinin oluşması ana rahminde dinlemeyle başlar. Denilebilir ki dinleme becerisi, diğer dil becerilerinin temelini oluşturur. İnsanın doğuştan aşına olduğu bu beceri insan için en temel öğrenme yollarından biridir. Bir bebek önce dinler ve zihninde dünyaya dair kodlar oluşturur, ardından bu kodları kullanarak ne istediğini, ihtiyacının ne olduğunu, ne düşündüğünü konuşarak anlatmaya başlar. Okul çağına geldiğinde ise dile dair sembolleri öğrenerek bilgi edinme yollarını çeşitlendirir. Sonrasında bu sembolleri kullanarak kendini ve dünyayı yazarak anlatmaya başlar.

İnsan her ne kadar bilgi edinme ve aktarma yollarını zaman içinde çeşitlendirse de doğumdan mezara her daim dinleme becerisini kullanır. Bu yüzdendir ki dinleme becerisi insanın ömründe ayrı bir yere sahiptir. İnsanın ömründe bu denli önemli olan dinleme becerisinin gelişmesinin ön koşulu işitmektir. Halk arasında çoğu zaman dinleme ile işitme kavramı birbirinin yerine kullanılmaktadır fakat dinleme ile işitme birbirinden farklı kavramlardır. Fizyolojik olarak bir problemi olmayan kişiler işitme yetisine sahiptirler. “İşitme, fiziksel bir durumken; dinleme, içine işitmeyi de alan aktif bir zihinsel süreçtir” (Doğan, 2011, s. 5). “İşitme, kişinin iradesiyle olmayan, insanın kulağı aracılığıyla beynine giden her türlü ses unsurudur ” (Özbay, 2012, s. 49). Dinleme ise kişinin iradesiyle bilinçli olarak algıladığı sesler bütünüdür. İşitme dinlemenin ön koşuludur fakat işitilen her şeyin dinlendiği ifade edilemez. “Dinlemede, duyulan sesleri seçme hareketinin ve seçiciliğin söz konusu olduğu, birden fazla ses içerisinden istenilenin seçildiği; dolayısıyla dinlemenin, bilinçli bir faaliyet olduğu anlaşılmaktadır” (Doğan, 2011, s. 5). “Dinlemenin temel amacı, konuşmacının iletmek istediği mesajı, duygu ve düşünceleri doğru bir şekilde anlayabilmektir. Anlamanın gerçekleşmediği bir dinleme etkinliği, sadece işitme olarak kalmaktadır “(Özbay, 2013, s. 143). Dinlemede anlama çabası şarttır (Özbay, 2012, s. 49). Fakat dinleme sürecinde anlamayı engelleyen çeşitli problemler olabilir.

“Dinleme sürecinde mesaj ile ilgili olarak konuşandan, çevresel faktörlerden veya dinleyenden kaynaklanan kusurlar dinleme sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu gibi durumlarda dinleyicinin zihni oluşan boşlukları sezgisi ile düzeltir veya tamamlar. Bu da mesajda farklılaşmalara, mesajın yanlış anlaşılmasına neden olabilir” (Doğan, 2011, s. 6).

Dinleme sürecini etkileyen olumsuz etmenleri azaltmak adına çeşitli çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalarda edebi metinlerden yararlanılabilir. Çalışmalarda kullanılacak metinler; cümlelerin uzunluğu, anlamını bilinmeyen kelimelerin çokluğu, ana fikrin açıklığı gibi unsurlar göz önünde bulundurularak yapısal açıdan dinlemeye uygun olmalıdır. Bunun yanı sıra dinleme çalışmalarında hep benzer uygulamalar yapmak dinleyenin bir süre sonra istekliliğini azaltabilir. Bu durumu önlemek için hayatın içinden çeşitli dinleme örnekleri eğitim sürecinde kullanılabilir.

“Dinleme becerisinin eğitime yönelik yapılacak çalışmalarda edebi türlerin dışında aşağıdaki materyaller ve uygulamalardan yararlanılabilir: Haberler, hava durumu, kısa videolar, yol tarifleri, radyo tiyatroları, reklamlar, dikte çalışmaları, çeşitli duyurular, bilgilendirici metin içeren radyo programları, yemek tarifleri, çocuk oyunları, yönergeleri takip çalışmaları, fıkralar, alışveriş problemleri“ (Doğan, 2011, s. 40-41).

Literatürde uzun yıllar ihmal edilen beceri olarak adlandırılan dinleme becerisi bir dili yabancı dil olarak öğrenenler için de dil öğrenim sürecinin başlangıcıdır. Fakat

ne yazık ki yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de anadil öğretiminde olduğu gibi ihmal edilen beceridir. Türkçe, yabancı dil olarak öğretilirken öncelikle anlama becerileri üzerine yoğunlaşılmalıdır. Türkçe öğrenen kişiye başlangıçta dilin günlük hayattaki kullanım örnekleri dinletilebilir. Zamanla Türkçedeki edebi metinler seslendirilerek dinleme etkinlikleri çeşitlendirilebilir.

2.2.1. Dinleme Süreci

Dinleme işlemi bir süreçtir ve süreç boyunca sürekli dikkat ister. Kişi zihninde var olan bilgilerle yeni bilgileri karşılaştırır, değerlendirmeler yapar, fikirleri çarpıştırır ve üretir. Dinleme eğitimi süreci rastgele yapılmamalıdır. Dinleme öncesi, sırası ve sonrasında gerçekleştirilmesi gereken bazı işlemler vardır. “Öğrencilere; dinleme öncesi, sırası ve sonrasında nasıl davranmaları, nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda uygulamalı çalışmalar yaparak dinleme ve dikkat etmenin ne anlama geldiğini öğretmek gerekir” (Doğan, 2011, s. 21). Uygulamalı birkaç çalışmanın sonucunda süreç öğrenci tarafından benimsenecektir.

2.2.1.1. Dinleme öncesi.

Sürecin ilk basamağı olan bu aşamada dinleme eylemi henüz gerçekleştirilmeden bir takım hazırlıklar yapılır. “Dinleme öncesi öğrenen için sahip olduğu bilgileri kullanabileceği, dinlemeye hazırlandığı doküman hakkında varsayımlarda bulunabilmek için bazı kavramlar seçebileceği mesajın anlaşılmasına doğru atılacak ilk adımdır” (Çakır, 2013, s. 62). Dinleme eyleminde önce öğrenen ve öğretimin yapıldığı ortam hazırlanmalıdır. İlk olarak öğretim ortamının sessizliği sağlanmalıdır. Dinlenecek materyalin sesi öğrenenlerin rahatça duyabileceği şekilde ayarlanmalı ve dışarıdan gelebilecek seslere karşı önlem alınmalıdır. “Sağlıklı bir dinleme için sağlıklı bir işitme ortamının oluşturulması şarttır” (Doğan, 2011, s. 21). Dinleme öncesinde fiziksel uygunluk sağlandıktan sonra dinleyiciler psikolojik olarak da dinlenmeye hazırlanmalıdır. “Dinleme eğitiminde ‘dinleme için bir amaç sağlamak’ öğretmenin en önemli sorumluluğudur ve bu en çok ihmal edilen unsurlar arasında yer alır. Öğrenciler dinlemeye başlamadan önce ‘Ne için?’ dinlediğini bilmelidir” (Doğan, 2007, s. 26). Öğretmen öğrencinin konu hakkında ne derece bilgi sahibi olduğunu

belirlemeli ve gerektiğinde öğrenciye ön bilgileri vererek öğrenciyi hazırlamalıdır. Bu aşamada konuyla ilgili resimler, fotoğraflar, sorular vb. çeşitli kaynaklar kullanılarak öğrencinin hem ön bilgileri harekete geçirilmeli hem de öğrenenin dikkati dinlenecek materyalde toplanmalıdır.

2.2.1.2. Dinleme sırası.

Dinleme eyleminin fiili olarak gerçekleştirildiği basamaktır. “Bu süreçte öğrenciler metinle ilgili mesajı doğru algılamak için yoğunlaşırlar, bilgiyi içselleştirirler ve dinlenen metinle ilgili mesajları doğru bir şekilde anlamaya yani çözümlemeye çalışırlar” (Yalçın, 2018, s. 13). Bu aşamada metin birkaç kez dinletilebilir.

“İlk dinleme esnasında dokümanın hangi çeşit bir doküman olduğuna öğrenenin dikkati çekilmelidir (anons, film, reklam, röportaj, konferans, haber vs.). Dinleme dokümanlarında gürültünün olması ya da olmaması, seslerin sayısı, kadın ya da erkek sesleri, heyecanlı tonlama, kibar/kaba, memnun/memnun olmama vs. gibi göstergelerden, görsel dokümanlarda kişilerin sayısı, kadın/erkek, jestler, mimikler, bakışlar, olayın geçtiği yerler, günün hangi anında olayın geçtiği, yılın hangi döneminde olayın geçtiği, doğal iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Öğrencilere iletişim durumu hakkında kim, nerede, ne, ne zaman, neden gibi sorular yöneltilir” (Çakır, 2013, s. 65).

İkinci dinleme işleminde ayrıntılara daha çok dikkat edilir. İlk olarak öğrencilere kabaca ne anladıkları sorulur. Sonrasında öğretmen konu hakkında daha detaylı sorular sorarak metnin anlaşılıp anlaşılmadığını denetleyebilir. “Etkinliklerin yazma alıştırmalarına dönüşmemesi için kapalı uçlu sorular tercih edilmelidir” (Çakır, 2013, s. 65).

Dinleme sırasında metni daha sonra hatırlamak ve metnin mesajını doğru algılamak için notlar tutulmalıdır. Bir metin okunurken nasıl ki önemli görülen yerlerin altı çiziliyorsa dinlenirken de metne yönelik anahtar bilgiler not alınmalıdır. Not tutmak dinlenen her şeyi birebir yazıya geçirmek anlamına gelmemelidir.

“Dinlenen şey bir hikaye ise hikayedeki yer ve kişi adları, sayısal veriler, olay/ olaylar, zaman vb.; bir problem ise problemde verilen sayısal değerler ve bunların birbiri ile ilgisi, istenen şey vb. unsurlar birbirleriyle ilgilendirilerek, şematize edilerek, tablolaştırılarak ve kısaltmalar kullanılarak not alınmalıdır” (Doğan, 2011, s. 22).

Konuyu tanımlayabilecek anahtar bilgiler rastgele değil bir plan çerçevesinde not alınmalıdır.

2.2.1.3. Dinleme sonrası.

Dinleme sürecinin son aşamasıdır. Bu aşamada dinleyenlerin dinlenen metni nasıl anlamlandırdığı, yorumladığı ve değerlendirdiği ölçülmeye çalışılır. “Dinlediğini anlama becerilerini ölçmek ve değerlendirmek diğer becerilerin ölçülüp değerlendirilmesine göre daha zordur. Bu dinlemenin soyut olmasından kaynaklanmaktadır” (Özbay, 2012, s. 181). Bu nedenle okuma, yazma, konuşma gibi diğer dil becerileri de sürece dâhil edilmelidir (Yalçın, 2018, s. 14). Bu bölümde dinleyen dinlenilene dair çeşitli soruları cevaplayarak, dinlenileni özetleyerek veya değerlendirerek dinleme eylemini pekiştirir. Dinleyen diğer dinleyicilere de sorular yöneltebilir. Bu aşamada kısa cevaplı, açık uçlu, eşleştirmeli veya çoktan seçmeli sorulardan; akran değerlendirme, öz değerlendirme formlarından, gözlem formlarından, öğrenci ürün dosyalarından yararlanılabilir. Dinleme becerisiyle ilgili ölçme değerlendirme çalışmalarında çeşitliliği sağlamak ölçme işleminin güvenilirliği açısından önemlidir. Ayrıca yapılan ölçme işlemlerinde farklı derecelerde (kolay, orta, zor) soru sorulmaya da özen gösterilmelidir. Değerlendirme işleminde ölçek veya gözlem formları hazırlanabilir.

“Dinleme sonrası etkinlikler dinleme eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Dinleme sonrası etkinliklerin kullanılmaması, eğitimin yarım bırakılması anlamına gelir” (Özbay, 2012, s. 111). Bu sebeple dinleme işleminin sonunda ölçme ve değerlendirme işlemleri kesinlikle yapılmalıdır.

2.2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dinleme Eğitiminin Önemi

Ana dil öğretiminde bireyin ilk olarak kazandığı temel dil becerisi olan dinleme anlama becerisi, yabancı dil öğretiminde de önemli bir yere sahiptir. Yabancı bir dil öğrenilirken hedef dili konuşanlarla etkili bir iletişim kurabilmek için dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşan dört temel dil becerisinin bütüncül olarak kazanılmış olması gerekmektedir. En başta dinlediğini anlamayan bir öğrenci diğer dil becerilerini geliştirmekte de zorlanacaktır. Dinlediğini anlamak konuşmadan önceki basamaktır. Konuşma becerisinin gelişebilmesi için öncelikle dildeki seslere, farklı konuşma şekillerine, farklı tonlamalara dair zihinde ön bilgiler oluşturulmalıdır. Bu da ancak hedef dilde çokça dinleme yaparak mümkündür. Öğrencinin dinlediğini anlayabilmesi, öğretmenin dışındaki farklı sesletimleri doğru yorumlayabilmesi için

“sözcük bilgisi, dilin sosyokültürel özellikleri, dilin sesçil yapıları, söz dizimsel yapılarının öğretilmesi gereklidir” (Çakır, 2013, s. 48). Dil öğretim kitaplarında bulunan dinleme metinlerinde yukarıda sayılan özellikler yer almayabilir, bunun yanı sıra dil öğretim kitaplarında bulunan dinleme metinleri sayıca çok kısıtlıdır. Bu noktada öğrenciler içerisinde dilin sosyokültürel yapısı hakkında ipuçları barındıran, farklı kurguların, farklı bağlamların, farklı sesletimlerin farklı hızlarda olduğu çeşitli dinleme materyallerine ihtiyaç duyabilmektedir.

2.3. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında (CEFR) Dinleme Becerisi

CEFR (Common European Framework Reference / Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı); Avrupa Konseyine üye ülkelerde dil öğretim programlarını, izlenecek yolları, sınavları, ders kitaplarını ortak bir çerçeveye oturtmak amacıyla hazırlanmış rehber bir metindir. Eylem odaklı bir yaklaşım benimsenerek dil öğrencisinin kendisine verilen görevleri bir bütünlük içinde hedef dili kullanarak tamamlaması istenmektedir.

İlk kez 2001 yılında tam metin olarak yayınlanan CEFR; metne yönelik eleştiriler, yaşanan teknolojik değişimler, çok kültürlülük, eğitim için yer değiştirme gibi birçok etmenden dolayı çeşitli yıllarda güncellenmiştir.

“2018 yılında yeni açıklamaları ile yayımlanan Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde birçok değişiklik ve yenilik yapılmıştır. Bunlar arasında birtakım yeterliklerin güncellenmesi, A1 öncesi seviyenin eklenmesi, arabuluculuk (mediation) kavramının genişletilmesi, fonolojik ve metodolojik yenilikler, işaret dili ve genç öğrencilere yönelik yeterliklerin tamamlayıcı bir metin olarak açıklanması söz konusu değişiklikler arasında öne çıkanlardandır. Bu yeniliklerden öne çıkanlar arasında göze çarpan diğer bir anlayış değişikliği de dört temel beceri alanı (konuşma, yazma, okuma ve dinleme) yerine dört temel iletişim becerisinin (arabuluculuk, anlama, üretim ve etkileşim) öne çıkarılması olmuştur” (Çelik ve Başutku, 2020, s.91).

Başvuru metninde dinleme becerisi algısal etkinlikler alt başlığında ele alınmıştır ve dinleme eylemi şu şekilde kümelendirilmiştir:

- “Dinleme, Genel
- Anadili Konuşurları Arasında Geçen Konuşmaları Anlama
- Seyirci veya Dinleyici Olarak Anlama
- Duyuru ve Talimatları Anlama
- Radyo Yayınlarını ve Ses Kayıtlarını Anlama” (TELC, 2013, s. 68).

2.3.1. Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına Göre B1 Dil Seviyesinde Dinleme Yeterlilikleri

Tablo 2.1. *CEFR'e göre b1 düzeyinde dinleme kategorileri ve yeterlilikleri (TELC, 2013)*

Kategori	Yeterlilik
Dinleme/ Anlama Genel	- Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışlagelmiş ya da az alışlagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. Kısa hikâyeleri de anlayabilir. - Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir.
Anadili Konuşurları Arasında Geçen Konuşmaları Anlama	Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında genelde kendinin de bulunduğu bir ortamda yapılan uzun konuşmaları ana hatlarıyla izleyebilir.
Seyirci veya Dinleyici Olarak Anlama	- Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda kısa ve sade bildirileri genellikle anlayabilir. - Kendi uzmanlık alanından alışlagelmiş bir konu sade ve iyi yapılandırılmış bir şekilde sunulduğunda bildiri ve konuşmaları anlayabilir.
Duyuruları ve Talimatları Anlama	Her gün kullanılan araç gereçlere ait kullanım talimatlarındaki gibi basit teknik bilgileri anlayabilir. Ayrıntılı yol tariflerini anlayabilir.
Radio Yayınlarını ve Ses Kayıtlarını Anlama	- Oldukça yavaş ve anlaşılır bir dille konuşulduğunda alışlagelmiş konularda sunulan radyo haberlerini ve basit ses kayıtlarını ana noktalarıyla anlayabilir. - Anlaşılır ve ölçünlü bir dil kullanıldığında kendi ilgi alanına ilişkin konuları içeren ses kayıtları ya da radyo yayınlarında verilen bilgilerin çoğunun içeriğini anlayabilir.

2.4. Dil Öğretiminde Edebi Metinlerden Yararlanmak

Yabancı dil öğretimi sürecinde materyal kullanımı çok önemlidir. Süreçte sadece ders kitabını kullanmak yeterli olmayacaktır. “Dil öğretiminde materyaller çeşitlendikçe öğrenci daha fazla uyarana maruz kalır. Bu durum da dil öğretimini olumlu yönde etkileyecek unsurlardan biridir” (Miçooğulları, 2021, s. 15). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yazılı veya sözlü birçok materyal çeşidi vardır. Edebi metinler dil öğretiminde kullanılabilecek yazılı materyallerdendir. Bilindiği üzere bir dile ait edebi metinler aynı zamanda dilin konuşulduğu toplumun kültürel mirasıdır. “Millete ait değerler edebi metinlerle yaşatılır ve geleceğe aktarılır” (Özbay, 2013, s. 128). Bir dili yabancı dil olarak öğrenen kişi hedef dilin edebi eserlerini okuduğunda o toplumun değerleri ve kültürel arka planı hakkında fikir sahibi olur. “Dil öğrenen kişi hedef dile ilişkin, gerçek hayatta işine yarayacak bilgileri edebi eserler aracılığı ile öğrenebilir” (Nurlu, 2020, s. 26). Hedef dilde edebi eserlerden okumalar yapan bir kimse müzik, düşün, giyim, yiyecek ve içecek, ulaşım, mimari, tarih, sportif etkinlikler, bayramlar, kutlama programları, çocuk oyunları, siyasi yaşam, tatil anlayışı, eğitim, ekonomi, radyo ve televizyon programları, coğrafi konum gibi birçok konuda bilgi sahibi olabilir. Bunun yanı sıra “yabancı dil öğrenen kişi öğrendiği onca kuralın nasıl kullanıldığını metinler sayesinde görür ve öğrenir” (Taşkaya, 2021, s. 299).

Denilebilir ki metinler dil öğretiminin vazgeçilmez kaynaklarındandır. “Metinler dil öğretiminde kullanımına göre edebî, üretilmiş, özgün ya da otantik olarak gruplandırılmaktadır” (Güneş, 2013, s. 608). Dil öğretiminde başlangıç ve orta seviyede edebi metinleri olduğu gibi kullanmak doğru olmayabilir. Bu durumda edebi metinleri çeşitli dil seviyelerine göre uyarlamak gerekmektedir. Yurt dışında 1920’li yıllardan itibaren dil öğretim sürecinde dile ait klasik eserlerden sadeleştirilerek yararlanılmıştır. Dile ait klasikler seviyeye göre uyarlanarak dil öğrencileri için basitleştirilmiş okuma kitapları oluşturulmuştur.

Öncelikle basitleştirilmiş okuma kitaplarını tanımlamak gerekirse, basitleştirilmiş okuma kitaplarının (Graded Readers) belirli dilbilgisi yapılarına ve sözcük dağarcığına göre düzeylere ayrılmış (Düzey 1, Düzey 2, Düzey 3) ya da Başlangıç Düzeyi (Beginner), Orta Düzey Öncesi (Pre-intermediate), Orta Düzey (Intermediate) ve İleri Düzey (Advanced) olarak yazılmış okuma kitapları olduğu söylenilebilir (Çakmak, 2019, s. 217).

Yurt dışında çok önceleri başlayan edebi eserleri seviyelere uyarlama işlemi ülkemizde yeni yeni önem kazanmaktadır. Çeşitli seviyelere göre düzenlenmiş edebi eserlerimiz sayıca fazla değildir. Bu bağlamda Türk kültürünün ve düşünce biçiminin

yansıtıldığı Türk halk efsaneleri çeşitli dil seviyelerine uyarlanarak dilimizi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin yararlanabileceği değerli kaynaklar olacaktır.

2.4.1. Efsaneler ve Efsanelerin Dil Öğretiminde Kullanımı

İnsanlar tarih boyunca çeşitli kişileri, nesneleri, yeryüzü şekillerini, doğa olaylarını, sırrını çözemedikleri kimi konuları kutsallaştırarak bunlar üzerinden çeşitli yorumlamalar yapmışlardır. Yazının yaygın olmadığı dönemlerde bu yorumlamalar sözlü olarak diğer insanlarla paylaşılmış ve nesilden nesle aktararak sözlü kültür oluşturulmuştur. Efsaneler de bu sözlü kültürün bir parçasıdır. “Halk inançları ve halk dininin yansıtıldığı türlerin başında gelen efsaneler, geçmişten günümüze kültür aktarımını sağlayan, kuşaklar arası bağlantı kuran, kültürel yapının anlaşılmasına katkıda bulunan edebî yaratmalardır” (Erol, 2012, s. 62). “Efsane; anlatı türleri içinde masal, destan ve halk hikâyesine göre daha kısa, içinde abartma ve olağanüstülük bulunan nesir anlatıdır” (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2010, s. 139). İçerisinde barındırdığı olağanüstülüklerle rağmen efsaneler, kimi zaman tarihi kişiliklere kimi zaman yaşanan coğrafyada bulunan yer şekillerine dayandırılarak somut kanıtlarla desteklenmiştir. Bu somut kanıtlar insanların gözünde onların inandırıcılığını arttırmıştır. “Efsane anlatıcısı ve dinleyicisi çoğunlukla anlatılanların gerçekliğine inanır. Çünkü aktarıcının efsanede bahsedilen olağanüstülüklerle dair yorumlamaları, ortaya çıktığı dönemin hakikatiyle uyum göstermektedir” (Dağdeviren, 2019, s. 47). Efsaneler, “herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda, herhangi bir kişi tarafından anlatılabilir” (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2010, s. 139).

“Nedeni belli olmayan varlık, olay ve oluşumlara açıklama getirme, toplumsal ideal ve kurumları geçerli kılma gibi işlevleri vardır” (Aça, Ekici ve Yılmaz, 2010, s. 139). Denilebilir ki efsaneler sözlü kültür döneminin önemli eğitsel materyalleridir. Efsaneler aracılığıyla efsanenin anlatıldığı topluluğa “güzel ahlaklı olmanın faydaları ve nasıl güzel ahlaklı olunacağı” konusunda ipuçları verilir (Demir, 2013, s. 15). Bu anlatılarda kötülük yapan, acımasız, gaddar kişiler ise bir şekilde ilahi adaletle cezalarını bulur. Bu açıdan bakıldığında efsaneler toplumsal etik oluşturarak bazı özgün ve evrensel değerleri dinleyicilere aktarmaya çalışır. Farklı uluslarda aynı değerlere yönelik benzer efsanelere rastlamak mümkündür.

Türk kültürü efsaneler bakımından oldukça zengindir. “Adeta her ağacın, her kuşun, her böceğin, her hayvanın, her taşın, her büyük şahsiyetin bir efsanesi bulunmaktadır” (Demir, 2013, s. 19). Bu kültürel zenginlikten yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sahasında da yararlanılabilir. Bilinmektedir ki günümüzde yabancı dil öğretimi gramer öğretiminden ziyade iletişime ve kültürel farkındalığa dayanmaktadır. Kültürel farkındalık oluşturmak adına efsaneler eşsiz öğretim materyalleri olabilir. Gerek evrensel değerleri içinde barındırması gerek konu bakımından ilgi çekici olmaları gerekse kullanılan dilin konuşma diline yakın olması efsaneleri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılabilir kılmaktadır. Bu bağlamda efsaneler bu çalışmanın özgün metinlerini oluşturmaktadır.

2.5. Dil Öğretiminde Kullanılan Metin Çeşitleri

Dil öğretiminde sıklıkla kullanılan metinler; otantik/ özgün, otantik olmayan/üretilmiş ve uyarlanmış metin olarak sınıflandırılabilir.

2.5.1. Otantik/ Özgün Metin

Dil öğretiminde son yıllarda iletişime dayalı ve görev temelli bir yaklaşım benimsenmektedir. “ Hedef dilde sözlü ve yazılı iletişim becerilerini ön plana çıkaran iletişimsel yaklaşımın önemle üzerinde durduğu konulardan biri, dil öğretim sürecinde özgün malzeme kullanımıdır” (Durmuş, 2013a, s. 1295). Özgün/ otantik metin denildiğinde akla “hedef dili konuşan insanların günlük yaşamlarında kullanmalarına yönelik olarak hazırlanmış, herhangi bir pedagojik özellik taşımayan materyaller” (Temizyürek ve Birinci, 2016, s. 55) gelmektedir. “Özgün metinler, dil öğretmeye hizmet etme gibi bir amacı olmayan ve öğrenciyi gerçek hayattaki dil yapılarıyla buluşturan orijinal metinlerdir” (Bölükbaş, 2015, s. 925). Bu metinler ana dil konuşurları düşünülerek hazırlandığı için herhangi bir dilsel sınırlama yoktur. Anlama anlatma becerilerini destekleyen, çeşitli kelime ve dil bilgisi kurallarını içeren; yazılı, işitsel, görsel olmak üzere dilin doğal kullanım örneklerini kapsayan metinlerdir. Hayatın akışı içerisinde özgün görevlerle ilişkilendirilerek kullanılabilecek ve eğitimsel amaçla hazırlanmamış haberler, hava durumları, reklamlar, filmler, çizgi filmler, karikatürler, gazeteler, televizyon programları, internet metinleri, yemek

tarifleri, tablolar, grafikler, fotoğraflar, resimler, ilanlar, anonslar, biletler, şiirler, türküler, oyunlar, yazınsal metinler kısacası hedef dilin farklı kullanımlarının öğretim sürecine aktarılmasını sağlayan çeşitli yaş grupları ve her dil seviyelerine hitap edebilecek materyaller özgün/ otantik metin olarak kabul edilir.

“Özgün metinler, kullanmalık ve yazınsal metin olmak üzere iki grupta değerlendirilebilir. Kullanmalık metinler, belirli bir konuda bilgi verme amacı güden ve günlük yaşam durumlarını içeren metinlerdir. Gazete haberleri, çeşitli etkinlik biletleri, ilanlar, restoran menüleri, anonslar kullanmalık metinlere örnek olarak verilebilir” (Bölükbaş, 2015, s. 925).

Edebi metinler ise hedef dilde üretilmiş dilin çeşitli katmanlarının sergilendiği, toplumun yaşayış ve düşünce biçimi hakkında fikir veren metinlerdir. Yabancı dil öğretiminde bu tür metinlerden dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört dil becerisinin geliştirilmesinde ve kelime öğretimi, dil bilgisi kurallarının öğretimi noktasında yararlanılabilir.

Dil öğretiminde otantik/ özgün metin kullanmanın öğretim sürecine pek çok katkısı vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Dil öğretim sürecinde çeşitlilik sunar. “Otantik materyaller kendi içerisinde geniş bir yelpazede farklı türler, üsluplar, yazılı ve sözlü bağlamlar barındırır” (Demirel ve Yılmaz, 2021, s. 101).
- Süreçteki çeşitlilik öğrencilerin derse olan ilgisini canlı tutar.
- Otantik/ özgün metinlerin değiştirilmeden gerçek hayatta olduğu gibi sınıf ortamına getirilmesi öğrencilerin gerçeklik algısını artırarak motivasyonlarını yükseltebilir. “Örneğin, birisi tarafından yazılmış gerçek bir mektuptan hareketle yapılan dil bilgisi ya da okuduğunu anlama çalışması öğrenciyi çok motive etmektedir çünkü öğrenci kendisini gerçek hayatın içinde bulmaktadır” (Göçmen, 2018, s. 50).
- Öğrenciler gerçek hayattaki durumlarla karşılaştırılarak dilin farklı kullanım alanlarına şahit olur.” Didaktik amaçla hazırlanmadığı için materyallerde Türkçe argo ya da jargona -rastlanabilir bu da dilin farklı kullanım biçimlerini öğrencilere sunar” (Çelik, 2018, s. 797).
- Otantik metinler hedef kültür hakkında da bilgi vereceği için öğrenci kendi kültürüyle hedef kültürü karşılaştırabilir. Böylelikle öğrenciler kültürel duygudaşlık ve farklılıklara saygı duyma eğiliminde olabilirler.

- Otantik / özgün metinler öğrencileri günlük hayatta kullanılan doğal dile maruz bıraktığı için onlara öğretim sürecine kişisel deneyimlerini aktarma fırsatı sağlar. Böylece öğrenci derslerde daha aktif duruma geçerek kendisini daha rahat ifade edip daha özgüvenli olacaktır.
- Öğrencinin süreç boyunca aktif olması onun bilişsel gelişimine de katkı sağlayacaktır.
- Sadece yazılı değil, işitsel, görsel otantik/özgün materyallerin kullanılmasıyla öğrencinin pek çok duyusuna hitap edilerek öğrenmenin kalıcılığı artırılır.
- Bu tür materyaller, öğrencilerin “Ortak Avrupa Dil Çerçevesindeki yabancı dil öğretiminin temel amaçlarından biri olan, sınıf ortamının dışında hedef dilin etkin birer kullanıcıları olmalarını sağlar” (Temizyürek ve Birinci, 2016, s. 56).
- Ders kitapları için hazırlanan üretilmiş metinler belirli kalıplar gözetilerek yazıldığı için pek çok metin birbirini tekrar eden yapılara dönüşebilir. Bu durum bir süre sonra bir kısır döngü olabilir. Farklı yapılarla, kelimelerle, hayatın içinden konularla karşılaşmayan öğrenci derse ilgisini kaybedebilir. Otantik materyallerden sıklıkla yararlanan öğretici öğrencinin ilgisini her daim canlı tutabilir.

Yabancı dil öğretiminde ders materyali olarak otantik/özgün metin kullanımının sürece pek çok katkısının olmasının yanı sıra süreçte bir takım olumsuzluklarla karşılaşılmasına sebep de olabilmektedir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Otantik/ özgün metinleri anlamlandırabilmek için hedef dilin konuşulduğu toplumun kültürel alt yapısına hâkim olmak gerekir. Kimi zaman öğrencilerin kültürel ön bilgileri materyali anlamlandırmak için yeterli olmayabilir. Örneğin içinde sıklıkla deyim geçen ve sanatlı söyleyişlere yer verilen metinlerde öğrencinin ön bilgileri yetersiz kalabilir.
- Kültürel ön bilginin yanı sıra otantik/özgün metinler, dili yabancı dil olarak öğrenenler gözetilmeden hazırlandığı için kimi zaman metindeki dilsel girdiler öğrencilerin aşına olmadıkları bilgiler olabilir. “İlgi çekici olan bir yazılı metin eğer öğrenici grubunun dil düzeyinin üstünde yapılar içeriyorsa bu hali ile metni kullanmak bir amaca hizmet etmekten uzak olacaktır”

(Demirel, 2020a, s. 14). Bu durum öğrencinin öğrenme kaygılarını tetikleyip onun derse karşı ilgi ve motivasyonunu düşürebilir. “Bu bağlamda şunu da belirtmekte fayda var ki otantik dokümanlar yabancı dil öğretme amacıyla hazırlanmadıkları için genel olarak belli bir dil seviyesine ulaşmış öğrencilere yönelik kullanılabilirler” (Özdemir, 2013, s. 557). Otantik/ özgün metinler başlangıç seviyesindeki öğrenciler için uygun olmayabilirler.

- Otantik/ özgün metinler ileri düzeylerde öğrencilerin seviyesine uygun olsa bile “bazı öğrenciler için araçların üzerinde oynama yapmak hatta materyal kullanımıyla ilgili bir plan hazırlamak gerekebilir, bu durum öğretici açısından zaman kaybına neden olabilir” (Çelik, 2018, s. 798).
- Bunların yanı sıra otantik/ özgün metinleri kullanırken telif hakkı konusunda sıkıntılar yaşanabilir.
- Son olarak “işitsel otantik dokümanlarda çok farklı aksanlar yer alabilir, bu da öğrencilerde zihinsel karmaşaya neden olabilir. Örneğin, Karadeniz bölgesine ait bir radyo yayınındaki kullanılan aksan öğrencilere çok farklı gelebilir” (Göçmen, 2018, s. 52).

Otantik metinlerin artıları ve eksileri düşünülerek öğretim sürecine dâhil edilmelidir. Her otantik metin derste kullanmaya uygun olmayabilir. Bu metinler seçilirken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

Herhangi bir ders işleyiş sürecinde olduğu gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de öncelikle öğrencilerin derse ilgisini çekmek esastır. Ders materyali olarak kullanılması planlanan otantik/ özgün materyallerin öğrenciler için ilgi çekici bir konuda olması ve onların hazırbulunuşluklarına uygun olması son derece önemlidir. “Öğrencilerin yabancı dil seviyelerinin çok üstünde ya da çok altında olan materyaller öğretme sürecine yarardan çok zarar getirebilir” (Temizyürek ve Birinci, 2016, s. 58).

Bunun yanı sıra otantik/ özgün materyaller ile kültürel aktarım yapılmak isteniyorsa hedef kitlenin kültürel değer yargıları da göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin bir kültürde normal karşılanan bir durum (iki farklı cinsiyetin karı koca rolüne girmesi gibi) başka bir kültürde hoş görülmebilir. Bu durumda öğretici hedef kitleyi iyi tanımalı ve dersi kültürel duyarlılık bağlamında planlamalıdır.

“Kullanılan otantik materyallerin hep aynı türde olması öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilir. Bu sebeple çeşitli yazın tipleri kullanmak ve dokümanları otantik bir bağlamda sunmak öğrenciler için daha ilgi çekici olacaktır” (Temizyürek ve Birinci, 2016, s. 58).

İletişimsel yaklaşım bağlamında görev temelli olarak tasarlanan derste seçilen otantik/ özgün metin öğrencilerin kendi yaşantılarıyla ilişkilendirebileceği görevlere dayalı olmalıdır. Son olarak herhangi bir yerden rast gele bulunan bir metin kontrol edilmeden sınıfa getirilmemelidir.

2.5.2. Otantik Olmayan / Üretilmiş Metin

Otantik olmayan başka bir deyişle üretilmiş metinler de dil öğretiminde kullanılan materyallerden biridir. “Hedef dili öğretmek amacıyla bilinçli olarak hazırlanmış olan materyaller otantik olmayan materyallerdir” (Temizyürek ve Birinci, 2016, s. 55). Otantik olmayan (didaktik) materyaller, öğrenme süreci boyunca öğrencilerin hedefleri başarmasına katkı sunan her türlü yardımdır (Çelik, 2018, s. 794). Otantik olmayan metinler yapay, üretilmiş metinler olarak da bilinmektedir. “Yapay (kurgu) metinler, bir öğrenme ünitesinde öğretilmesi planlanan sözcük ve dil yapılarını içeren ve ders öğretmeni ya da ders kitabı yazarınca oluşturulmuş metinlerdir” (Bölükbaş, 2015, s. 925). Bu metinlerde hedef dile ait belirlenen dil yapıları ve belirlenen kelimeler kullanılır. Öğrenme alanı sınıftır, metinler sınırlı ve yapay bağlamlarda oluşturulur. Üretilmiş metinlerde öğrenciler bildikleri yapılarla karşılaştığı için metni anlama hususunda başarılı olur ve dil öğrenme konusundaki özgüvenleri artar. Fakat sürekli bilinen yapılar ve kelimeler üzerinden gidilmesi öğrencileri yeni öğrenmeler edinme konusunda sınırlandırabilir.

2.5.3. Uyarlanmış Metin

Otantik/ özgün metinler sınıf ortamında her zaman olduğu gibi kullanmaya müsait olmayabilir.” Dil öğretiminde öğrenciler metnin (hem dil bilimsel karmaşıklığı, hem de konunun içeriğinin doğal) zorluğu altında eziliyorsa, sunulan içeriği anlayamayabilirler” (Durmuş, 2013c, s. 136). Bu durumlarda hedef kitlenin hazırbulunuşluğu ve dil seviyesi gözetilerek özgün metin üzerinde bir takım sistemli

değişimler yapılabilir. Özgün metnin hedef kitleye göre düzenlenmesiyle ortaya çıkan yeni metne uyarlanmış metin denir. “Bu noktada ikinci/yabancı dil öğrencisine sunulan metnin, karmaşık dilbilgisel özelliklerinin giderilmesine ek olarak anlaşılması güç söz varlığının kullanım sıklığı fazla olan sözcüklerle değiştirilmesi, yapısal özelliklerinin yanı sıra içeriğinin öğrencinin düzeyine göre oluşturulması esastır” (Durmuş, 2013a, s. 1298).

Uyarlanmış metinler sayesinde hem özgün metnin kültürel içeriğinden ve çeşitliliğinden yararlanılır hem de metin öğrenciye göre nitekim anlaşılabilir olduğu için öğrenme kaygısı azalır, başarıma hissini tadan öğrencinin derse karşı içsel güdüsü artar.

Özgün metni uyarlamanın ders sürecine katkıları olduğu gibi bazı eksik kaldığı noktalar da olabilir. Seviyeye göre uyarlanan metinler kısa vadede öğrenciye başarıma hissini tattırsa da uzun vadede öğrencinin kendi sınırlarını zorlamasına engel olabilmektedir. Öğrenci bir süre sonra sadece bildiği dil yapılarından ve kelimelerden oluşan metinleri okuyup yeni dil yapılarını ve kelimeleri öğrenme noktasında kendini sınırlandırabilir. Bunun yanı sıra uyarlama işlemi belirli standartlara göre yapılmazsa özgün metinden daha az anlaşılır bir metin ortaya çıkabilir.

2.5.4. Özgün Metin- Uyarlanmış Metin Tartışmaları

Dil uzmanları bir dili yabancı dil olarak öğretirken özgün metin mi uyarlanmış metin mi kullanılmalı sorusu üzerinde yoğunlaşmış ve bu konuda farklı fikirler sunmuşlardır. Şüphesiz “hazırlanan materyallerin her iki yaklaşımda da ortak hedefi anlaşılır ve okunabilir olma düzeyini olabildiğince yukarılara çekerken aynı zamanda hedef dile ve kültüre dair ilgi, öğrenme isteği uyandırmaktır”(Durmuş, 2013c, s. 143). Hedef dil ve kültürünü öğretirken temel öğretim kaynaklarından biri olan metinlerden özgün haliyle veya uyarlanarak yararlanılmaktadır. Alanyazın tarandığında görülmüştür ki bu konuda ortak bir kanıya ulaşmak zordur. Her iki metin türünün de artıları ve eksileri bulunmaktadır. Bazı uzmanlar derslerde özgün metnin kullanılmasını daha gerekli bulurken bazıları ise uyarlanmış metni daha işlevsel bulmaktadır. Aşağıda öncelikle özgün metni savunan dil uzmanlarının, sonrasında ise uyarlanmış metni savunan dil uzmanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

Bazı dil uzmanları yabancı dil öğretiminde benimsenen iletişimci ve eylem odaklı yaklaşıma göre dilin gerçek hayattaki kullanım örneklerinin üzerinde bir değişiklik yapılmadan sınıf ortamına getirilmesi gerektiğini savunur. Temizyürek ve Birinci (2016) otantik materyallerin öğrencinin günlük hayatta karşısına çıkabilecek eksiltili cümleler vb. dil yapılarını içinde barındırması sebebiyle öğrenilen dilin gerçek hayatta iletişim kurma amacına hizmet edeceğini ifade eder. Bunun yanı sıra özgün metinlerdeki gerçekliğin öğrencinin motivasyonunu arttırdığı, öğrenme kaygısını azalttığı ifade edilir (Çelik, 2018).

Durmuş (2013a) sadeleştirilmiş metinlerin sınırlı söz varlığı içerdiğini ve bu metinlerde öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı karmaşık dilbilgisel yapıların bulunmadığını belirterek onların maruz kalmaları gereken sözcüksel ve dilbilgisel yapıların özgün metinlerde yer aldığına dikkat çekmiştir. Durmuş' a (2013c) göre öğrenciler sadece kolay okuyabildikleri metinleri okumayı sürdürürlerse pratik yapmak ve stratejileri uygulamak için sebepleri kalmayabilir. “Ayrıca, sadeleştirilmiş kolay metinler kısa vadede öğrencilerin anlama düzeyini artırırken, öğrencilerin neler yapabileceklerini görmelerine engel olabilmekte, onların uzun vadede kendine güvenlerine de zarar verebilmektedir” (Durmuş, 2013c, s. 144). “Sürekli kolay ve yapay malzemeye maruz kalan öğrenciler kısa vadede anlama başarıları göstermiş olsalar bile, hedef dilde uzun vadeli başarılar gösteremeyebilir” (Durmuş, 2013a, s. 1302).

Bazı dil uzmanları öğrencilerin hazırbulunuşluğu açısından özgün metinlerin ileri düzeyde kullanılabileceğini özellikle başlangıç ve orta düzeyde öğrencilerin bu metinleri anlamlandırmakta zorlanacağını ifade etmektedir. Fakat Durmuş (2013a) bu görüşe katılmaz. Ona göre:

Değiştirilmiş metinlerin ‘yapay’ niteliklerinin aksine gerçek kişiler tarafından, gerçek durumlarda ve iletişim ortamlarında üretilmiş malzemeler, dikkatle seçildiği takdirde, yalnızca ileri düzeyde değil orta düzeyde hatta başlangıç düzeyindeki öğrenciler için de, ikinci/yabancı dil öğretim sürecinin yararlı ve gerekli malzemeleri olarak kullanılabilir (Durmuş, 2013a, s. 1302).

Yabancı dil öğretiminde uyarlanmış metin kullanmanın özgün metin kullanmaktan daha işlevsel olduğunu düşünen dil uzmanları da bulunmaktadır. Özgün metinler ana dil konuşurları için yazılmış metinlerdir. Dolayısıyla bu metinler dili yabancı dil olarak öğrenen kişiler için her durumda uygun olmayabilir. Özgün metinler, “dilnin doğası gereği; içerisinde estetik unsurlar, sanatlı söyleyişler,

metaforlar barındırabilir” (Demirel, 2020a, s. 9). Ana dil konuşurlarının iletişim ortamlarında öğrenici kaygılarından uzak olarak doğal yolla üretilmiş özgün metinler, içerdikleri söz varlığının ve dilbilgisi yapılarının uygunsuzluğu bakımlarından öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir (Durmuş, 2013c, s. 144). Öğrenci metni yeterince anlamlandıramadığında yorumlayamayacaktır ve bu durum onların öğrenilen dile karşı olumsuz ön yargılar geliştirmesine sebep olabilir. Öğrenci dil öğrenme hususunda kendini yetersiz hissedip özgüven kaybı yaşayabilir. “Öğrenci metin üzerinden başarı duygusunu tadamayacağı için hedef dilden uzaklaşabilir, dili tam olarak öğrenemeyeceği algısına kapılabilir” (Demirel, 2020a, s. 9). Bu yetersizlik hissini en aza indirmek için uyarlanmış metin kullanımı kolaylık sağlayacaktır.

Dil öğretiminde özgün metin kullanmayı savunanların düşüncelerini temellendirdiği noktalardan biri de özgün metinlerin ilgi çekici olduğudur fakat “İlgi çekici olan bir yazılı metin eğer öğrenci grubunun dil düzeyinin üstünde yapılar içeriyorsa bu hali ile metni kullanmak bir amaca hizmet etmekten uzak olacaktır” (Demirel, 2020a, s. 14). Uzmanlar özellikle dil ile ilgili girdisi henüz çok fazla olmayan başlangıç ve orta seviyelerdeki kişiler için özgün metin kullanmanın yukarıda sayılan sebeplerden dolayı sürece zarar vereceğini ifade etmektedir (Bölükbaş, 2015; Demirel, 2020 a; Durmuş, 2013 a, 2013 c; Kara ve Ghaffarı, 2020; Nurlu, 2020, Özmen, 2019).

Özgün metinlerin ilgi çekici olması, dilin doğal kullanım örneklerini yansıtması onu güçlü kılan noktalardır. Bu artılardan yararlanmak adına özgün metinler hedef kitlenin seviyesine göre düzenlenir ve ortaya uyarlanmış metin çıkar. Durmuş’un (2013c) da ifade ettiği gibi “ikinci/yabancı dil öğretiminde öğrencinin yeterlilik düzeyine göre başlangıç grupları ve orta düzey öğrencileri için ağırlıklı olarak değiştirilmiş metin kullanımının yararlı hatta gerekli olduğu görülmektedir” (Durmuş, 2013c, s. 144). Uyarlanmış metinlerin öğrencilerin metni anlamlandırma oranını arttırdığı pek çok deneysel çalışmada tespit edilmiştir (Cruz de Quirós, Alecio ve Tong, 2012; Demirel, 2019; Ghaffarı, 2020; İpek, 2018; Shirzadi, 2014).

Yabancı dil öğrenim sürecinin başarıya ulaşması hedef dilde öğrenci için anlaşılabilir girdilerin nitelik ve nicelik olarak fazla olmasına bağlıdır. Bu nedenle özellikle başlangıç seviyesinde ve orta seviyede kullanılacak metinler hedef kitlenin

hazırbulunuşluğuna uygun olmalıdır. Özgün metinlerin ilgi çekicilik, hayatın içinden örnekler barındırması gibi olumlu özelliklerinden yararlanmak adına bu metinleri öğrencinin hazırbulunuşluğuna göre düzenlemek akıllıca olacaktır. Uyarlanan özgün metinlerin seviyelere göre sözcüksel ve dilbilgisel çeşitliliğini zaman içerisinde arttırmak öğrencinin motivasyonunun düşmemesi adına da uygun olacaktır.

Bu bağlamda düşünüldüğünde bu araştırmada ele alınacak Türk düşünce ve dünyasını en güzel şekilde yansıtan özgün metin örnekleri efsanelerimiz de içerdiği sanatlı söyleyişler, deyimler, mecazlar ve yöresel konuşmalar sebebiyle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için dilbilgisel ve sözcüksel olarak kimi zaman anlaşılır olmayabilir. “Edebi metinlerin olduğu gibi yabancılara Türkçe öğretiminde özellikle de başlangıç düzeyinde kullanılması başarıdan çok başarısızlığa neden olabilir” (Nurlu, 2020, s. 26). Bu nedenle tez kapsamındaki efsanelerin aslına sadık kalınarak efsane ruhunu yansıtacak biçimde hedef kitleye göre uyarlanması uygun görülmüştür.

2.5.5. Metin Uyarlama (Metin Değiştirim)

Son yıllarda, yabancı dil öğretiminde benimsenen iletişimsel yaklaşımda öğrenenin hedef dilin doğal kullanım örnekleriyle karşılaşabileceği özgün metinler sıkça kullanılmaktadır. Lakin özgün metinlerin özellikle başlangıç ve orta düzeyde kullanılması daha önce de bahsedildiği gibi bir takım sorunlara yol açmaktadır. Öğretim materyalini yapaylıktan uzaklaştırmak ve özgün metinlerin yukarıda belirtilen olumlu özelliklerinden yararlanmak adına bu metinler düzeylere göre değiştirilerek öğrencilere ulaştırılmaktadır. “Metin değiştirim (text modification), kaynak metin ile bu metin üzerinde yapılan bir dizi dilbilimsel değişiklik sonucunda ortaya çıkan hedef metin arasındaki ilişkiyi karşılamaktadır” (Durmuş, 2013b, s. 392).

Bu değişim sürecinde özgün metindeki bazı sözcükler daha yaygın kullanılan şekilleriyle değiştirilebilmekte veyahut kelimelerin, deyimlerin, mecazların anlaşılabilirliğini arttırmak adına bilinen kelimelerle açıklaması yapılabilmekte, uzun cümleler bölünebilmekte, karmaşık cümle yapılarının yerine bilinen daha basit cümle yapıları kullanılabilmekte kısacası sözcüksel veya sözdizimsel değişimler veya eklemeler yapılabilmektedir.

Metin değiştirim/ uyarlama işlemleri yapısal ve sezgisel yaklaşıma dayalı yapılabilir. Yapısal yaklaşımda materyaller hazırlanırken öğrencilerin bulunduğu düzeyde bilmesi gereken kelimeler ve dil yapıları önceden belirlenerek listelenir. Metinler bu ölçütlere göre uyarlanır. “Yapısal yaklaşımın öngördüğü bir diğer sadeleştirme yolu da geleneksel okunabilirlik formülleridir. Geleneksel okunabilirlik formüllerine göre metnin okunabilirliği sözcüklerdeki harf sayısı ve cümlelerdeki sözcük sayısı ile açıklanır” (Bölükbaş, 2015, s. 927).

Sezgisel yaklaşımda ise değiştirme/uyarlama işlemini yapan kişi kendini öğrencinin yerine koyarak, kişisel deneyimlerinden hareketle hangi düzeyde hangi kelime ve yapıların bilinmesi gerektiğine sezgilerine göre karar verir ve metni uyarlar (Bölükbaş, 2015; Demirel, 2020b).

Metin değiştirim işlemlerinde yaygın şekilde sezgisel (intuitive) yaklaşımın belirleyici olduğu görölmektedir. Bu noktada değiştirim işleminin niceliği ve niteliğini belirleyen kişiye, neler yapıldığında hedef kitlenin anlama düzeyinin yukarılara çekilebileceğini gösteren deneyimlerin rehberlik ettiği görölmektedir (Durmuş, 2013b, s. 397).

Bölükbaş’ın (2015) ifadesi de Durmuş’u (2013b) destekler niteliktedir: “Aynı dil seviyesi için farklı kişiler/kurumlarca hazırlanmış okuma materyallerinin sözcük ve yapı bakımından farklı olması, bu konuda sezgisel yaklaşıma daha çok başvurulduğunu göstermektedir” (Bölükbaş, 2015, s. 928). Sezgisel yaklaşım metin uyarlama işlemi sırasında öğreticiler tarafından daha fazla benimsenmiştir.

2.5.5.1. Yabancı dil öğretiminde metin uyarlama teknikleri.

Sadeleştirme, genişletme ve kolaylaştırma metin uyarlama işlemlerinde en çok kullanılan tekniklerdir.

2.5.5.1.1. Sadeleştirme.

Sadeleştirme denilince akla ilk olarak metni boyut olarak eksiltmek gelmektedir. Oysa “metin sadeleştirme, metindeki bazı sözcükleri çıkararak orijinal metni kısaltmak demek değildir. Metin sadeleştirme orijinal metindeki anlamı koruyarak öğrencinin bilmediği sözcükleri/yapıları bildiği sözcük ve yapılarla ifade etmek demektir” (Bölükbaş, 2015, s. 933).

Terim olarak sadeleştirme (simplification), ikinci/yabancı dil öğrencilerine yönelik basitleştirilmiş okuma malzemesi veya başka tür malzeme üretmek amacıyla, kelime, bazen ayrıca yapı listesinden veya belirli dil bilgisi kurallarından yararlanarak, özgün materyallerin uyarlanması (adaptation) ve yeniden yazılmasıdır (Durmuş, 2013a, s. 1298).

Sadeleştirme işlemi değiştirme, koruma, özetleme, silme olmak üzere dört başlık altında ele alınabilir:

Değiştirme, öğrencinin düzeyinin üstünde olan sözcük ve yapıların, aynı anlamı verecek şekilde öğrencinin bildiği sözcük ve yapılarla değiştirilmesidir (Bölükbaş, 2015, s. 928). Bilinmeyen veya düzeye göre karmaşık gelen sözcük, sözcük gruplarının ve sözdizimsel yapıların yerine öğrencinin aşına olduğu kelimeler ve yapıların kullanılmasıdır. Bunun yanı sıra özgün metinde anlamayı güçleştirecek deyimlerin ve mecazlı söyleyişlerin gerçek anlamlarını kullanmak da sözcüksel bir değiştirmedir. “Yabancı dilde okuma metinlerinin sadeleştirilmesinde en çok başvurulan sadeleştirme türü değiştirmedir” (Bölükbaş, 2015, s. 928).

Koruma, metnin anlaşılabilirliğini olumsuz yönde etkilemeyen bölümlerin herhangi bir işlemde geçirilmeden bırakılmasıdır (Özmen, 2019, s. 78).

Özetleme, bir metnin anlamını koruyarak basit bir biçimde ya da kısaca yeniden söylenmesidir (Bölükbaş, 2015, s. 928).

Silme ise metnin anlamına doğrudan katkısı olmayan ya da ayrıntı içeren bazı bölümlerin metinden atılmasıdır (Bölükbaş, 2015, s. 928).

Sadeleştirilmede kullanılan bu teknikler sözcüksel boyutta veya sözdizimsel boyutta yapılabilir.

2.5.5.1.1.1. Sözcüksel değiştirim.

Sözcüksel değiştirim, özgün metinde sözcük ve söz grubu kapsamında değiştirim yapmaktır. Bu bağlamda hedef kitlenin bilmediği, metnin anlaşılmasını güçleştireceği düşünülen sözcük ve söz grupları anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde metinden çıkarılabilir veyahut kullanım sıklığı düşük olan sözcüklerin yerine kullanım sıklık sözlüklerinden, temalara göre oluşturulmuş kelime listelerinden yararlanılarak aynı sözcüklerin daha sık kullanılan eş ve yakın anlamlılarına yer verilebilir. Bu işlemler esnasında yan anlamlı kelimelere de dikkat etmek gerekir. “Temel anlamlarıyla kullanılmayan bu sözcüklerin, öğrenci tarafından anlaşılma

durumu karşısında, metni sadeleştiren kişilerin aynı anlamı temel anlamı olarak karşılayan sözcüklerden yararlanması sadeleştirme sürecinde bir yol olabilir” (Durmuş, 2013b, s. 401-402). Bunun yanı sıra söz varlığı düzeyinde değiştirim yapılırken öğrencinin bildiği ve bilmediği sözcükler arasında denge sağlanmalıdır. Öğrencinin yeni karşılaşacağı her sözcüğü değiştirmek de uygun olmayacaktır. “Kaynak metinde en çok yinelenen sözcüklere sadık kalınabilir” (Durmuş, 2013b, s. 402). Veyahut metnin başında ilk kez karşılaşılabilecek sözcüğün daha çok bilinen şekli kullanılırken metnin devamında sözcüğün ilk hali kullanılabilir. Böylece “başlarda verilen bilinen yapı, herhangi bir yanlış anlamının önüne geçerken daha sonra verilen yeni yapı (özgün eşdeğeri), öğrencilere dilin farklı bir boyutunu sunarak hem karşılaştırma olanağı yaratacak hem de öğrenim sürecini sürdürecektir” (Özmen, 2019, s. 75- 76).

Son olarak metinde aynı kavram alanına giren kelimelerin değiştirilmeden kullanılması da öğrencinin anlamca ortak noktaları olan kelimeleri bir bütünlük içerisinde algılamasında önemlidir. Öğrenci bildiği benzer kavramlardan yola çıkarak bilmediği ama aynı kavram alanında olan yeni sözcükleri öğrenebilir. Bu şekilde metni bütüncül olarak anlayıp okuduğu metinden edebi bir zevk duyabilir.

2.5.5.1.1.2. Sözdizimi düzeyinde değiştirim.

Söz dizimi düzeyinde değiştirim sadeleştirilecek olan özgün metinde cümle düzeyinde değişiklikler yapılmasıdır. “Devrik cümleleri kurallı hale getirme, eksilteli cümleleri tamamlamak, birleşik yapıları basit yapıya hale getirmek, fiilimsiler ve bağlaçlar kullanılarak oluşturulmuş uzun cümleleri bölmek, cümledeki kelimeleri yeniden sıralamak, cümlede eksik kalan art gönderim, ön gönderimleri tamamlamak, edilgen fiilleri etken çatılı hale getirmek gibi değişiklikleri kapsar” (Demirel, 2020b; Durmuş, 2013b). Metinde sözdizimi düzeyinde değiştirim yapmak yapısal olarak bir takım değişiklikleri kapsasa da iletinin okuyucuya doğru ve eksiksiz aktarılabilmesini sağlamak adına seviyenin el verdiği kadarıyla metnin ilk haline sadık kalmaya çalışılmalıdır.

2.5.5.1.2. Genişletme.

Metin değiştiriminde genişletme de çokça kullanılmaktadır. Genişletme işlemi sadeleştirme işleminden farklıdır. Sadeleştirme işleminde hedef kitlenin seviyesinin üzerinde olan kelimeler silinip yapılar seviyeye göre düzenlenirken genişletme de bunlar korunarak öğrencilerin bilmediği düşünülen kelime ile birlikte eş anlamlısı veya açıklaması da ipucu olarak metne eklenir. “Burada amaç öğrencinin söz varlığına, orijinal biçimi koruyarak cümleyi anlamasını kolaylaştıracak unsurları anlaması ve hatta eş anlamlısını metne dâhil ederek sözcük bilgisini geliştirmesine daha fazla katkıda bulunmaktır” (Durmuş, 2013a, s. 1301). Genişletilmiş metinlerde sadece kelimeler değil üstü kapalı göndermeler de açık hale getirilir, metni anlamak için gereken arka plan hakkında bilgiler eklenebilir. Kısacası genişletmeyi öğrencinin metni anlamasını kolaylaştıracak tekrarlar, açıklayıcı ifadeler, gönderimler ekleme olarak tanımlanabilir.

Hedef kitleye bağlı olarak kimi zaman genişletme sadeleştirmeden daha etkili olabilmektedir. Bazı dil uzmanları metnin hiçbir değişim yapılmadan özgün haliyle hedef kitleyle buluşturulmasını savunurken bazıları ise bu durumun öğrencinin özgüvenini ve isteğini azaltacağına yönelik eleştirilerde bulunarak özgün metinlerin sadeleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Buna karşılık sadeleştirilen metinlerin öğrencilerin yeni girdiler elde etmesini engellediğini ifade edenler olmuştur. İşte bu genişletim tekniğinin “ hem sadeleştirme işlemine hem de özgün malzemenin doğrudan sunulmasına karşı savunduğu temel yaklaşımların başında ikinci/yabancı dil öğrencisinin ihtiyacı olan verinin, anlamasını kolaylaştıracak bir bütün içerisinde sunulması gelmektedir” (Durmuş, 2013a, s. 1300). Genişletilmiş metin ile hem özgün metin korunmuş olacak hem de verilen ipuçlarıyla öğrencinin başarı duygusunu tatması sağlanacaktır.

2.5.5.1.3. Kolaylaştırma.

Metin uyarlama tekniklerinden bir diğeri ise kolaylaştırmadır. Kolaylaştırma diğer tekniklerden farklı olarak metne bazı yardımcı unsurlar eklemeye dayanır. Bu açıdan genişletmeye benzese de yardımcı unsurlar metin dışında olduğu için genişletmeden ayrılır. Sandom (aktaran Özmen, 2019, s. 86) kolaylaştırılmış metni “metindeki sözcükleri değiştirmeden, şemalar, resimler, grafik ve tablolar, metin

özetleri, sözlükler/açıklamalar, yönlendirme soruları ve başlıklar gibi farklı türde destekler ekleyerek bir metni okunması kolay hâle getirme” olarak tanımlamaktadır. Yani kolaylaştırılmış metinlerde özgün metin değiştirilmeden onun anlaşılmasını kolaylaştıran bir takım araçlar eklenir. Jones (2005) bunları şöyle örneklendirmiştir:

“Bir metne (ya da metnin bir bölümüne) giriş paragrafı ekleme, bir metne (ya da metin bölümüne) yapısal bir çözümleme (bölümleri etiketleme) sağlama, bir metni (ya da metin bölümünü) şematik olarak sunma, metne açıklamalar (örneğin, metin kutuları) ekleme ve (öncesinde, ortasında ya da sonrasında) üstsöylemsel (metadiscursive) yorumlar ekleme bu araçlardan bazıları olarak tanıtılmıştır” (Jones, 2005; aktaran Özmen, 2019, s. 88).

Genişletilmiş metinlerden farkı açıklamaların metin içinde değil de metnin dışında sözlük, resim, tablo, hikâye haritası vb. şeklinde verilmesidir.

“Uygun özgün metinlerin seçimi ve bu metinlerle söz konusu kolaylaştırma araçlarının öğrencinin kullanımına sunulması, öğrencilerin özgün metinlerle öğretimin erken basamaklarında karşılaşmasına olanak tanıyacaktır” (Özmen, 2019, s. 88). Özgün metne eklenen desteklerle metnin zorluğu öğrenci için aşılabilir düzeyde olacak ve öğrenci özgün metin kullanmanın sürece sağladığı katkılardan yararlanabilecektir.

“Öğrencilere seçimlik olarak sunulan kolaylaştırıcı araçların öğrenci isterse başvurabileceği nitelikte olması, bu türün olumlu yönlerinden biri olarak ele alınmıştır. Söz gelimi aynı düzeyde olup daha fazla sözcük bilgisine sahip olan öğrenciler için metnin altında ya da sonunda verilen sözlükçeye sürekli başvurmak gerekmeyecektir” (Özmen, 2019, s. 88).

Bu noktaya kadar sadeleştirilmiş, genişletilmiş ve kolaylaştırılmış metinlerin olumlu, olumsuz özellikleri sunulmuştur. Görülmektedir ki ne sadeleştirilmiş ne genişletilmiş ne de kolaylaştırılmış metin başlı başına mükemmel değildir. Bu durum özgün bir metin uyarlanırken sadece bir tekniğe bağlı kalmanın yeterli olmayacağını göstermektedir. “Dil öğretim sürecinde materyal üretiminde belirli bir yönetime bağlı kalmak yerine hedef kitlenin niteliği gözetilerek o durum için uygun olan yöntemi tercih etmenin önemini görmek gerekmektedir” (Durmuş, 2013c, s. 144). Farklı hazırbulunuşluklara sahip öğrenciler için özgün metin üzerinde sözcüksel veya sözdizimsel sadeleştirme, genişletme; özetleme, kolaylaştırma işlemi yapılabileceği gibi bunların birkaçı birlikte de yapılabilir. Metin uyarlama işlemi boyunca yöntemlerin çeşitlendirilmesi faydalı olacaktır.

2.6. Konu İle İlgili Ulusal Ve Uluslararası Araştırmalar

2.6.1. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yurt dışında yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metinlerden yararlanma konusunda hazırlanan birçok çalışma vardır. Çalışmalardan bazıları şu şekildedir:

Claridge (2005) tarafından hazırlanan çalışmada farklı seviyelerdeki sadeleştirilmiş metinlerin sahip olduğu özelliklerle otantik metnin özellikleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma mutlak terimlerle değil ilgili okuyucular açısından yapılmıştır ve yapı kullanım kalıplarının, söylem belirteçlerinin, fazlalıkların, eşdizimlerin, yüksek ve düşük frekanslı sözcük dağılımının hem orijinal metinde hem de sadeleştirilmiş metinde benzer olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda iyi yazılmış çeşitli dil seviyelerindeki metinlerin kişilere otantik metin deneyimi yaşatabileceği savunulmaktadır.

Allen (2009) tarafından yapılan araştırmada sezgisel yaklaşım kullanılarak üç farklı düzeye göre sadeleştirilen gazete metinleri incelenmiştir. Düşük düzeye göre sadeleştirilen metinlerde bilgi azaltma yoluna gidildiği tespit edilmiştir.

Rix (2009) tarafından hazırlanan çalışmada iki grup öğretmenin basitleştirilmiş metinlerin üretilmesindeki yaklaşımları incelenmektedir. 33 uygulayıcı tarafından oluşturulan basitleştirilmiş metinler incelenmiş ve ardından öğretmenlerin yaklaşımlarının güvenilirliğini test etmek için 43 uygulayıcıyla anket yapılmıştır. Çalışmada basitleştirilmiş metinleri tanımlamak ve olası etkilerini keşfetmek için kavramsal bir çerçeve sunulmuştur ve basitleştirilmiş metinlerin sınıf ortamında eğitimsel bir katılım aracı olarak önemli olduğu vurgulanmıştır.

Crossley, Allen ve McNamara (2012) tarafından hazırlanan çalışmada çeşitli haber metinleri başlangıç, orta ve ileri seviyelerde sezgisel yaklaşımla sadeleştirilerek düzeyler arasındaki dil farklılıkları incelenmiştir. Özellikle başlangıç ve ileri seviyeler arasında dil özellikleri bakımından önemli farklar olduğu tespit edilmiştir. Genellikle düşük seviyeli metinlerin daha yüksek seviyeli metinlere göre sözcüksel ve sözdizimsel olarak daha az karmaşık olduğu ve alt düzey metinlerin üst düzey metinlere göre daha fazla bağlaç özellikler içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak başlangıç seviyesindeki sezgisel olarak basitleştirilmiş metinlerin, ileri

seviyedeki sezgisel olarak basitleştirilmiş metinlere göre anlaşılır girdi ile ilgili daha fazla dilsel özellik içerdiği gözlemlenmiştir.

Cruz de Quirós, Alecio ve Tong (2012) tarafından hazırlanan çalışmada iki dilli programa yerleştirilen İngilizce öğrencilerinin yapılandırılmış hikâyeler aracılığıyla üst düzey düşünme becerilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Shirzadi (2014) tarafından hazırlanan deneysel çalışmada sözdizimsel ve sözcüksel sadeleştirmenin dinlemeyi etkileyip etkilemediği dil öğrenen 180 öğrenciyle gerçekleştirilen uygulamadan hareketle belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonunda metnin sözdizimsel ve sözcüksel olarak basitleştirilmiş sürümlerine maruz kalan grupların yapılan sınavda daha iyi performans gösterdiği belirlenmiştir.

Yurt dışında yapılan çalışmalarda uyarlanmış metinlerin de otantik metin deneyimi yaşatabileceği, sezgisel yaklaşımla uyarlanan metinlerin eğitsel yönünün güçlü olduğu, çeşitli dil seviyelerinde uyarlama işlemlerinin farklılık gösterdiği, başlangıç seviyesine göre yapılan uyarlamalarda sıklıkla bilgi azaltma yoluna gidildiği ve daha fazla anlaşılır girdiye yer verildiği, uyarlanmış metinlerin de üst düzey düşünme becerilerine ve dinlediğini anlamaya katkı sağladığı belirtilmiştir.

2.6.2. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı çeşitli sebeplerle Türkçe öğrenmek isteyen kişi sayısının artmasıyla son yıllarda araştırmacıların sıkça çalıştığı bir alan olmuştur. Son döneme kadar yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin ders kitapları dışında farklı kaynaklara ulaşma şansı oldukça düşüktü. Son yıllarda yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere ders kitabı dışında farklı bir kaynak oluşturmak adına yüksek lisans ve doktora tezleri aracılığıyla edebiyatımızda ön plana çıkan pek çok yazınsal metnin sadeleştirilmiş veya çeşitli dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Bu konuda yurt içinde yazılmış otuz üç tez ve iki makaleye ulaşılmıştır:

Dilek (1995) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları” adlı yüksek lisans tezinde yabancı dil olarak Türkçe öğretilirken kullanılacak metinlerde bulunması gereken niteliklerden bahsedilmiş ve gazete, dergi ve kitap gibi materyallerden alınan özgün metinlerin nasıl kullanılacağı etkinliklerle örnekendirilmiştir.

Bakan (2012) tarafından hazırlanan “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Otel” adlı yüksek lisans tezinde bahsi geçen metin B1 düzeyinde metin dilbilimsel ölçütlerden bağdaşıklık ve bağlaşıklık çerçevesinde sadeleştirilmiştir.

Yıldırım (2013) tarafından hazırlanan “Yeni Türk Edebiyatı Metinlerinin A1-A2 Düzeyine Uyarlanması ve Çalıkuşu Örneği” adlı yüksek lisans tezinde uyarlama işlemi yapılırken Türkofoni Türkçe Öğreniyorum dil öğretim setinin birinci ve ikinci kitaplarından yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuna Türkçe- Türkçe sözlük eklenmiştir.

Mazlum (2014) tarafından hazırlanan “Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Romanı ve Peyami Safa’nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu Romanının Türkçe A1-A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde eserlerin uyarlanması aşamasında Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çetin’in Türkofoni Dil Eğitim Setleri’nden yararlanmıştır. Uyarlama işleminin sonunda eserlerde geçen bütün kelimelerin olduğu Türkçe- Türkçe sözlük hazırlanmıştır.

Bölükbaş (2015)’ın yazmış olduğu “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi” adlı makalede yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenen kişilerin özgün metin yerine sadeleştirilmiş metinlerle karşılaştırılması gerektiği belirtilerek özgün metinler ve kurma metinler hakkında bilgi verilmiş ve sadeleştirme aşamasında kullanılacak yöntemler açıklanarak yöntemlere örnekler verilmiştir.

Eroğlu (2015) tarafından hazırlanan “Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Ömer Seyfettin’ın "Üç Nasihat" Hikâyesinin Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Sadeleştirme Denemesi” adlı yüksek lisans tezinde seçilen hikâye; Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nden hareketle B2 seviyesinde sadeleştirilmiştir.

Kutlu (2015) tarafından hazırlanan “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin’in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde sadeleştirilme işlemi yapılırken Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma yeterlilikleri ve Gazi TÖMER; Ankara TÖMER

yabancılara Türkçe A1- A2 ders kitapları dikkate alınmıştır. Çalışmada ayrıca okuma öncesi ve sonrasına yönelik etkinliklere yer verilmiştir.

Gürler, H. (2017) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sait Faik Abasıyanık’ın Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde hikâyeler uyarlanırken Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nde yer alan A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi konuları ve okuma kazanımları dikkate alınmıştır. Her hikâyeden sonra etkinlik hazırlanmış ve her hikâyenin sonuna Türkçe- Türkçe sözlük eklenmiştir. Sözlükteki kelimelerden söz konusu dil bilgisi yapılarıyla tanımlanmaya uygun olan kelimelerin tanımı yapılmış, diğer kelimelere ise örnek cümleler yazılmıştır.

Gürler, S. (2017) tarafından hazırlanan “Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde hikâyeler Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nin A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmış ve ayrıca Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma yeterlilikleri göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmanın sonunda Türkçe-Türkçe sözlük hazırlanarak sözlükteki kelimelerin hikâyedeki anlamları verilmiştir. Son olarak metinlerle ilgili okumaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Akıncılar (2018) tarafından hazırlanan “Türkçe Öğrenen Yabancılar İçin Dede Korkut Hikâyeleri’nin B1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi”, adlı yüksek lisans tezinde sadeleştirme yapılırken Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nin okuma kazanımları ve Türkçeye Yolculuk kitaplarının B1 seviyesinde verilen dil bilgisi yapıları dikkate alınmıştır. Sadeleştirme aşamasından sonra hikâyelere yönelik tüm becerileri kapsayacak nitelikte etkinlikler hazırlanarak çalışmanın sonunda metin sadeleştirecek kişilerin nelere dikkat etmesi gerektiği hakkında bilgi verilmiştir.

Cihangir ve Durmuş (2018) tarafından kaleme alınan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Sadeleştirilmesi: Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretim Seti Örneği” adlı makalede Gazi Üniversitesi Yabancılara Türkçe Öğretim Setinde yer alan okuma metinleri incelenerek, otantik (özgün) materyallerin kullanım sıklığı araştırılmıştır. Çalışmanın sonunda otantik (özgün) ve materyal geliştiriciler tarafından oluşturulmuş metinlerin dil seviyelerine göre farklı yönlerden sadeleştirildiği tespit edilmiş ve metinlerin içerik, biçim bilgisi, söz varlığı ve söz

dizimi bakımından dil seviyelerine ve hedeflenen kazanımlara göre sadeleştirildiği görülmüştür.

İpek (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Mustafa Kutlu'nun "Ya Tahammül Ya Sefer" isimli hikâyesi, B1 seviyesine uygun olarak sadeleştirilmiştir. Sadeleştirme aşamasında Yedi iklim Türkçe B1 ders kitabından, bir kelime listesinden ve sıklık sözlüğünden yararlanılmıştır. Çalışmanın uygulama sürecinde öğrencilerden özgün ve sadeleştirilmiş metne dair düşüncelerini yazılı olarak ifade etmesi istenmiş ve öğrencilere her iki metin için de okuduğunu anlama testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin özgün ve sadeleştirilmiş metinlere ait anlama oranları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır.

Kaya, (2018) tarafından hazırlanan "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı Adlı Eserlerin Yabancılar İçin A2 Düzeyine Uyarlanması" adlı doktora tezinde sadeleştirme işleminde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde A2 düzeyi okuma becerisi için ortaya konan nitelikler temel alınmıştır. Sadeleştirme sürecinde Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1-A2 ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1-2 adlı eserlerden yararlanılmıştır. Sadeleştirilen eserler daha sonra söz varlığı, sözcük türleri, atasözü, deyim, kalıp söz ve birleşik fiillerin kullanımı ve cümle bilgisi bakımından özgün metinle ile karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda her iki eserin de özgün ve sadeleştirilmiş metinlerinde ciddi bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Kaymaz (2018) tarafından hazırlanan "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek İsimli Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uygun Sadeleştirme Çalışması" adlı yüksek lisans tezinde bahsi geçen hikâyeler Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ndeki okuma becerisi yeterliliklerine göre sadeleştirilerek hikâyelere yönelik okuma öncesi ve okuma sonrası alıştırmalar hazırlanmıştır.

Mercan (2018) tarafından hazırlanan "Muzaffer İzgü Öykülerindeki Söylem Biçiminin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Uygunluğu" adlı yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü'nün Dayak Birincisi, Ayılar da Ağlar, Robinson'un Anıları isimli 3 öyküsü seçilerek biçembilimsel çözümleme yöntemiyle çözümlenmiş ve hikâyeler genel olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal amaçlı kullanım açısından değerlendirilmiştir. Yapılan çözümler sonucunda bu üç öykünün yabancılar tarafından anlaşılması için yalnızca Türk dil bilgisinin yeterli

olamayacağı ayrıca toplumsal ve kültürel bilgi birikiminin de öğrenilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Süner (2018) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinlerin B1 Düzeyine Uyarlanması: Eskici Örneği” adlı yüksek lisans tezinde bahsi geçen metin bağdaşıklık ve bağlaşıklık ölçütlerine göre çözümlenerek B1 düzeyine uyarlanmıştır. Çözümleme sonrasındaki bulgulara dayanarak sadeleştirilmiş metni anlamaya yönelik sınama soruları oluşturulmuş; okuma-anlama becerisini geliştirmede bu metinlerin birer öğretim malzemesi olarak kullanılabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

Aktan (2019)’ın yapmış olduğu “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Halide Edip Adıvar’ın Himmet Çocuk Hikâyesinin B1-B2 Düzeyinde Sadeleştirilmesi ve Etkinlik Hazırlanması” adlı çalışmada hikâye Arap alfabesinden Latin alfabesine aktarılarak B1- B2 düzeyinde sadeleştirilmiştir. Sonrasında metni anlamaya yönelik, dört beceri alanını kapsayacak şekilde etkinlikler hazırlanmış ve metnin sonuna metinde geçen kelimelerden oluşan sözlük eklenmiştir. Çalışma Türkiye’de farklı illerde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlere gönderilmiş, seçilen hikâye ve hazırlanan etkinliklerle ilgili anket uygulanmıştır. Anket sonucunda metnin uygun, etkinliklerin ise özgün bulunma oranı %97 çıkmıştır.

Demirel’in (2019) hazırlamış olduğu “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde seçilen üç kısa öykü orta özgünlük ve yapısal yaklaşım ilkeleri doğrultusunda B1 seviyesine göre uyarlanmıştır. Metinlerin okuduğunu anlama başarısını ölçebilmek için uyarlanan metinlere bir son test hazırlanmıştır. Seçilen öğrenci örnekleme ikiye ayrılarak bir gruba özgün metin diğer gruba sadeleştirilmiş metin verilmiş ve hazırlanan son test uygulanmıştır. Uygulamanın sonucunda uyarlanmış metni okuyan grubun metni anlama ve yorumlama seviyesinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Gedik, (2019) tarafından hazırlanan “Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı’nın Yeri, Önemi ve Kullanımı / Küçük Prens Romanının B1 Düzeyine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde bahsi geçen eser belirtilen seviyeye göre okuma metni olarak uyarlanmıştır.

Kaya, (2019) tarafından hazırlanan “Türk Destanlarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılacak Metne Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde Altay Yaratılış Destanı, Alper Tunga Destanı, Bozkurt Destanı, Ergenekon Destanı, Uygur Türeyiş Destanı, Uygur Göç Destanı, Kara Yorga Destanı, Battal Gazi Destanı, Sarı Saltuk Destanı ve Köroğlu Destanı; Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma yeterlilikleri ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki A1-A2 seviyesi dil bilgisi kazanımları esas alınarak sadeleştirilmiştir.

Özet (2019) tarafından hazırlanan “Nasreddin Hoca Fıkralarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Düzenlenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni’nden ve uzman görüşlerinden faydalanılarak on beş Nasreddin Hoca fıkrası A2, B1 ve B2 seviyelerine göre uyarlanmıştır.

Özmen (2019) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması” adlı doktora tezinde altı öykü A1, A2 ve B1 düzeylerine yönelik uyarlanmıştır. Uyarlama işlemi sırasında Avrupa Dil Portfolyosu, Yeni Hitit ders kitabı ve kelime sıklığı sözlüğünden yararlanılmıştır. Ayrıca metinler seslem sayısı, sözcük sayısı, tümce sayısı gibi dilsel özellikler dikkate alınarak okunabilirlik açısından değerlendirilmiştir.

Yaşar (2019) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metin Uyarlama ve Memduh Şevket Esendal’ın Pazarlık Hikâyesinin A2 Seviyesine Göre Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde uyarlama işlemi yapılırken Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde belirlenen yetkinliklerin yanı sıra İstanbul, Yedi iklim, Yeni Hitit ve Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe ders kitaplarında yer alan dil bilgisi kazanımları dikkate alınmıştır. Uyarlama işleminin ardından metni anlamaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Yayan (2019) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Refik Halit Karay’ın Eskici ve Testi Adlı Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerin kelime hazinesini arttırarak onları bir üst basamağa hazırlamak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çeşitli üniversitelerin hazırlamış olduğu yabancılar için Türkçe ders kitapları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni incelenerek bahsi geçen hikâyeler A2 seviyesine göre düzenlenmiştir.

Ay, R. (2020) tarafından hazırlanan “Ömer Seyfettin’in Diyet Adlı Eserinin A1- A2 Seviyesinde Sadeleştirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Türk bir yazarın

yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere tanıtılması hedeflenmiş ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni'ndeki yetkinlikler bağlamında bahsi geçen kitaptaki Diyet, Başını Vermeyen Şehit, Yüksek Ökçeler, Korkunç Bir Ceza, Çakmak, Büyücü, Külâh ve Üç Öğüt hikâyeleri sadeleştirilmiştir.

Ay, S. (2020) tarafından hazırlanan “Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Sait Faik Abasıyanık'ın ‘Birtakım İnsanlar’ Adlı Hikâyesinin B1 Seviyesine Sadeleştirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Avrupa Dil Gelişim Dosyası ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders kitabında belirlenen B1 seviyesine uygun dil yapılarına göre bahsi geçen hikâye uzman görüşü alınarak sadeleştirilmiştir.

Ayar (2020) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Uyarlanmış Metinlerin Uyarlanma Durumları Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabı ve çalışma kitabındaki uyarlanmış yazınsal metinler metin uyarlama ölçütlerine uygunluğu açısından incelenmiştir. İnceleme sonucunda en çok sözlüksel sadeleştirme işleminin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Boztoprak (2020) tarafından hazırlanan “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılmak Amacıyla Dede Korkut Kitabı'nın Türkistan/Türkmen Sahra Nüshası 13. Boy'un B1 Düzeyinde Sadeleştirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde sadeleştirilme yapılırken "Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçeve Metni"nin okuma yeterlilikleri ve dil bilgisi yapılarına ilişkin esaslar dikkate alınmıştır. Sadeleştirilen metinden hareketle dört dil becerisini kapsayan etkinlikler hazırlanmıştır.

Ghaffarı (2020) tarafından hazırlanan “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil Yeterliliklerine Uygun Edebî Metin Uyarlama” adlı doktora tezinde Türk edebiyatından seçilmiş çeşitli yazınsal metinler Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ndeki dil yeterliliklerine uygun olacak şekilde A2 ve B1 seviyesinde uyarlanmıştır. Uyarlamanın ardından Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenci örneklemini iki gruba ayrılarak bir gruba özgün metin diğer gruba uyarlanmış metin okutulmuş ve okuduğunu anlama çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda uyarlanmış metinleri okuyan grubun daha başarılı olduğu görülmüştür.

Özdin (2020) tarafından hazırlanan “Türk Masallarının Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okuma Metni Olarak Uyarlanması” adlı yüksek lisans tezinde Avrupa

Dilleri Ortak Çerçeve Metni ve uzman görüşleri dikkate alınarak on farklı Türk masalı B1 – B2 dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Uyarlama işlemi sırasında kültür aktarımı olgusu da göz önünde bulundurulmuş ve kalıp ifadeler, atasözü, deyim vb. yapılar da kullanılmıştır.

Yazok (2020) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretimi Kapsamında Kemalettin Çalık'ın Piri Reis Adlı Eserinin B1 Seviyesinde Sadeleştirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninden hareketle sadeleştirme işlemi yapılmıştır. Bu işlem yapılırken bir kelime sıklığı sözlüğünden ve kelime listesinden yararlanılmıştır. Ayrıca sadeleştirilen metine yönelik alıştırmalar hazırlanmıştır.

Ahmet (2021) tarafından hazırlanan “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in ‘Pembe İncili Kaftan’ Hikâyesini B1 Seviyesine Uyarlama Çalışması” adlı deneysel yüksek lisans tezinde uyarlama işleminin metnin anlaşılabilirliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bilgiç (2021) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleri Çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' Adlı Hikâyesinin A2 Düzeyine Uyarlanması” isimli deneysel yüksek lisans tezinde uyarlanmış metinle karşılaşan grubun daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özcan (2022) tarafından hazırlanan “Köroğlu Destanı'nın B1 Düzeyine Uyarlanmasının Okuduğunu Anlamaya Etkisi Üzerine Bir Araştırma” adlı deneysel doktora tezinde bahsi geçen destandaki bazı bölümler okuma metni olarak belirtilen seviyeye uyarlanmış ve bunun sonucunda uyarlama işleminin metnin anlaşılabilirliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bekdaş (2022) tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Efsaneleri: Okuma ve Yazma Becerileri Üzerine Etkisi” adlı doktora tezinde deneysel bir çalışma yapılarak çeşitli Türk efsaneleri üzerinde bir sadeleştirme veya uyarlama işlemi yapılmadan özgün metin şeklinde ders materyali olarak kullanılmıştır. Çalışmanın sonunda Türk efsaneleri üzerinden ders süreci planlanan deney grubunun ders kitabı üzerinden ders işlenen kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın nitel bulgularından hareketle ise Türk efsaneleri

etkinliklerinin farklı, ilginç, eğlenceli, faydalı, kalıcı, geliştirici, ders verici olduğu ve Türk toplumunun kültürel ve tarihi gerçeklerini yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ülkemizde ilk olarak 2012 yılında yapılan metin uyarlama çalışması son yıllarda ivme kazanmıştır. Yurt içinde yapılan uyarlama çalışmalarında genel olarak okuma becerisi üzerine yoğunlaşıldığı görülmüştür. Uyarlama işlemi yapılırken dil bilgisel açıdan çeşitli üniversitelerin Türkçe öğretim setlerinden ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı yeterliliklerinden sıklıkla yararlanılmıştır. Uyarlanan metinler kimi zaman Türkçe- Türkçe sözlüklerle desteklenmiştir. Yapılan çalışmalarda yapısal ve sezgisel yaklaşımın birlikte kullanıldığı gözlemlenmiştir. Uyarlanan metinler kullanılarak yapılan deneysel çalışmalarda ise uyarlama işleminin metnin anlaşılabilirliğini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Dil öğretim sürecinde sıklıkla edebi metinlerden yararlanılmaktadır. Edebi metinler aynı zamanda hedef kültürün de öğretilmesinde önemli bir rol oynadığı için yabancı dil öğrenim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Fakat kimi zaman edebi metinlerin olduğu gibi kullanılması hedef kitlenin sahip olduğu dil yeterlilikleriyle uyuşmayabilir. Bu noktada hedef kitlenin yeterliliklerine göre edebi metni düzenlemeye ihtiyaç duyulabilir. Yapılan alan taramasında görülmüştür ki Türk diline ait çeşitli edebi metinler farklı dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Türk halk efsaneleri de konuşma diline yakın bir anlatıma sahip olması, Türk kültürüyle ilgili ipuçlarını barındırması, dinleme metni olarak kullanmaya uygun uzunlukta olması gibi olumlu özellikleri açısından bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sözlü edebiyat dönemi ürünlerinden olan efsane metnlerinin dinleme metni şeklinde yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenler için B1 seviyesine uyarlandığı bu çalışma temel nitel araştırma desenine göre yürütülmüştür. Temel nitel araştırma fenomenolojik, gömülü (örtük) teori, öyküsel analiz, eleştirel ya da etnografik vb. nitel çalışma türlerinden birisinin kapsamına girmeyen ama yorumlayıcı bir yaklaşımla

yapılan nitel çalışmalara denir. Temel nitel araştırmalarda da veriler görüşmeler, gözlemler ya da doküman analizi yoluyla toplanır (Merriam, 2009/2013). Bu çalışmada da efsane metinleri; dinleme metni olmaya uygun uzunlukta olması, standart Türkçe ile yazılması, konuşma diline yakın olması, içerisinde argo ifadelerle olumsuz örneklerle yer verilmemesi, ders materyali olarak kullanılmaya uygun olması, efsane metin türünün özelliklerini içerisinde barındırması, ana fikir olarak evrensel mesajlar içermesi ve konu bakımından ilgi çekici olması gibi özelliklere göre incelenmiştir. Bu tür çalışmalarda yorumlayıcı yaklaşım ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle çalışmada temel nitel araştırma modeli tercih edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini şimdiye kadar yazıya geçirilmiş Türk halk efsaneleri oluşturmaktadır. Evren içerisinde dinleme metni olabilecek uzunlukta, standart Türkçe ile yazılmış, içerisinde olumsuz örnekler ve argo ifadelerle yer verilmeyen, ders materyali olarak kullanıma uygun, efsane metin türünün özelliklerini içerisinde barındıran, konuşma diline yakın efsane metinleri seçilmiştir. Metinler seçilirken Kavcar ve Yardımcı, 1988; Önder, 1969; Demir, 2013; Sakaoğlu, 2017 tarafından hazırlanan eserlerden yararlanılmıştır. Bahsi geçen eserlerden on beş efsane seçilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bir önceki bölümde bahsedilen eserlerden on beş efsane betimsel analiz yapılarak seçilmiştir. Seçilen metinler metin uyarlama teknikleri kullanılarak B1 dil seviyesine uyarlanmıştır. Uyarlanan efsaneler üç alan uzmanına gönderilmiş ve alan uzmanların uyarlanmış metin değerlendirme formuna verdiği cevaplardan hareketle on tanesi çalışmada yer almıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Bahsi geçen eserlerden seçilen on beş adet efsane metin uyarlama tekniklerinden yararlanılarak B1 seviyesinde düzenlenmiştir. Düzenleme aşamasında

“Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi” kitapları serisinde belirtilen B1 seviyesindeki dil bilgisi konuları ve “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi; Öğrenme, Öğretme, Değerlendirme”(2013)’deki B1 seviyesi yeterlilikleri dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra Prof. Dr. İlyas Göz tarafından bir ilk olarak hazırlan “Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü”nden yararlanılarak uyarlama aşamasında pek sık kullanılmayan bazı kelimelerin yerine daha sık kullanılan karşılıklarına yer verilmiştir.

Uyarlanan on beş efsane hazırlanmış olan Uyarlanmış Metin Değerlendirme Formu ile birlikte üç alan uzmanına gönderilmiştir. Alan uzmanlarının değerlendirmelerinden hareketle seçilen on tanesine çalışmada yer verilmiştir. Seçilen efsaneler dinleme metni olarak seslendirilmiş ve video paylaşım ağına yüklenmiştir. Her bir efsane için karekod oluşturulmuştur. Metinlerin sonuna eklenen bu karekodlar okutularak efsanelerin seslendirildiği videolara ulaşılabilir.

Son olarak dinleme metni olarak hazırlanan efsaneler için dinleme öncesi, sırası ve sonrasına yönelik alıştırmalar hazırlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde uzmanların görüşü doğrultusunda seçilen efsane metnlerinin özgün ve uyarlanmış halleri ve bu metinlere yönelik hazırlanan dinleme öncesi, sırası, sonrasına yönelik etkinliklere yer verilmiştir.

4.1. Bülbül ile Kızıl Gül Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Bülbül ile Kızıl Gül Bir zamanlar Viliya nehri boyunda Danyas adında yiğit bir delikanlı yaşarmış. Bu yiğit, şarkı söyleyen gençlerin arasına karışmış. O, bu arada şarkı söyleyenler arasındaki bir kızı çok beğenmiş ve ona âşık olmuş. Ama nedense kız bu aşka cevap vermemiş; delikanlıyı sevmemiş. O, ne kadar uğraşmışsa da sonuç alamamış. Hatta sabah akşam kızın evinin önünden gelir geçer, güzel şarkılar söylemiş.	Bülbül ile Kızıl Gül <i>Bir zamanlar Viliya nehrinin kıyısında Danyas adında yiğit bir delikanlı yaşamış. Bu yiğit delikanlı, şarkıcı gençlerin arasına karışmış. O, bu arada şarkıcıların arasındaki bir kızı çok beğenmiş. Ona âşık olmuş. Ama nedense kız bu aşka cevap vermemiş, delikanlıyı sevmemiş. Delikanlı çok uğraşmış buna rağmen sonuç alamamış. Hatta sabah akşam kızın evinin önünden geçmiş, ona güzel şarkılar söylemiş.</i>

“Kız, kırlardan gelirken seninle bir karşılaşsam, yüzüne bir baksam, onu bir görsem... Başka bir dileğim yok.”

Bu güzel sözler de güzel kızın kalbinde etkili olmaz. Kız, güzelliğiyle gururlanır, delikanlının şarkılarına kulak asmaz.

Delikanlı, bunca uğraşmalarına karşılık bir gülücük bile alamadığı sevdiği kızıdan umudunu keser ve dünyaya küser. Kızı alamayacağını iyice anlar ve canına kıymaya karar verir. Kendini Viliya nehrinin serin sularına bırakan delikanlı böylece ebedi ayrılığa kavuşmuş olur.

Ne olursa bir süre sonra olur; koruyan ve acıyan Tanrı delikanlıyı diriltip bülbüle çevirir. O bülbül artık dertlerini sevdikleri kızlara anlatamayan zavallı âşıkların sözcüsü olacaktır; zavallı âşıkların gönülleri aydınlanacaktır. Delikanlı bu işle görevlendirilen bir bülbül olarak dünyaya geri gönderilmiştir.

Delikanlının ölüm haberini alan genç kızın da gönlüne bir sevda ateşi düşer, kalbini acılar doldurur. Duyduğu keder onu fazla yaşatmaz. O da sevdiği delikanlının acısına dayanamayıp ölür. Bunun üzerine Tanrı, kızı da yüz yapraklı kızıl bir güle çevirir. O kızıl gül

Delikanlı, kıza: “Kız, kırlardan gelsem, seninle bir karşılaşsam, yüzüne baksam, seni görsem... Başka dileğim yok.” der. Bu güzel sözler de güzel kızın kalbinde etkili olmaz. Kız, güzelliğiyle gururlanır, övünür. Delikanlının şarkılarına kulak asmaz.

Delikanlı, çok uğraşır buna karşılık kızıdan bir gülücük bile alamaz. Umudunu keser. Dünyaya küser. Delikanlı kızı alamaz, bunu iyice anlar. Canına kıyar. Kendini Viliya nehrinin serin sularına bırakır. Delikanlı böylece ebedi ayrılığa kavuşur.

Ne olursa bir süre sonra olur. Tanrı korur ve acır. Delikanlıyı diriltir, bülbüle çevirir. O, bülbül artık dertli âşıkların sözcüsü olacak. Zavallı âşıkların gönülleri aydınlanacak, ferahlayacak, rahatlayacak. Tanrı, bu görevle delikanlıyı dünyaya geri gönderir.

Genç kız delikanlının ölüm haberini alır. O zaman kızın da gönlüne bir sevda ateşi düşer. Kalbini acılar doldurur. Bu keder, üzüntü onu fazla yaşatmaz. O da delikanlının acısına dayanamaz ve ölür. Bunun üzerine Tanrı, kızı da yüz yapraklı kızıl bir güle çevirir. O kızıl gül bugün de mevsiminde

bugün de mevsiminde açıp gözlerimizi kamaştırmaktadır.

Bülbül mü? O da gül mevsimi gelince o güllerin yanında ötmeye başlamaktadır.



açar ve gözlerimizi kamaştırır. Güzelliğine hayran oluruz.

Bülbül'e ne mi oldu? O da her gül mevsiminde güllerin yanında öter.

4.1.1. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- kulak asmak: Önem vermemek, dinlememek.

Çocuk, babasının öğütlerine hiç kulak asmıyor.

- dünyaya küsmek: Her şeyden vazgeçmek.

Trafik kazasından sonra dünyaya küstü.

- canına kıymak: İntihar.

İflas eden iş adamı canına kıydı.

- ebedi: Sonsuza kadar.

Bizim arkadaşlığımız ebedi sürecek.

- kızıl: Koyu kırmızı.

Genç kız saçlarını kızıla boyamış.

4.1.2. Bülbül İle Kızıl Gül Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Bir zamanlar Viliya nehri boyunda Danyas adında yiğit bir delikanlı yaşarmış.

Bir zamanlar Viliya nehrinin kıyısında Danyas adında yiğit bir delikanlı yaşamış.

Açıklama: Cümledeki “Viliya nehri boyunda” ifadesinde “boy” kelimesi yan anlamıyla kullanılmıştır. İfade “Viliya nehrinin kıyısında” olacak şekilde gerçek anlamlı olacak şekilde düzenlenmiştir. Birleşik zamanlı fiil basit zamanlıya çevrilmiştir.

2. cümle: Bu yiğit, şarkı söyleyen gençlerin arasına karışmış.

Bu yiğit delikanlı şarkıcı gençlerin arasına karışmış.

Açıklama: Cümlede “yiğit” olanın delikanlı olduğu belirtilerek anlam karışıklığı giderilmiştir. Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı yapılmıştır.

3. cümle: O, bu arada şarkı söyleyenler arasındaki bir kızı çok beğenmiş ve ona âşık olmuş.

O, bu arada şarkıcıların arasındaki bir kızı çok beğenmiş. Ona âşık olmuş.

Açıklama: Bağlı cümle bölünmüştür. İlk cümledeki fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

4. cümle: Ama nedense kız bu aşka cevap vermemiş, delikanlıyı sevmemiş.

Ama nedense kız bu aşka cevap vermemiş, delikanlıyı sevmemiş.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

5. cümle: O, ne kadar uğraşmışsa da sonuç alamamış.

Delikanlı çok uğraşmış buna rağmen sonuç alamamış.

Açıklama: “O” zamirinin yerine gönderimi açık hale getirmek adına “delikanlı” kelimesi kullanılmıştır. “Ne kadar uğraşmışsa da” ifadesinde soru anlamı taşıyan bir kelime soru anlamının dışında çokluk belirtecek şekilde kullanılmıştır. Sözcüğün alışılmamış kullanımlarını azaltmak adına bu ifadenin yerine “çok” kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca “uğraşmışsa da” ifadesinde kullanılan ek fiilin şartı seviye üstü olduğu için kelime “uğraşmış” şeklinde düzenlenmiş ve anlamı desteklemek için “buna rağmen” ifadesi eklenmiştir.

6. cümle: Hatta sabah akşam kızın evinin önünden gelir geçer, güzel şarkılar söylemiş.

Hatta sabah akşam kızın evinin önünden geçmiş, ona güzel şarkılar söylemiş.

Açıklama: Gönderimi açık hale getirmek adına sıralı cümlelerin ikinci cümlesine “ona” kişi zamiri eklenmiştir. Cümlede ortak zaman kipleri kullanılmıştır.

7. cümle: “Kız, kırlardan gelirken seninle bir karşılaşsam, yüzüne bir baksam, onu bir görsem... Başka bir dileğim yok.”

Delikanlı, kıza “Kız, kırlardan gelsem, seninle bir karşılaşsam, yüzüne baksam, seni görsem... Başka dileğim yok.” der.

Açıklama: Konuşmanın kim tarafından kime yapıldığını belirtmek, gönderimi açık hale getirmek adına cümlelerin başına “delikanlı, kıza” ifadesi eklenmiştir. Fiilimsi cümleden çıkarılarak fiillerde ortak kip ekleri kullanılmıştır. Cümlelerin sonuna doğrudan anlatımı desteklemek için “der” ifadesi eklenmiştir.

8. cümle: Bu güzel sözler de güzel kızın kalbinde etkili olmaz.

Bu güzel sözler de güzel kızın kalbinde etkili olmaz.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

9. cümle: Kız, güzelliğiyle gururlanır, delikanlının şarkılarına kulak asmaz.

Kız, güzelliğiyle gururlanır, övünür. Delikanlının şarkılarına kulak asmaz.

Açıklama: Cümle bölünmüştür. İlk cümlede geçen “gururlanmak” ifadesinin açıklaması verilerek genişletim yapılmıştır. Metin altı sözlükte “kulak asmak” deyiminin anlamı verilmiştir.

10. cümle: Delikanlı, bunca uğraşmalarına karşılık bir gülücük bile alamadığı sevdiği kızdan umudunu keser ve dünyaya küser.

Delikanlı, çok uğraşır buna karşılık kızdan bir gülücük bile alamaz. Umudunu keser. Dünyaya küser.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yapısal olarak karmaşık olan ifadeler yeniden kurulmuştur. Son cümledeki deyim metin altı sözlükte açıklanmıştır.

11. cümle: Kızı alamayacağını iyice anlar ve canına kıymaya karar verir.

Delikanlı kızı alamaz, bunu iyice anlar. Canına kıyar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Cümle bölünmüştür. İkinci cümledeki “bunu” ifadesi ile ilk cümledeki duruma art gönderim yapılır. Son cümledeki fiilimsi

cümleden çıkarıldığı için “karar verir” ifadesi cümleden çıkarılır. Sondaki “canına kıymak” deyimini metin altı sözlükte açıklanmıştır.

12. cümle: Kendini Viliya nehrinin serin sularına bırakan delikanlı böylece ebedi ayrılığa kavuşmuş olur.

Kendini Viliya nehrinin serin sularına bırakır. Delikanlı böylece ebedi ayrılığa kavuşur.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp cümle bölünmüştür. İkinci cümledeki “ebedi” kelimesinin açıklamasına sözlükte yer verilmiştir. Ayrıca “kavuşmuş olur” ifadesindeki yardımcı eylemle kurulan birleşik fiil basit fiile çevrilmiştir.

13. cümle: Ne olursa bir süre sonra olur; koruyan ve acıyan Tanrı delikanlıyı diriltip bülbüle çevirir.

Ne olursa bir süre sonra olur. Tanrı korur ve acır. Delikanlıyı diriltir, bülbüle çevirir.

Açıklama: Uzun cümle bölünüp fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır.

14. cümle: O bülbül artık dertlerini sevdikleri kızlara anlatamayan zavallı âşıkların sözcüsü olacaktır; zavallı âşıkların gönülleri aydınlanacaktır.

O bülbül artık dertli âşıkların sözcüsü olacak. Zavallı âşıkların gönülleri aydınlanacak, ferahlayacak, rahatlayacak.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Seviye üstü olan birleşik zamanlı fiiller basit zamanlı yapılmıştır. Son cümlede bulunan “gönülleri aydınlanmak” ifadesi soyut kalacağı genişletim yoluyla açıklanmıştır.

15. cümle: Delikanlı bu işle görevlendirilen bir bülbül olarak dünyaya geri gönderilmiştir.

Tanrı, bu görevle delikanlıyı dünyaya geri gönderir.

Açıklama: Seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra son cümlede “bu” işaret sıfatıyla bülbülün görevine art gönderim yapılmıştır. Edilgen çatılı fiil etken hale getirilerek basit zamanlı olarak çekimlenmiştir.

16. cümle: Delikanlının ölüm haberini alan genç kızın da gönlüne bir sevda ateşi düşer, kalbini acılar doldurur.

Genç kız delikanlının ölüm haberini alır. O zaman kızın da gönlüne bir sevda ateşi düşer. Kalbini acılar doldurur.

Açıklama: Fiilimsilerle oluşturulan yan cümleler bölünüp seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Anlamı kolaylaştırmak amacıyla ikinci cümleye “o zaman” ifadesi eklenir.

17. cümle: Duyduğu keder onu fazla yaşatmaz.

Bu keder, üzüntü onu fazla yaşatmaz.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede geçen “keder” kelimesinin açıklaması cümle içine eklenerek genişletim yapılmıştır.

18. cümle: O da sevdiği delikanlının acısına dayanamayıp ölür.

O da delikanlının acısına dayanamaz ve ölür.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

19. cümle: Bunun üzerine Tanrı, kızı da yüz yapraklı kızıl bir güle çevirir.

Bunun üzerine Tanrı, kızı da yüz yapraklı kızıl bir güle çevirir.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Metinde geçen “kızıl” kelimesinin anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

20. cümle: O kızıl gül bugün de mevsiminde açıp gözlerimizi kamaştırmaktadır.

O kızıl gül bugün de mevsiminde açar ve gözlerimizi kamaştırır. Güzelliğine hayran oluruz.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. İkinci cümlede geçen “gözü kamaşmak” deyiminin açıklaması metin içinde verilerek genişletim yapılmıştır.

21. cümle: Bülbül mü?

Bülbül’e ne mi oldu?

Açıklama: Eksilteli cümle tamamlanmıştır.

22. cümle: O da gül mevsimi gelince o güllerin yanında ötmeye başlamaktadır.

O da her gül mevsiminde güllerin yanında öter.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmış ve eylemin hep yapıldığını belirginleştirmek için “her” ifadesi eklenmiştir.

4.1.3. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Soruları cevaplayınız.

Hangi kuş türlerini biliyorsunuz? Bu kuşların ne gibi özellikleri vardır?

En çok hangi çiçek türünü seversiniz? Bu çiçeği tarif eder misiniz?

4.1.4. Bülbül ile Kızıl Gül Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda efsanedeki olayları sırasıyla verdik. Kutuları takip edin ve efsanenin doğru sonucuna ulaşın. Doğru sonucu yuvarlak içine alın.



4.1.5. Bülbül ile Kızıl Gl Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıda metin altı sözlükteki kelimelerin harfleri karışık bir şekilde duruyor. Harfleri yeniden sıraya koyunuz ve kelimeleri düzenleyiniz. Bulmacadaki numaralı kutularda çeşitli harfler denk geliyor. Bu numaralı harfleri en alttaki boşluğı yazınız ve şifreyi bulunuz.

AMKAKSALUK

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

DMKNAYYKSEA

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

NYICNMKKAIA

--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

BDIEE

--	--	--	--	--	--

KIZLI

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

G		
---	--	--

Sizce metne başka hangi başlıklar konabilirdi? Cevaplarınızı aşağıdaki kutucuğı yazınız.

--

4.2. Çoban Baba Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Çoban Baba Yavuz Selim, 1514 yılının Temmuz ayında Çaldıran seferine çıkmıştır. Anlatılanlara göre; Sivas'ın Suşehri ilçesi yakınlarına geldiği zaman, yorgun ordusuna burada kısa bir mola vermeyi düşünür. Tam bu sırada, yaşlı bir çobanın koşa koşa yanına gelmekte olduğunu görür. Atının dizginini çekerek: Merhaba Çoban Baba, bu telaşın nedir, diye sorar. Çoban, selamı selamla karşılar: Sulağımıza hoş geldiniz, Sultanım. Görüyorum ki yorgunsunuz ve açsınız. Bu fakire konuk olursanız gönül alırsınız, der. Yavuz cevap verir: Ben tek başıma değilim ki Çoban Baba, ardımda koca bir ordu var. Çoban tevekkülle boynunu eğer: Allah kerim... Hele siz bir mola veriniz; konuk kısmetiyle gelir. Yavuz: Bunda bir hikmet var, diyerek atından iner. Bir akarsu kenarına çadırlar kurulur, mola verilir. Çoban; sürüsünden dört koç seçerek keser, derisini yüzer, kazanlara doldurur.	Çoban Baba Yavuz Selim, 1514 yılının Temmuz ayında Çaldıran Seferi'ne çıkmış. Anlatılır ki Sivas'ın Suşehri ilçesi yakınlarına gelir. Burada yorgun ordusuna kısa bir mola vermeyi düşünür. Tam bu sırada, yaşlı bir çoban koşa koşa Yavuz Selim'in yanına gelir. Padişah, atının dizginini çeker: Merhaba Çoban Baba, bu telaşın nedir, diye sorar. Çoban da selam verir: Sultanım, sulağımıza hoş geldiniz. Görüyorum ki yorgunsunuz ve açsınız. Bu fakire konuk olursanız gönül alırsınız, der. Yavuz cevap verir: Çoban Baba ben tek başıma değilim. Ardımda koca bir ordu var. Çoban Tanrı'ya güvenir ve boynunu eğer: Allah kerim... Hele siz bir mola veriniz. Konuk kısmetiyle, bereketiyle gelir. Yavuz, “ Bunda bir hikmet var.” diye düşünür. Atından iner.

Az sonra sofrayı hazırlar, sultanı ve ordusunu buyur eder:

Buyurunuz, yalnız bir şartım var. Yemek yerken kemikleri atmayınız.

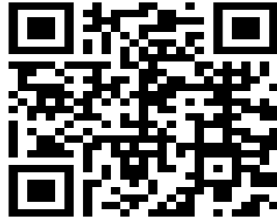
Yenilir, içilir. Sofradan bereketler taşar, boşalan kazanlar yeniden dolar. Yemekten sonra kemikleri toplayan çoban; bunları derilere doldurur, bir dua eder. Boynuzlu dört koç silkinerek ayağa kalkar, koşarak sürüye karışır. Ama bir tanesi topallar. Çoban:

Sultanım! Bir kemik eksik, koç bunun için topallıyor, der. Yavuz koynundan bir aşık kemiği çıkarır.

İşte şu kemik... Seni denemek istedim. Sen gerçek bir erensin... Sen sürünün çobanısın, ben de Türklerin çobanıyım, der. Çoban Baba'ya iltifat eder.

Çoban Baba da:

Zafer senindir Sultanım! Haydi, yolun açık olsun, der ve Padişahı uğurlar.



Ordu, bir akarsu kenarına çadırlar kurar, mola verir. Çoban, sürüsünden dört koç seçer. Onları keser, derisini yüzer. Kazanlara doldurur. Az sonra sofrayı hazırlar. Sultanı ve ordusunu buyur eder, sofraya davet eder:

Buyurunuz, yalnız bir şartım var. Yiyiniz ama kemikleri atmayınız.

Yenilir, içilir. Sofradan bereketler taşar. Kazanlar boşalır, yeniden dolar. Çoban yemekten sonra kemikleri toplar. Bunları koçların derilerine doldurur. Bir dua eder. Boynuzlu dört koç silkinir, ayağa kalkar. Koşar, sürüye karışır. Ama bir tanesi topallar. Çoban:

Sultanım! Bir kemik eksik, koç bunun için topallıyor, der.

Yavuz, koynundan bir aşık kemiği çıkarır.

İşte şu kemik... Seni denedim. Sen gerçek bir erensin... Sen sürünün çobanısın, ben de Türklerin çobanıyım, der.

Çoban Baba'ya iltifat eder. Çoban Baba da:

Sultanım, zafer senindir. Haydi, yolun açık olsun, der ve Padişahı uğurlar.

4.2.1. Çoban Baba Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **sefer:** Savaş yolculuğu.

Padişah, daha önce de çok kez sefere gitmiş.

- **dizgin:** Atın kafasındaki deri parça, kayış.

Asker atın dizgininden tuttu.

- **sulak:** Sulu alan, sulu yer.

Sulak bir yerde durduk. Hayvanlar su içti.

- **konuk:** Misafir.

Türk kültüründe misafire çok önem verilir.

- **gönül almak:** Sevindirmek, mutlu etmek.

Hediyelerle çocukların gönlünü aldık.

- **koyun:** Kıyafetle göğüs arası.

Nene, koynundan para çıkardı, torunlarına harçlık verdi.

- **aşık:** Ayaktaki bir kemik.

Türkler koyunun aşık kemiğinden bir oyun türetmiş.

- **eren:** Sezgileri güçlü, din bilgini.

Anadolu halkı erenlere hep saygı göstermiş.

4.2.2. Çoban Baba Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Yavuz Selim, 1514 yılının Temmuz ayında Çaldıran seferine çıkmıştır.

Yavuz Selim, 1514 yılının Temmuz ayında Çaldıran seferine çıkmış.

Açıklama: Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı yapılmıştır. Cümlede geçen “sefer” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

2. cümle: Anlatılanlara göre; Sivas’ın Suşehri ilçesi yakınlarına geldiği zaman, yorgun ordusuna burada kısa bir mola vermeyi düşünür.

Anlatılır ki Sivas 'ın Suşehri ilçesi yakınlarına gelir. Burada yorgun ordusuna kısa bir mola vermeyi düşünür.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp uzun cümle bölünmüştür. İlk cümlede fiilimsi cümleden çıkarılıp “ki” bağlacı sayesinde diğer cümleyle bağlantı kurulmuştur. Son cümlede kelimeler yeniden sıralanmıştır.

3. cümle: Tam bu sırada, yaşlı bir çobanın koşa koşa yanına gelmekte olduğunu görür.

Tam bu sırada, yaşlı bir çoban koşa koşa Yavuz Selim 'in yanına gelir.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden yazılmıştır.

4. cümle: Atının dizginini çekerek:

Padişah, atının dizginini çeker:

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Anlatımı belirginleştirmek için cümlenin başına özne eklenmiştir.

5. cümle: Merhaba Çoban Baba, bu telaşın nedir, diye sorar.

Merhaba Çoban Baba, bu telaşın nedir, diye sorar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

6. cümle: Çoban, selamı selamla karşılar:

Çoban da selam verir.

Açıklama: Cümlede geçen “selamı selamla karşılama” ifadesi seviye üstü olacağı için anlatım “selam verir” şeklinde sadeleştirilmiştir.

7. cümle: Sulağımıza hoş geldiniz, Sultanım.

Sultanım, sulağımıza hoş geldiniz.

Açıklama: Devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

8. cümle: Görüyorum ki yorgunsunuz ve açsınız.

Görüyorum ki yorgunsunuz ve açsınız.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

9. cümle: Bu fakire konuk olursanız gönül alırsınız, der.

Bu fakire konuk olursanız gönül alırsınız, der.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümlede geçen “konuk ve gönül almak” ifadelerinin açıklamasına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

10. cümle: Yavuz cevap verir:

Yavuz cevap verir:

Açıklama: Cümle korunmuştur.

11. cümle: Ben tek başıma değilim ki Çoban Baba, ardımda koca bir ordu var.

Çoban Baba ben tek başıma değilim. Ardımda koca bir ordu var.

Açıklama: Devrik cümle kurallı hale getirilip uzun cümle bölünmüştür.

12. cümle: Çoban tevekkülle boynunu eğer:

Çoban Tanrı'ya güvenir ve boynunu eğer.

Açıklama: Cümlede geçen “tevekkül” kelimesi seviye üstü olacağı için çıkarılmış, anlamı karşılayacak bir açıklama eklenmiştir.

13. cümle: Allah kerim...

Allah kerim...

Açıklama: Cümle korunmuştur. Açıklaması metin altı sözlükte verilmiştir.

14. cümle: Hele siz bir mola veriniz; konuk kısmetiyle gelir.

Hele siz bir mola veriniz. Konuk kısmetiyle, bereketiyle gelir.

Açıklama: Cümle bölünmüştür. İkinci cümledeki “kısmet” kelimesinin anlamı “bereket” kelimesiyle desteklenerek genişletim yapılmıştır.

15. cümle: Yavuz: Bunda bir hikmet var, diyerek atından iner.

Yavuz: Bunda bir hikmet var, diye düşünür. Atından iner.

Cümle bölünmüş, fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

16. cümle: Bir akarsu kenarına çadırlar kurulur, mola verilir.

Ordu, bir akarsu kenarına çadırlar kurar, mola verir.

Açıklama: Seviye üstü olan edilgen çatılı fiil etken yapılarak cümlelerin başına özne eklenmiştir.

17. cümle: Çoban; sürüsünden dört koç seçerek keser, derisini yüzer, kazanlara doldurur.

Çoban, sürüsünden dört koç seçer. Onları keser, derisini yüzer. Kazanlara doldurur.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İkinci cümleye nesne eklenmiştir.

18. cümle: Az sonra sofrayı hazırlar, sultanı ve ordusunu buyur eder:

Az sonra sofrayı hazırlar. Sultanı ve ordusunu buyur eder, sofraya davet eder:

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İkinci cümlede geçen “buyur etmek” ifadesinin açıklaması da cümleye eklenerek genişletim yapılmıştır.

19. cümle: Buyurunuz, yalnız bir şartım var.

Buyurunuz, yalnız bir şartım var.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

20. cümle: Yemek yerken kemikleri atmayınız.

Yiyiniz ama kemikleri atmayınız.

Açıklama: Cümledeki fiilimsi atılmıştır. Şart anlamı “ama” bağlacıyla verilmiştir.

21. cümle: Yenilir, içilir.

Yenilir, içilir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

22. cümle: Sofradan bereketler taşar, boşalan kazanlar yeniden dolar.

Sofradan bereketler taşar. Kazanlar boşalır, yeniden dolar.

Açıklama: Uzun cümle bölünerek fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

23. cümle: Yemekten sonra kemikleri toplayan çoban; bunları derilere doldurur, bir dua eder.

Çoban yemekten sonra kemikleri toplar. Bunları koçların derilerine doldurur. Bir dua eder.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İlk cümledeki fiilimsi cümleden çıkarılmış ve ilk cümle kurallı hale getirilmiştir. İkinci cümlede “derilerin” koçlara ait olduğu eklenerek anlatım belirginleştirilir.

24. cümle: Boynuzlu dört koç silkinerek ayağa kalkar, koşarak sürüye karışır.

Boynuzlu dört koç silkinir, ayağa kalkar. Koşar, sürüye karışır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmış ve yan cümlecikler bölünmüştür.

25. cümle: Ama bir tanesi topallar.

Ama bir tanesi topallar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

26. cümle: Çoban: Sultanım! Bir kemik eksik, koç bunun için topallıyor, der.

Çoban: Sultanım! Bir kemik eksik, koç bunun için topallıyor, der.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

27. cümle: Yavuz koynundan bir aşık kemiği çıkarır.

Yavuz, koynundan bir aşık kemiği çıkarır.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümleden geçen “koyun ve aşık” kelimelerinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

28. cümle: İşte şu kemik...

İşte şu kemik...

Açıklama: Cümle korunmuştur.

29. cümle: Seni denemek istedim.

Seni denedim.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

30. cümle: Sen gerçek bir erensin...

Sen gerçek bir erensin...

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümlede geçen “eren” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

31. cümle: Sen sürünün çobanısın, ben de Türklerin çobanıyım, der.

Sen sürünün çobanısın, ben de Türklerin çobanıyım, der.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

32. cümle: Çoban Baba'ya iltifat eder.

Çoban Baba'ya iltifat eder.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

33. cümle: Çoban Baba da: Zafer senindir Sultanım!

Çoban Baba da: Sultanım, zafer senindir.

Açıklama: Devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

34. cümle: Haydi, yolun açık olsun, der ve Padişahı uğurlar.

Haydi, yolun açık olsun, der ve Padişahı uğurlar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4.2.3. Çoban Baba Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Öğrencilere Yavuz Sultan Selim ve ordusuyla ilgili bir efsane dinleneceği söylenir. Dinleme öncesinde Kulaktan Kulağa oyununun oynanacağı belirtilir ve oyun açıklanır. Sınıf üç gruba ayrılır. İlk olarak her gruptan bir kişi belirlenir. Belirlenen kişinin kulağına metinden hareketle oluşturulmuş aşağıdaki üç cümleden ilki fısıldanır. Bu kişi grubuna geri döner ve yanındaki kişinin kulağına cümleyi fısıldar. Grubun son kişisi kulağına fısıldanan cümleyi sesli olarak sınıfa duyurur.

Oyunda Kullanılacak Cümleler

Padişah Yavuz Sultan Selim ve askerleri bir gün sefere çıkmış.

Padişah Yavuz Sultan Selim ve askerleri bir çobanın yanında mola verir.

Çoban padişaha ve askerlerine güzel bir sofra hazırlar.

4.2.4. Çoban Baba Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

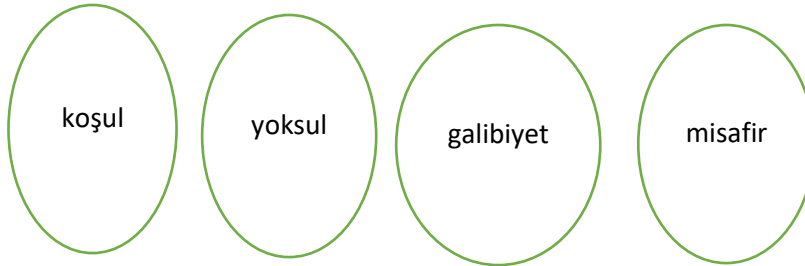
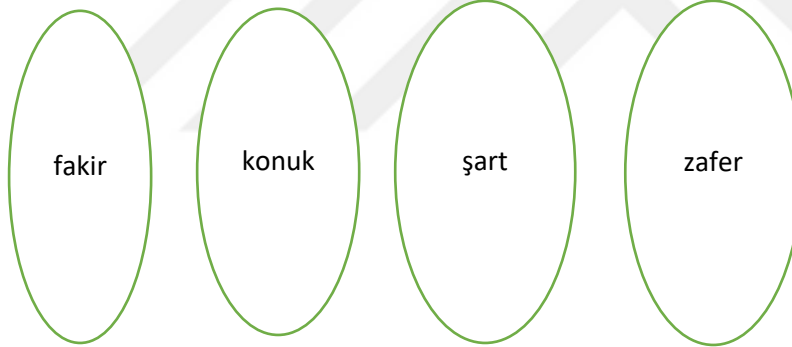
Metinde hangi bilgiler geçiyor? İşaretleyiniz.

Yavuz Selim, 1514 yılının Temmuz ayında Çaldıran Seferi'ne çıkmış.	
Padişah ordusuna hiç mola vermez.	

Çoban Baba sadece padişahı yemeğe davet eder.	
Çoban, sürüsünden dört koç keser.	
Çoban, koçların kemiklerini sürüdeki köpeğe verir.	
Çoban, yemekten sona koçların kemiklerini toplar.	
Çoban, kemikleri koçların derilerine geri doldurur.	
Koçların tekrar canlanır.	
Koçlardan biri ölür.	
Padişah kemiklerden birini saklar.	

4.2.5. Çoban Baba Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıdaki eş anlamlı kelimeleri eşleştiriniz.



Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Padişah ve ordusu nerede mola vermiş?

2. Çoban padişah ve ordusu için sürüsünden kaç koç keser?

3. Çobanın şartı nedir?

4. Çoban yemekten sonra kemikleri niçin toplar?

5. Padişah kemiklerden birini ne yapar? Niçin?

4.3. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı İnsan, tabiat ve hayvanlar arasındaki ilişkileri anlatan pek çok efsane vardır. Hemen hepsi, daha sonraki nesillere dersler vermek için anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiştir. Bunlardan biri de yılan ile insan arasındaki dostluğu ve ibret verici sonucunu anlatmaktadır. Efsaneye göre adamın birisi bir gün bir tarla sürmektedir. Tarlanın kenarındaki büyük kayanın altında bir yılan görür. Bu garip burada ne yiyip içer, diye düşünür. Öğle yemeğini böler, bir kısmını yılanın deliğinin önüne bırakır. Akşam dönerken yılanın yiyip	<i>Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı</i> <i>İnsan, tabiat ve hayvanlar arasındaki ilişkilerle ilgili pek çok efsane vardır. Hepsi, daha sonraki nesillere ders verir. Bu efsaneler anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiştir. Bunlardan biri de yılan ile insan arasındaki dostluğu ve ibret verici sonucunu anlatmakta.</i> <i>Efsaneye göre adamın birisi bir gün bir tarla sürmekte. Tarlanın kenarındaki büyük kayanın altında bir yılan görür. Adam, “Bu garip, zavallı burada ne yer ne içer?” diye düşünür. Öğle yemeğini böler, bir kısmını yılanın deliğinin önüne bırakır. Akşam olur. Adam “Yılan</i>

yemediğini merak eder. Bir de ne görsün: Yılan yiyeceği almış, yerine de bir altın bırakmış. Çiftçi altını alır.

Sonraki gün aynı yere yine yiyecek bırakır. Yılan da ona bir altın bırakır. Karşılıklı bir dostluk kurulur. Her seferinde adam yiyecek götürür, yılan da bir altın verir. Bu böyle yıllarca sürer.

Bir gün adam çok çok hastalanır ve günlerce hasta yatar. Yattığı sürece de yılanın yemeksiz kaldığını düşünerek oğluna durumu anlatır ve yılanı yiyecek götürüp bir altın almasını söyler. Oğlu ise hemen babasının sözüne uyarak yiyecekleri yılanı verir. Yılan da yuvasından bir altın verir. Bunu gören delikanlı:

— Demek ki yılanın yuvasında altın dolu. Her gün gelip altın alana kadar yılanı öldürür, altınların hepsini alıp götürürüm, der.

Eline büyük bir taş alıp yılanı fırlatır. Yılanın kuyruğu kopar. Yılan da o can acısıyla atlar, oğlanı sokup öldürür. Baba oğlunun gelmediğini görünce bir şeyler olduğunu hisseder. Hasta yatağından

yemeği yemiş mi?” diye merak eder. Bir de ne görsün: Yılan yiyeceği almış, yerine de bir altın bırakmış. Çiftçi altını alır.

Sonraki gün aynı yere yine yiyecek bırakır. Yılan da ona bir altın bırakır. Karşılıklı bir dostluk kurarlar. Her seferinde adam yiyecek götürür, yılan da bir altın verir. Bu böyle yıllarca sürer.

Bir gün adam çok çok hastalanır ve günlerce hasta yatar. Bu sürede yılan yemeksiz kalır. Adam oğluna durumu anlatır: “Yılanı yemek götür ve bir altın al.” der. Oğlu ise hemen babasının sözüne uyar. Yiyecekleri yılanı verir. Yılan da yuvasından bir altın verir. Delikanlı bunu görür ve şöyle düşünür:

—Demek ki yılanın yuvasında altın dolu. Her gün bir altın alana kadar yılanı öldürür, altınların hepsini alır, götürürüm.

Eline büyük bir taş alır ve yılanı fırlatır. Yılanın kuyruğu kopar. Yılan da o can acısıyla atlar, oğlanı sokar. Oğlan ölür. Oğlan geri dönmez ve baba oğlunu merak eder. Hasta yatağından kalkar. Yılanın yanına gider ve sorar:

kalkarak yılanın yanına gider ve sorar:

—Yılan kardeş burada neler oldu?

Yılan da olup biteni anlatır. O zaman oğlunun suçlu olduğunu anlar ve yilandan özür diler.

—Yılan kardeş olan olmuş, gel yine eskisi gibi dost olalım, der.

Yılan:

— Olmaz artık! Sende evlat bende bu kuyruk acısı olduktan sonra asla eski dostluk olamaz, der.

— *Yılan kardeş burada neler oldu?*

Yılan her şeyi anlatır. Adam, o zaman oğlunun suçunu anlar. Yilandan özür diler.

— *Yılan kardeş kötü şeyler olmuş ama gel yine eskisi gibi dost olalım, der.*

Yılan:

—*Artık olmaz! Sende evlat acısı var. Bende kuyruk acısı var. Bundan sonra asla eski dostluk olamaz, der.*



4.3.1. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **tabiat:** Doğa.

Baharda tabiat canlanır.

- **nesil:** Kuşak.

Yeni nesil cep telefonu ile her şeyi hallediyor.

- **ibret vermek:** Ders vermek.

Salgın döneminde insanlığa ibret verici olaylar yaşandı.

4.3.2 Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: İnsan, tabiat ve hayvanlar arasındaki ilişkileri anlatan pek çok efsane vardır.

İnsan, tabiat ve hayvanlar arasındaki ilişkilerle ilgili pek çok efsane vardır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır ve “tabiat” kelimesinin anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

2. cümle: Hemen hepsi, daha sonraki nesillere dersler vermek için anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiştir.

Hepsi, daha sonraki nesillere ders verir. Bu efsaneler anlatıla anlatıla günümüze kadar gelmiştir.

Açıklama: İlk cümlelerin başındaki “hemen” ifadesi anlam karışıklığına neden olabileceği için cümleden çıkarılmıştır. Fiilimsi cümleden çıkarılıp yan cümlecik bölünmüştür. İkinci cümlede gizli olan özne gerçek özne olarak eklenmiştir. Metin altı sözlükte “nesil” kelimesinin açıklaması verilmiştir.

3. cümle: Bunlardan biri de yılan ile insan arasındaki dostluğu ve ibret verici sonucunu anlatmaktadır.

Bunlardan biri de yılan ile insan arasındaki dostluğu ve ibret verici sonucunu anlatmakta.

Açıklama: Seviyeye uygun olan sürekli şimdiki zamanla (-mekte, makta) çekimlenmiş fiil korunmuş, ek fiil cümleden çıkarılmıştır. Metin altı sözlükte “ibret vermek” ifadesi açıklanmıştır.

4. cümle: Efsaneye göre adamın birisi bir gün bir tarla sürmektedir.

Efsaneye göre adamın birisi bir gün bir tarla sürmekte.

Açıklama: Fiilin sonundaki ek fiil çıkarılmıştır.

5. cümle: Tarlanın kenarındaki büyük kayanın altında bir yılan görür.

Tarlanın kenarındaki büyük kayanın altında bir yılan görür.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

6. cümle: Bu garip burada ne yiyip içer, diye düşünür.

Adam, “Bu garip, zavallı burada ne yer ne içer?” diye düşünür.

Açıklama: Cümlelerin başına özne eklenmiştir. Cümle doğrudan anlatım olacak şekilde düzenlenmiştir. İç cümlede geçen fiilimsi cümleden çıkarılıp iki fiil “ne ... ne” bağlacıyla bağlanmıştır.

7. cümle: Öğle yemeğini böler, bir kısmını yılanın deliğinin önüne bırakır.

Öğle yemeğini böler, bir kısmını yılanın deliğinin önüne bırakır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

8. cümle: Akşam dönerken yılanın yiyip yemediğini merak eder.

Akşam olur. Adam “Yılan yemeği yemiş mi?” diye merak eder.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılır, cümle bölünür. İkinci cümle doğrudan anlatım olacak şekilde düzenlenir, başına özne eklenir.

9. cümle: Bir de ne görsün: Yılan yiyeceği almış, yerine de bir altın bırakmış.

Bir de ne görsün: Yılan yiyeceği almış, yerine de bir altın bırakmış.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

10. cümle: Çiftçi altını alır.

Çiftçi altını alır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

11. cümle: Sonraki gün aynı yere yine yiyecek bırakır.

Sonraki gün aynı yere yine yiyecek bırakır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

12. cümle: Yılan da ona bir altın bırakır.

Yılan da ona bir altın bırakır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

13. cümle: Karşılıklı bir dostluk kurulur.

Karşılıklı bir dostluk kurarlar.

Açıklama: Edilgen çatılı fiil etken yapılmıştır.

14. cümle: Her seferinde adam yiyecek götürür, yılan da bir altın verir.

Her seferinde adam yiyecek götürür, yılan da bir altın verir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

15. cümle: Bu böyle yıllarca sürer.

Bu böyle yıllarca sürer.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

16. cümle: Bir gün adam çok çok hastalanır ve günlerce hasta yatar.

Bir gün adam çok çok hastalanır ve günlerce hasta yatar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

17. cümle: Yattığı sürece de yılanın yemeksiz kaldığını düşünerek oğluna durumu anlatır ve yılanı yiyecek götürüp bir altın almasını söyler.

Bu sürede yılan yemeksiz kalır. Adam, oğluna durumu anlatır: “Yılanı yemek götür ve bir altın al.” der.

Açıklama: Uzun cümle bölünüp fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Seviye üstü olan dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

18. cümle: Oğlu ise hemen babasının sözüne uyarak yiyecekleri yılanı verir.

Oğlu ise hemen babasının sözüne uyar. Yiyecekleri yılanı verir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp cümle bölünmüştür.

19. cümle: Yılan da yuvasından bir altın verir.

Yılan da yuvasından bir altın verir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

20. cümle: Bunu gören delikanlı:

—Demek ki yılanın yuvasında altın dolu.

Delikanlı bunu görür ve şöyle düşünür:

—Demek ki yılanın yuvasında altın dolu.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılır.

21. cümle: Her gün gelip altın alana kadar yılanı öldürür, altınların hepsini alıp götürürüm, der.

Her gün bir altın alana kadar yılanı öldürür, altınların hepsini alır, götürürüm.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır.

22. cümle: Eline büyük bir taş alıp yılanı fırlatır.

Eline büyük bir taş alır ve yılanı fırlatır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

23. cümle: Yılanın kuyruğu kopar.

Yılanın kuyruğu kopar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

24. cümle: Yılan da o can acısıyla atlar, oğlanı sokup öldürür.

Yılan da o can acısıyla atlar, oğlanı sokar. Oğlan ölür.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümle bölünmüştür.

25. cümle: Baba oğlunun gelmediğini görünce bir şeyler olduğunu hisseder.

Oğlan geri dönmez ve baba oğlunu merak eder.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

26. cümle: Hasta yatağından kalkarak yılanın yanına gider ve sorar:

Hasta yatağından kalkar. Yılanın yanına gider ve sorar:

Açıklama. Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle bölünmüştür.

27. cümle: Yılan kardeş burada neler oldu?

Yılan kardeş burada neler oldu?

Açıklama: Cümle korunmuştur.

28. cümle: Yılan da olup biteni anlatır.

Yılan her şeyi anlatır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp cümle yeniden düzenlenmiştir.

29. cümle: O zaman oğlunun suçlu olduğunu anlar ve yilandan özür diler.

Adam, o zaman oğlunun suçunu anlar. Yılandan özür diler.

Açıklama: Anlatımı belirginleştirmek için cümlelerin başına özne eklenmiştir. Cümle bölünmüştür.

30. cümle: Yılan kardeş olan olmuş, gel yine eskisi gibi dost olalım, der.

Yılan kardeş kötü şeyler olmuş ama gel yine eskisi gibi dost olalım, der.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

31. cümle: Yılan: Olmaz artık!

Yılan: Artık olmaz!

Açıklama. Devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

32. cümle: Sende evlat bende bu kuyruk acısı olduktan sonra asla eski dostluk olamaz, der.

Sende evlat acısı var. Bende kuyruk acısı var. Bundan sonra asla eski dostluk olamaz, der.

Açıklama: Cümle bölünmüş ve yüklem eklenmiştir. Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

4.3.3. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Son günlerde ibret verici birçok olay yaşıyoruz. Dünya insanlardan öcünü alıyor. Biz dünyayı kirletiyoruz ve dünya bizi cezalandırıyor. Denizleri plastik atıklarla doldurduk. Atık, kirli suları denizlere döküyoruz. Sürekli yeni beton binalar yapıyor, çoğunlukla bunun için ağaçları kesiyoruz. Sera gazlarından dolayı kutuplar hızla eriyor. Fark ettiniz mi? Dünyada nerdeyse hiçbir mevsim tam zamanında yaşanmıyor? Sel felaketleri oluyor, kuraklık artıyor, biyoçeşitlilik azalıyor. Tüm bunlardan ibret almalı, ders çıkarmalıyız.

Metni okuyunuz. İbret vermek, ibret almak kavramları üzerinde konuşunuz. Metinde de ibret alınacak bir olay geçtiğini söyleyiniz. Sonra öğrencilere şu soruyu yöneltiniz: “Siz ibret verici bir olay yaşadınız mı?”

4.3.4. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıdaki kutucukta efsanedeki bazı cümleler var. Bu cümlelerin bazı kelimeleri eksik. Metni dinleyin ve boşlukları doldurun.

Efsaneye göre birisi bir gün sürmekte.
 Öğle böler, bir kısmını deliğinin önüne bırakır.
 Yılan yiyeceği almış, yerine de bir bırakmış.
 Karşılıklı bir kurarlar.
 Bir gün adam çok çok ve günlerce hasta yatar.
 Oğlu ise babasının sözüne uyar.
 Eline taş alır ve fırlatır.
 Yılanın kopar.
 Oğlan geri dönmez ve oğlunu merak eder.
 Bende acısı var.

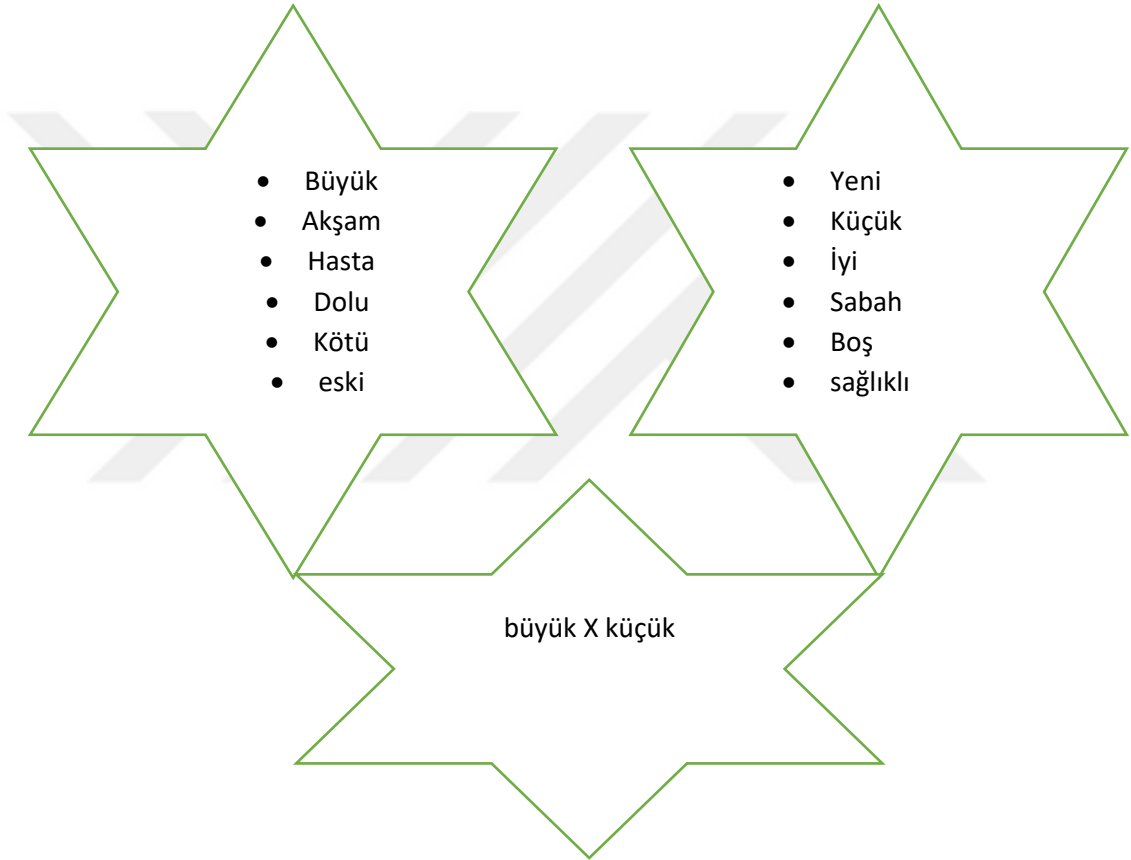
4.3.5. Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıdaki boşluklara kahramanların belirgin karakter özelliklerini yazınız?

Çitçi adam biridir. Çünkü Yılan biridir. Çünkü Çocuk biridir. Çünkü
--

Aşağıdaki kutucuğa metne uygun başlıklar yazınız.

Yıldızların birinde metindeki bazı kelimeler var. Diğer yıldızda ise bu kelimelerin zıt anlamlıları var. Zıt anlamlı kelimeleri seçiniz ve eşleştiriniz ve örnekteki gibi boş yıldıza yazınız.



4.4. Ferhat İle Şirin Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Ferhat İle Şirin Ferhat ile Şirin'i konu alan kültür ürünlerimiz pek çoktur. Onu; orta oyununda, gölge oyununda, halk hikâyesinde ve son olarak da efsanede	<i>Ferhat İle Şirin</i> <i>Ferhat ile Şirin kültür ürünlerimizin pek çoğunda yer alır. Onları; orta oyununda, gölge oyununda, halk hikâyesinde ve efsanede görürüz.</i>

görürüz. Saatlerce anlatılan bir halk hikâyesinin yanında birkaç dakikaya sığdırılıveren efsanenin elbette kendine özgü güzelliği olacaktır.

Bu efsanemiz daha çok Amasya ilimize bağlı olarak anlatılır; oralandaki yer adları bile efsanemizle ilgilidir. Ağrı efsaneleri arasında yüce dağlarımızınkiler kadar olmasa bile bir de Ferhat efsanesi vardır. Aşağıdaki efsanemiz ise Yalova ilimizle bağlantılıdır.

Genç Ferhat, Akköy’de çobanlık yapmaktadır. O, sürülerini güdüp işini yaparken gördüğü bir kıza gönlünü kaptırır. O kız Şirin’dir. Onun sevgisi çevre köylere bile yayılmıştır. Herkes bilir ki Ferhat, Şirin’e deliler gibi âşıktır.

Gün olur, köylülerin kaynağı kurur, susuz kalma tehlikesi baş gösterir. Yeni bir su, yeni bir kaynak için güçlü birini bulmak gerekir. Bu güçlü insan da Ferhat çobandan başkası değildir.

Yörenin en zenginlerinden olan Şirin’in babası Ferhat’a haber gönderir:

“Gelsin de bir görüşelim...”

Ferhat gelir. Zengin baba Ferhat çobana isteğini anlatır:

“Ferhat!.. Suyumuz kurudu... Yatak Kayası’ndan su getirilecek. Derler ki bunu ancak sen getirebilirmişsin!..”

Halk hikâyesi saatlerce anlatılır. Efsane ise birkaç dakikaya sığdırılır. Bu yüzden efsanenin kendine özgü güzelliği vardır.

İnsanlar bu efsaneyi daha çok Amasya ilimizle bağlantılı anlatırlar. Oralardaki yer adları bile efsanemizle ilgilidir. Aşağıdaki efsanemiz ise Yalova ilimizle bağlantılıdır.

Genç Ferhat, Akköy’de çobanlık yapmakta. O, sürülerini güder, işini yapar. Bir zaman bir kız görür ve kıza gönlünü kaptırır, âşık olur. O kız Şirin’dir. Onun sevgisi çevre köylere bile yayılır. Herkes bilir ki Ferhat, Şirin’e deliler gibi âşıktır.

Bir gün, köylülerin su kaynağı kurur. Susuzluk tehlikesi baş gösterir, belirir. Yeni bir su, yeni bir kaynak için güçlü biri gerekir. Bu güçlü insan da Ferhat çobandan başkası değildir.

Şirin’in babası yörenin en zenginlerindendir. Ferhat’a haber gönderir:

“Gelsin de bir görüşelim...”

Ferhat gelir. Zengin baba Ferhat çobana isteğini anlatır:

“Ferhat!.. Suyumuz kurudu... Birileri Yatak Kayası’ndan su getirmeli. Derler ki bunu ancak sen getirebilirmişsin!..”

“Elbette, suyun yolunu açar getiririm. Ama bir şartla...”

“Söyle şartını Ferhat...”

“Şirin’i bana verirsiniz...”

Şirin’in babası Ferhat’ın bu isteğine hayır diyemez.

Ferhat, taşları kesen kılıcıyla dağları parçalamaya, Yatak Kayası’na ulaşmaya çalışır. Aradan günler geçer, haftalar geçer; Ferhat’ın çalışmaları sürmektedir.

Bir gün vurduğu bir kılıç darbesiyle parçalanan kayalardan gürül gürül sular akmaya başlar. Haber Şirin’in babasına ulaştırılır. Aslında hiç de iyi kalpli olmayan baba, kızını Ferhat’a vermek niyetinde değildir. Gönderilen bir adam kötü haberi Ferhat’a ulaştırır.

“Şirin’in babası haber gönderdi, kızını sana vermeyecekmiş; sözünden vazgeçti.”

Bunu işiten Ferhat ne yapacağını bilemez, rastgele kılıç sallamaya, sağa sola vurmaya başlar. Sonunda bu habere dayanamayıp kendini aşağı atarak canına kıyıverir.

Aşağıda Ferhat’ın geliş haberini bekleyen Şirin’e onun ölüm haberi ulaşınca kızcağız da tepelere

Ferhat: ““Elbette, suyun yolunu açar getiririm. Ama bir şartla...”

Şirin’in babası: “Söyle şartını Ferhat...”

Ferhat: “Şirin’i bana verirsiniz...”

Şirin’in babası Ferhat’ın bu isteğine hayır diyemez.

Ferhat, kılıcıyla taşları keser, dağları parçalar. Suyun kaynağına, Yatak Kayası’na ilerler. Aradan günler geçer. Haftalar geçer. Ferhat’ın işi hâla sürer.

Bir gün bir kılıç darbesiyle kaya parçalanır ve oradan gürül gürül sular akar. Haberi Şirin’in babasına ulaştırırlar. Baba aslında hiç de iyi kalpli değildir. Kızını Ferhat’a vermez. Bir adam gönderir. Ferhat’a kötü haberi ulaştırır.

Adam: “Şirin’in babası haber gönderdi. Kızını sana vermeyecekmiş. Sözünden vazgeçti.” der.

Ferhat bunu işitir. Çaresizdir. Rastgele kılıç sallar. Sağa sola vurur. Sonunda bu habere dayanamaz ve kendini aşağı atar. Canına kıyar.

Şirin, aşağıda Ferhat’ı bekler ama onun ölüm haberi ulaşır. O zaman kızcağız da tepelere tırmanır. Çıkar,

tırmanmaya başlar. Çıkar, çıkar, Ferhat'ın kendini aşağıya attığı yere kadar gelir. Ve Şirin de oradan aşağıya atlayıverir.

O günden sonra Gökçeder'nin üstündeki Yatak Kayası'ndan “Ferhat ile Şirin Kayası” olarak söz edilir. Arkasından da, sorarsanız, yukarıdaki efsaneyi size anlatırlar.



çıkar, Ferhat'ın kendini aşağıya attığı yere kadar gelir. Ve Şirin de oradan aşağıya atlar.

O günden sonra Gökçeder'in üstündeki Yatak Kayası'na “Ferhat ile Şirin Kayası” denilir. Arkasından da, sorarsanız yukarıdaki efsaneyi size anlatırlar.

4.4.1. Ferhat ile Şirin Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **sürü:** Çobanın bakımındaki hayvanlar.

Kurt sürüdeki koyunlara saldırdı.

- **gütmek:** Hayvanları otlatmak.

Küçük çoban sürüdeki hayvanları her gün akşama kadar güderdi.

4.4.2. Ferhat ile Şirin Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Ferhat ile Şirin'i konu alan kültür ürünlerimiz pek çoktur.

Ferhat ile Şirin kültür ürünlerimizin pek çoğunda yer alır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak aynı anlamı karşılayacak şekilde cümle yeniden düzenlenmiştir.

2. cümle Onu; orta oyununda, gölge oyununda, halk hikâyesinde ve son olarak da efsanede görürüz.

Onları; orta oyununda, gölge oyununda, halk hikâyesinde ve efsanede görürüz.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede başında geçen tekil kişi zamiri anlam bütünlüğü oluşturmaya açısından çoğul yapılmıştır.

3. cümle Saatlerce anlatılan bir halk hikâyesinin yanında birkaç dakikaya sığdırılıveren efsanenin elbette kendine özgü güzelliği olacaktır.

Halk hikâyesi saatlerce anlatılır. Efsane ise birkaç dakikaya sığdırılır. Bu yüzden efsanenin kendine özgü güzelliği vardır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüş, fiiller aynı kiple çekimlenmiştir.

4. cümle Bu efsanemiz daha çok Amasya ilimize bağlı olarak anlatılır; oralardaki yer adları bile efsanemizle ilgilidir.

İnsanlar bu efsaneyi daha çok Amasya ilimizle bağlantılı anlatırlar. Oralardaki yer adları bile efsanemizle ilgilidir.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İlk cümledeki edilgen çatılı fiil seviye üstü olduğu için cümle etken çatılı yapılmış ve cümleye özne eklenmiştir. İkinci cümle korunmuştur.

5. cümle Ağrı efsaneleri arasında yüce dağlarımızınkiler kadar olmasa bile bir de Ferhat efsanesi vardır.

Açıklama: Ağrı Dağı efsanesine gönderme yapılmıştır. Bu durumu anlamlandırmak için öğrencinin Ağrı Dağı efsanesiyle ilgili bilgi sahibi olması gerekir. Anlam karışıklığına neden olmamak için cümle metinden çıkarılmıştır.

6. cümle Aşağıdaki efsanemiz ise Yalova ilimizle bağlantılıdır.

Aşağıdaki efsanemiz ise Yalova ilimizle bağlantılıdır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

7. cümle Genç Ferhat, Akköy’de çobanlık yapmaktadır.

Genç Ferhat, Akköy’de çobanlık yapmakta.

Açıklama: Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı yapılmıştır.

8. cümle O, sürülerini güdüp işini yaparken gördüğü bir kıza gönlünü kaptırır.

O, sürülerini güder, işini yapar. Bir zaman bir kız görür ve kıza gönlünü kaptırır, âşık olur.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler bölünmüştür. Fiilimsinin cümleye kattığı zaman anlamı “bir zaman” sözcüğü eklenerek sağlanmıştır. Cümlede geçen “sürü, gütmek” kelimelerinin açıklaması metin altı sözlükte verilmiştir. Yine cümlede geçen “gönlünü kaptırmak” deyimini genişletim yapılarak cümlemin içinde açıklanmıştır.

9. cümle O kız Şirin’dir.

O kız Şirin’dir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

10. cümle Onun sevgisi çevre köylere bile yayılmıştır.

Onun sevgisi çevre köylere bile yayılır.

Açıklama: Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı yapılmıştır.

11. cümle Herkes bilir ki Ferhat, Şirin’e deliler gibi âşıktır.

Herkes bilir ki Ferhat, Şirin’e deliler gibi âşıktır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

12. cümle Gün olur, köylülerin kaynağı kurur, susuz kalma tehlikesi baş gösterir.

Bir gün, köylülerin su kaynağı kurur. Susuzluk tehlikesi baş gösterir, belirir.

Açıklama: Cümlemin başında geçen “Gün olur.” ifadesi anlam karışıklığına sebep olabileceği için “bir gün” şekline çevrilmiştir. Virgülle birleştirilen cümle bölünmüştür. İlk cümlede “kaynak” kelimesinin başına “su” ifadesi getirilerek tamlamanın eksik olan ögesi tamamlanır. İkinci cümledeki fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Aynı cümledeki “baş göstermek” deyiminin açıklaması da cümleye eklenerek genişletim yapılmıştır.

13. cümle Yeni bir su, yeni bir kaynak için güçlü birini bulmak gerekir.

Yeni bir su, yeni bir kaynak için güçlü biri gerekir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

14. cümle Bu güçlü insan da Ferhat çobandan başkası değildir.

Bu güçlü insan da Ferhat çobandan başkası değildir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

15. cümle Yörenin en zenginlerinden olan Şirin'in babası Ferhat'a haber gönderir:

Şirin'in babası yörenin en zenginlerindendir. Ferhat'a haber gönderir:

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak yan cümlecik bölünmüştür.

16. cümle “Gelsin de bir görüşelim...”

“Gelsin de bir görüşelim...”

Açıklama: Cümle korunmuştur.

17. cümle Ferhat gelir.

Ferhat gelir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

18. cümle Zengin baba Ferhat çobana isteğini anlatır:

Zengin baba Ferhat çobana isteğini anlatır:

Açıklama: Cümle korunmuştur.

19. cümle “Ferhat!.. Suyumuz kurudu...”

Ferhat!.. Suyumuz kurudu...

Açıklama: Cümle korunmuştur.

20. cümle Yatak Kayası'ndan su getirilecek.

Birileri Yatak Kayası'ndan su getirmeli.

Açıklama: Etken çatılı fiil edilgen yapılmıştır. Cümlede gereklilik anlamı olduğu için fiil gereklilik kipiyle çekimlenmiştir.

21. cümle Derler ki bunu ancak sen getirebilirmişsin!..”

Derler ki bunu ancak sen getirebilirmişsin!..

Açıklama: Cümle korunmuştur.

22. cümle “Elbette, suyun yolunu açar getiririm. Ama bir şartla...”

Ferhat: ““Elbette, suyun yolunu açar getiririm. Ama bir şartla...”

Açıklama: Anlam karışıklığını önlemek için cümlenin başında sözün kim tarafından söylendiği belirtilir.

23. cümle “Söyle şartını Ferhat...”

Şirin’in babası: “Söyle şartını Ferhat...”

Açıklama: Anlam karışıklığını önlemek için cümlenin başında sözün kim tarafından söylendiği belirtilir.

24. cümle “Şirin’i bana verirsiniz...”

Ferhat: “Şirin’i bana verirsiniz...”

Açıklama: Anlam karışıklığını önlemek için cümnenin başında sözün kim tarafından söylendiği belirtilir.

25. cümle Şirin’in babası Ferhat’ın bu isteğine hayır diyemez.

Şirin’in babası Ferhat’ın bu isteğine hayır diyemez.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

26. cümle Ferhat, taşları kesen kılıcıyla dağları parçalamaya, Yatak Kayası’na ulaşmaya çalışır.

Ferhat, kılıcıyla taşları keser, dağları parçalar. Suyun kaynağına, Yatak Kayası’na ilerler.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür. Kelimeler yeniden sıralanmıştır. İkinci cümlede anlatımı belirginleştirmek için “Yatak Kayası”nın suyun kaynağı olduğu hatırlatılır.

27. cümle Aradan günler geçer, haftalar geçer; Ferhat’ın çalışmaları sürmektedir.

Aradan günler geçer. Haftalar geçer. Ferhat’ın işi hâla sürer.

Açıklama: Virgülle birleştirilen cümleler bölünür. Son cümledeki fiilimsi cümleden çıkarılır ve sürekli şimdiki zamanın kattığı anlamı korumak için cümleye zaman

bildiren “hâla” sözcüğü eklenir. Anlatımın bütünlüğü açısından cümleyi oluşturan bütün fiiller aynı kiple çekimlenir.

28. cümle Bir gün vurduğu bir kılıç darbesiyle parçalanan kayalardan gürül gürül sular akmaya başlar.

Bir gün bir kılıç darbesiyle kaya parçalanır ve oradan gürül gürül sular akar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır.

29. cümle Haber Şirin’in babasına ulaştırılır.

Haberi Şirin’in babasına ulaştırırlar.

Açıklama: Edilgen çatılı fiil etken çatılı yapılmıştır.

30. cümle Aslında hiç de iyi kalpli olmayan baba, kızını Ferhat’a vermek niyetinde değildir.

Baba aslında hiç de iyi kalpli değildir. Kızını Ferhat’a vermez.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler bölünmüştür.

31. cümle Gönderilen bir adam kötü haberi Ferhat’a ulaştırır.

Bir adam gönderir. Ferhat’a kötü haberi ulaştırır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp yan cümlecik bölünmüştür.

32. cümle “Şirin’in babası haber gönderdi, kızını sana vermeyecekmiş; sözünden vazgeçti.”

Adam: “Şirin’in babası haber gönderdi. Kızını sana vermeyecekmiş. Sözünden vazgeçti.” der.

Açıklama: Anlatımı belirginleştirmek için cümlelerin başına kimin konuştuğunu belirten bir ifade eklenmiştir.

33. cümle: Bunu işiten Ferhat ne yapacağını bilemez, rastgele kılıç sallamaya, sağa sola vurmaya başlar.

Ferhat bunu işitir. Çaresizdir. Rastgele kılıç sallar. Sağa sola vurur.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler bölünmüştür.

34. cümle: Sonunda bu habere dayanamayıp kendini aşağı atarak canına kıyıverir.

Sonunda bu habere dayanamaz ve kendini aşağı atar. Canına kıyar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür. Son cümledeki kurallı birleşik fiil basit fiile dönüştürülmüştür.

35. cümle: Aşağıda Ferhat'ın geliş haberini bekleyen Şirin'e onun ölüm haberi ulaşınca kızcağız da tepelere tırmanmaya başlar.

Şirin, aşağıda Ferhat'ı bekler ama onun ölüm haberi ulaşır. O zaman kızcağız da tepelere tırmanır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler bölünmüştür. Zarf fiilin cümleye kattığı zaman anlamı "o zaman" ifadesiyle sağlanmıştır.

36. cümle: Çıkar, çıkar, Ferhat'ın kendini aşağıya attığı yere kadar gelir.

Çıkar, çıkar, Ferhat'ın kendini aşağıya attığı yere kadar gelir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

37. cümle: Ve Şirin de oradan aşağıya atlayıverir.

Ve Şirin de oradan aşağıya atlar.

Açıklama: Seviye üstü olan kurallı birleşik fiil basit fiile çevrilmiştir.

38. cümle: O günden sonra Gökçeder'nin üstündeki Yatak Kayası'ndan "Ferhat ile Şirin Kayası" olarak söz edilir.

O günden sonra Gökçeder'in üstündeki Yatak Kayası'na "Ferhat ile Şirin Kayası" denilir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

39. cümle: Arkasından da, sorarsanız, yukarıdaki efsaneyi size anlatırlar.

Arkasından da, sorarsanız, yukarıdaki efsaneyi size anlatırlar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4.4.3. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Birazdan iki aşığın hikâyesini dinleyeceğiz. Bu âşıklar birbirlerini çok sevmişler ama kavuşamamışlar. Sizin kültürünüzde de böyle aşk hikâyeleri var mı? Bir tanesini anlatınız.

4.4.4. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda metinle ilgili bazı bilgiler var. Bilgi doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazınız.

Bilgiler	Doğru	Yanlış
Ferhat Şirin adlı bir kıza âşık olmuş.		
Şirin’in babası zengindir.		
Ferhat Şirin’in amcasıyla konuşur.		
Köye suyu Şirin’in babası getirir.		
Şirin’in babası Şirin ile Ferhat’ı evlendirir.		
Ferhat ile Şirin başka şehre taşınır.		

4.4.5. Ferhat ile Şirin Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Bir gazeteci gibi düşünün. Gazete için bu efsaneyi haber yapacaksınız. Aşağıdaki soruları cevaplayın ve haberinizi oluşturun.

Ne olmuş? /Nerede olmuş? /Ne zaman olmuş?/ Niçin olmuş?/ Bu olayın içinde kimler var?

orta oyunu, efsane, Yalova, halk hikâyesi, yer adları, il, sürü, köy, aşk, sevgi, su, kaynak, gölge oyunu, Amasya, çoban, gönlünü kaptırmak, dağ, kaya, deliler gibi aşık olmak

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Neden?

[illegible]

4.5. Hep Büyük Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Hep Büyük Bir atasözümüz vardır. “Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.” der. Bu konuya uygun bir de efsanemiz vardır. Orada da oğul babasına bir salkım üzümü çok görmüştür, daha doğrusu babasına vermek istediği bütün salkımlar gözüne büyük olarak görünmüş, daha küçüğünü aramasına rağmen bulamamış. Gerçekten öyle mi yoksa efsane mantığı mı öyle gösteriyor, bilemiyoruz. Ege Bölgesi üzümün bol olduğu bir yerdir; hem de en iyi, cins üzümlerimiz orada yetişir. İşte böyle iyi cins üzüm yetiştiren bir babanın tek oğlu varmış. Evvelce kendisinin baktığı bağını, yaşlanınca oğluna bağışlamış. Artık oğlu üzüm yetiştirmeye başlamış. Baba hali bu, evladını özlemiş. Gideyim, şu oğlumu bir ziyaret edeyim, demiş. Mevsim de üzüm mevsimi imiş. Hoşbeşten sonra baba oğlundan bir salkım üzüm istemiş. Oğul bu, elbette bir salkım üzümü esirgeyecek değil ya babasından; hemen bağa girmiş. Bir salkıma elini atmış ki salkım kocaman, büyük mü büyük. Bir başkası da	Hep Büyük <i>Bir atasözümüz vardır. “Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.” der. Bu konuya uygun bir de efsanemiz vardır. Orada da oğul babasına bir salkım üzümü çok görüyor. Daha doğrusu babasına bir salkım üzüm verecek ama bütün salkımlar gözüne büyük görünüyor. Daha küçüğünü arıyor, bulamıyor. Gerçekten öyle mi yoksa efsane mantığı mı öyle gösteriyor, bilemiyoruz.</i> <i>Ege Bölgesi’nde üzüm boldur. Hem de en iyi, cins üzümlerimiz orada yetişir. İşte böyle iyi cins üzüme sahip bir babanın tek oğlu varmış. Evvelce bağa kendisi bakmış. Sonra yaşlanmış ve bağ oğluna bağışlamış. Artık oğlu üzüm yetiştirmekte.</i> <i>Baba bir gün evladını özlemiş. “Gideyim, şu oğlumu bir ziyaret edeyim.” demiş. Mevsim de üzüm mevsimiymiş. Hoşbeşten sonra baba oğlundan bir salkım üzüm istemiş. Oğul, elbette babasından bir salkım üzümü esirgeyecek değil ya. Hemen bağa girmiş. Bir salkıma elini atmış ki salkım kocaman, büyük mü büyük. Bir başkası</i>

öyleymiş. Hangi salkıma elini atsa hepsi büyük. Bir yandan salkımın küçüğünü ararken bir yandan söyleniyormuş:

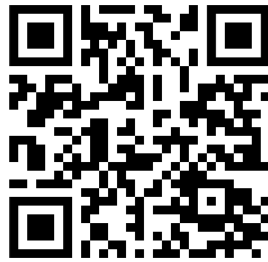
“Hep salkımlar büyük.”

“Hep büyük.”

“Hep büyük.”

Babasına bir salkım, küçük bir salkım üzüm bulup da getirememiş. Ama babası anlamış oğlunun gecikmesini, gecikerek gelmesini. Beddua etmiş: “Kuş ol da yaz kış ‘Hep büyük, hep büyük.’ diye öt!” deyivermiş.

Oğul da kuş oluvermiş. Bugün Ege Bölgesi’nde bir kuşun zaman zaman, “Hep büyük, hep büyük.” diye öttüğü işitilir. İşte o kuşlar bu oğulun neslinden gelen kuşlarmış.



da öyleymiş. Hangi salkıma elini atsa hepsi büyük. Bir yandan salkımın küçüğünü aramakta bir yandan söylenmekte:

“Hep salkımlar büyük.”

“Hep büyük.”

“Hep büyük.”

Babasına bir salkım, küçük bir salkım üzüm bulamamış, getirememiş. Oğul gecikmiş, baba durumu anlamış. Beddua etmiş: “Kuş ol da yaz kış ‘Hep büyük, hep büyük.’ diye öt!” demiş.

Oğul da kuş olmuş. Bugün Ege Bölgesi’nde bir kuş zaman zaman, ara sıra “Hep büyük, hep büyük.” diye öter.

İşte bu kuşlar o oğulun neslinden gelmekte.

4.5.1. Hep Büyük Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **bağışlamak:** Bir malı iyilik için başkasına karşılıksız vermek.

Sokak hayvanları için mama bağışladık.

- **evvelce:** Önceleri.

Evvelce bu iş yerinde birlikte çalıştık.

- **hoşbeş:** Sohbetin başında karşıdaki kişinin halini, durumunu sormak.

Toplantıda hoşbeşten sonra asıl konuya geldik.

- **beddua:** Kötü dua.

Herkese kötü davranır, herkes onun arkasından beddua eder.

- **nesil:** Soy, kuşak.

Bazı hayvanların nesilleri tükenmekte.

4.5.2. Hep Büyük Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Bir atasözümüz vardır.

Bir atasözümüz vardır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

2. cümle: “Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.” der.

“Baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.” der.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümlede geçen “bağışlamak” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

3. cümle: Bu konuya uygun bir de efsanemiz vardır.

Bu konuya uygun bir de efsanemiz vardır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4. cümle: Orada da oğul babasına bir salkım üzümü çok görmüştür, daha doğrusu babasına vermek istediği bütün salkımlar gözüne büyük olarak görünmüş, daha küçüğünü aramasına rağmen bulamamış.

Orada da oğul babasına bir salkım üzümü çok görüyor. Daha doğrusu, aslında babasına bir salkım üzüm verecek ama bütün salkımlar gözüne büyük görünüyor. Daha küçüğünü arıyor, bulamıyor.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İlk cümledeki fiil, ifadenin geri kalanıyla uyumlu olması için şimdiki zamanla çekimlenmiştir. Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler bölünerek cümle yeniden oluşturulmuştur.

5. cümle: Gerçekten öyle mi yoksa efsane mantığı mı öyle gösteriyor, bilemiyoruz.

Gerçekten öyle mi yoksa efsane mantığı mı öyle gösteriyor, bilemiyoruz.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

6. cümle: Ege Bölgesi üzümün bol olduğu bir yerdir; hem de en iyi, cins üzümlerimiz orada yetişir.

Ege Bölgesi'nde üzüm boldur. Hem de en iyi, cins üzümlerimiz orada yetişir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmış ve uzun cümle bölünmüştür.

7. cümle: İşte böyle iyi cins üzüm yetiştiren bir babanın tek oğlu varmış.

İşte böyle iyi cins üzüm bağına sahip bir babanın tek oğlu varmış.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir. Sonraki cümlelerin anlaşılabilirliğini arttırmak için cümleye “bağ” kelimesi eklenmiştir.

8. cümle: Evvelce kendisinin baktığı bağını, yaşlanınca oğluna bağışlamış.

Evvelce bağa kendisi bakmış. Sonra yaşlanmış ve bağı oğluna bağışlamış.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür. Cümlelerin başına geçen “evvel” sözcüğünün anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir. Ayrıca bu sözcüğün anlamının sezdirilebilmesi için ikinci cümleye zıt anlamlısı olan “sonra” kelimesi eklenmiştir.

9. cümle: Artık oğlu üzüm yetiştirmeye başlamış.

Artık oğlu üzüm yetiştirmekte.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak aynı anlamı korumak için fiil sürekli şimdiki zamanla (-mekte, -makta) çekimlenmiştir.

10. cümle: Baba hali bu, evladını özlemiş.

Baba bir gün evladını özlemiş.

Açıklama: ilk cümle kurallı hale getirildiğinde anlam düşüklüğü olduğu için iki cümle birleştirilmiştir.

11. cümle: Gideyim, şu oğlumu bir ziyaret edeyim, demiş.

“Gideyim, şu oğlumu bir ziyaret edeyim.” demiş.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

12. cümle: Mevsim de üzüm mevsimi imiş.

Mevsim de üzüm mevsimiymiş.

Açıklama: Yüklemde ayrı olarak yazılan ek fiil isimle birleştirilmiştir.

13. cümle: Hoşbeşten sonra baba oğlundan bir salkım üzüm istemiş.

Hoşbeşten sonra baba oğlundan bir salkım üzüm istemiş.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümlelerin başında geçen “hoşbeş” etmek deyimini metin altı sözlükte açıklanmıştır.

14. cümle: Oğul bu, elbette bir salkım üzümü esirgeyecek değil ya babasından; hemen bağa girmiş.

Oğul, elbette babasından bir salkım üzümü esirgeyecek değil ya. Hemen bağa girmiş.

Açıklama: Cümlelerin başındaki “bu” kelimesi anlam karışıklığına neden olmaması için çıkarılmıştır. Cümle bölünmüş, devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

15. cümle: Bir salkıma elini atmış ki salkım kocaman, büyük mü büyük.

Bir salkıma elini atmış ki salkım kocaman, büyük mü büyük.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

16. cümle: Bir başkası da öyleymiş.

Bir başkası da öyleymiş.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

17. cümle: Hangi salkıma elini atsa hepsi büyük.

Hangi salkıma elini atsa hepsi büyük.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

18. cümle: Bir yandan salkımın küçüğünü ararken bir yandan söyleniyormuş:

Bir yandan salkımın küçüğünü aramakta bir yandan söylenmekte:

Açıklama: Fiilimsi ve birleşik zamanlı fiil cümleden çıkarılarak anlamı korumak için sürekli şimdiki zaman kullanılmıştır.

19. cümle: “Hep salkımlar büyük.”

“Hep salkımlar büyük.”

Açıklama: Cümle korunmuştur.

20. cümle: “Hep büyük.”

“Hep büyük.”

Açıklama: Cümle korunmuştur.

21. cümle: “Hep büyük.”

“Hep büyük.”

Açıklama: Cümle korunmuştur.

22. cümle: Babasına bir salkım, küçük bir salkım üzüm bulup da getirememiş.

Babasına bir salkım, küçük bir salkım üzüm bulamamış, getirememiş.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

23. cümle: Ama babası anlamış oğlunun gecikmesini, gecikerek gelmesini.

Oğul gecikmiş, baba durumu anlamış.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

24. cümle: Beddua etmiş: “Kuş ol da yaz kış ‘Hep büyük, hep büyük.’ diye öt!” deyivermiş.

Beddua etmiş: “Kuş ol da yaz kış ‘Hep büyük, hep büyük.’ diye öt!” demiş.

Açıklama: Kurallı birleşik fiillerden olan tezlik fiili B1 seviyesinde öğrenilmediği için cümle basit fiile dönüştürülmüştür.

25. cümle: Oğul da kuş oluvermiş.

Oğul da kuş olmuş.

Açıklama: Kurallı birleşik fiil olan tezlik fiili basit fiile dönüştürülmüştür.

26. cümle: Bugün Ege Bölgesi'nde bir kuşun zaman zaman, “Hep büyük, hep büyük.” diye öttüğü işitilir.

Bugün Ege Bölgesi'nde bir kuş zaman zaman, ara sıra “Hep büyük, hep büyük.” diye öter.

Açıklama: Fiilimsi ve edilgen çatılı fiil cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir. Cümlede kullanılan “zaman zaman” ikilemesinin açıklaması da cümleye eklenerek genişletim yapılmıştır.

27. cümle: İşte o kuşlar bu oğulun neslinden gelen kuşlarmış.

İşte bu kuşlar o oğulun neslinden gelmekte.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmış ve birleşik zamanlı fiil yerine seviyeye uygun sürekli şimdiki zaman kullanılmıştır. Ayrıca “nesil” kelimesinin anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

4.5.3. Hep Büyük Metnin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Daha önce birilerine karşılıksız bir şey verdiniz mi? Bu kişinin size karşı davranışları nasıl değişti?

4.5.4. Hep Büyük Metnin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda metindeki bazı cümleler var. Bu cümlelerdeki boşlukların yerine kutucuktan uygun kelime seçiniz ve yazınız.

baba -üzüm- kendisi- salkımlar- kuş- bağ- özlemiş

Baba oğluna bir bağışlamış, oğul babasına bir salkım vermemiş.

Evvelce bağa bakmış.

Baba bir gün oğlunu

Hep büyük.

Oğul gecikmiş, ... durumu anlamış.

Oğul da olmuş.

4.5.5. Hep Büyük Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıda efsanedeki bazı kelimelerin harfleri karışıktır. Harfleri sıraya koyun ve kelimeleri bulun. Kelimelerle ilgili ipuçları bulmacanın altındadır. En alt sıradaki kutucuklara uygun numaradaki harfleri yazın ve şifreyi çözün.

IMAKBŞLGAA										4																
ECELVEV							5																			
BŞŞOHE						1	2																			
DEADUB							3	9	7																	
ENSIL						8	6																			
		P		Ü	Y	Ü		F								İ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	6

1. Bir malı iyilik için başkasına karşılıksız vermek.
2. Önceleri.
3. Sohbetin başında karşıdaki kişinin halini, durumunu sormak.
4. Kötü dua.
5. Soy, kuşak.

Aşağıdaki kelimeler eş veya zıt anlamlıdır. Boşlukları doldurunuz.

Büyük ve küçük kelimeleri anlamlıdır.

Yaz ve kış kelimeleri anlamlıdır.

Zaman zaman ve ara sıra ifadeleri anlamlıdır.

Kocaman ve büyük kelimeleri anlamlıdır.

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayınız.

1. Hangi bölgemizde üzüm boldur?	
2. Baba niçin üzüm bağını oğluna bağışlamış?	
3. Baba hangi mevsimde oğlunu ziyaret etmiş?	
4. Baba oğlundan ne istemiş?	
5. Oğul niçin babasına bir salkım üzüm getirmemiş?	
6. Oğulun davranışını doğru buluyor musunuz? Siz böyle bir durumda	

Dinleme öz değerlendirme kontrol ölçeği.

Aşağıdaki ölçeği kendinize göre doldurunuz.

Ölçütler	Yetersiz	İyi	Çok iyi
Efsane zihnimde canlandı.			
Efsanedeki kelimelerin anlamlarını tahmin edebiliyorum.			
Efsanedeki olay, yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosunu belirledim.			
Efsanenin konusunu belirledim.			
Efsanenin ana fikrini anladım.			
Efsaneyi özetleyebilirim.			
Efsanedeki soruna farklı çözümler üretebilirim.			

4.6. Kızboyu Çiçeği Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Kız Boyu Çiçeği Kızboyu, sarı renkli güzel bir çiçektir. Kokusu da güzeldir kızboyunun. Kızboyu çiçeği güzel bir kızmış. Annesi ile babası onu, amcasının oğluyla evlendirmek istemişler; hatta bu delikanlıyla nişanlamışlar bile. Ama kızın gönlü başkasındaymış; meğer o gizli gizli babasının çobanını severmiş. Genç kız anlar ki büyükleri onun sevgisini anlamayacak. Düşünüp taşınır; ölçüp biçer ve sonunda bir karara varır: Kendini öldürmek. Sevdiği çobana kavuşamadıktan sonra yaşamak neye yarar ki!.. Birden aklına bir fikir gelir. Sevdiği delikanlının ömrü dağda taştta geçmektedir; o her zaman güzel kokulu çiçeklerle bir aradadır. Öyleyse ölebileceği yer de öyle bir yer olmalıdır. Talihsiz kız alır başını evden, zulüm elinden kaçıp gider dağlara. Güzel bir çimenliğe gelir; etrafını bir güzel seyreder ve başlar göklere yalvarmaya: “Ben bir güzel çiçek olayım, güzel güzel kokan, renk renk açan çiçek olup çimenliklerde yaşayayım. Belki o zaman çoban sevgilimle kavuşabilirim.” Kızın dilekleri kabul olur ve o günden sonra çimenlikte kız boyu	Kız Boyu Çiçeği <i>Kızboyu, sarı renkli güzel bir çiçektir. Kızboyunun kokusu da güzeldir.</i> <i>Kızboyu çiçeği güzel bir kızmış. Annesi ile babası onu amcasının oğluyla evlendirmek istemişler. Hatta bu delikanlıyla nişanlamışlar. Ama kızın gönlü başkasındaymış. Meğer o, gizli gizli babasının çobanını sevmiş.</i> <i>Büyükleri onun sevgisini anlamayacak. Genç kız bunu anlar. Uzun uzun düşünür. Ve sonunda bir karara varır: Kendini öldürecek. Çobana kavuşamazsa yaşam anlamsızdır.</i> <i>Birden aklına bir fikir gelir. Çobanın ömrü dağda taştta geçmekte. O her zaman güzel kokulu çiçeklerle bir aradadır. O zaman öyle, benzer bir yerde ölmelidir.</i> <i>Talihsiz kız evdeki zulümden kaçır ve dağlara gider. Güzel bir çimenliğe gelir. Etrafını bir güzel seyreder ve göklere yalvarır:</i> <i>“Ben hoş kokulu, renkli, güzel bir çiçek olayım. Çimenliklerde yaşayayım. Belki o zaman çoban sevgilimle kavuşabilirim.”</i> <i>Kızın dilekleri kabul olur. O günden sonra çimenlikte kız boyu çiçekleri açar. Kızın çoban sevgilisi</i>

çiçekleri açmaya başlar. Sürüsünü otlatmaya gelen çoban sevgilisi ise kokusundan kızboyu çiçeğinin sevgilisi olduğunu anlar. O, her gün kızboyu çiçeğini sevip okşar, sonra da o güzel kokuyu yüreğinin ta derinliklerine çeker, koklar, koklar...

İşte güzel ama talihsiz kızın çiçek olmasının hikâyesi... Kim bilir öbür çiçeklerin de ne güzel hikâyeleri vardır, bilinmez ki...



sürüsünü otlatmaya gelir. Kokusundan sevgilisini tanır. Kızboyu çiçeği sevgilisidir. O, her gün kızboyu çiçeğini sever, okşar. Sonra da o güzel kokuyu yüreğinin ta derinliklerine çeker, koklar, koklar...

İşte güzel ama talihsiz kızın çiçek hikâyesi... Kim bilir öbür çiçeklerin de ne güzel hikâyeleri vardır, bilinmez.

4.6.1. Kızboyu Çiçeği Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **nişan:** Evlilikten önceki tören.

Gelin ile damat iki yıl nişanlılıktan sonra evlendiler.

- **talihsiz:** Şanssız.

Şans oyunlarında çok talihsizdir.

- **zulüm:** Eziyet.

Sirklerdeki hayvanlara zulüm ediliyor.

- **sürü:** Çobanın bakımındaki hayvanlar.

Kurt sürüdeki koyunlara saldırdı.

4.6.2. Kız Boyu Çiçeği Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Kızboyu, sarı renkli güzel bir çiçektir.

Kızboyu, sarı renkli güzel bir çiçektir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

2. cümle: Kokusu da güzeldir kızboyunun.

Kızboyunun kokusu da güzeldir.

Açıklama: Devrik cümle kurallı hale getirilmiştir.

3. cümle: Kızboyu çiçeği güzel bir kızmış.

Kızboyu çiçeği güzel bir kızmış.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4. cümle: Annesi ile babası onu, amcasının oğluyla evlendirmek istemişler; hatta bu delikanlıyla nişanlamışlar bile.

Annesi ile babası onu amcasının oğluyla evlendirmek istemişler. Hatta bu delikanlıyla nişanlamışlar.

Açıklama. Fiilimsi cümleden çıkarıldığında anlam bozulacağı için çıkarılmamıştır. Uzun cümle bölünmüştür. Cümlede geçen “nişan” sözcüğünün anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

5. cümle: Ama kızın gönlü başkasındaymış; meğer o gizli gizli babasının çobanını severmiş.

Ama kızın gönlü başkasındaymış. Meğer o, gizli gizli babasının çobanını sevmiş.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İkinci cümledeki birleşik zamanlı fiil basit zamanlıya çevrilmiştir.

6. cümle: Genç kız anlar ki büyükleri onun sevgisini anlamayacak.

Büyükleri onun sevgisini anlamayacak. Genç kız bunu anlar.

Açıklama: Bağlı cümle bölünüp kelimeler yeniden sıralanmıştır.

7. cümle: Düşünüp taşınır; ölçüp biçer ve sonunda bir karara varır: Kendini öldürmek.

Uzun uzun düşünür. Ve sonunda bir karara varır: Kendini öldürecek.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümleye kattıkları anlamı karşılayacak bir ifade eklenmiştir.

8. cümle: Sevdiği çobana kavuşamadıktan sonra yaşamak neye yarar ki!..

Çobana kavuşamazsa yaşam anlamsızdır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

9. cümle: Birden aklına bir fikir gelir.

Birden aklına bir fikir gelir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

10. cümle: Sevdiği delikanlının ömrü dağda taştta geçmektedir; o her zaman güzel kokulu çiçeklerle bir aradadır.

Çobanın ömrü dağda taştta geçmekte. O her zaman güzel kokulu çiçeklerle bir aradadır.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüş, fiilimsi cümleden çıkarılarak yerine yeni bir özne eklenmiştir.

11. cümle: Öyleyse ölebileceği yer de öyle bir yer olmalıdır.

O zaman öyle, benzer bir yerde ölmelidir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede tekrar edilen “öyle” kelimesi anlam karışıklığına neden olabileceği için ilki cümleden çıkarılıp yerine “o zaman” ifadesi getirilmiştir. İkinci “öyle” ifadesinin başına anlatımı belirginleştirmek için “benzer” ifadesi eklenmiştir.

12. cümle: Talihsiz kız alır başını evden, zulüm elinden kaçıp gider dağlara.

Talihsiz kız evdeki zulümden kaçır ve dağlara gider.

Açıklama: Devrik ifade kurallı hale getirilmiştir. Ve anlamı zorlaştıracak “alır başını evden” ifadesi ile fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede geçen “talihsiz ve zulüm” kelimelerinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

13. cümle: Güzel bir çimenliğe gelir; etrafını bir güzel seyredir ve başlar göklere yalvarmaya:

Güzel bir çimenliğe gelir. Etrafını bir güzel seyreder ve göklere yalvarır:

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Devrik cümle kurallı hale getirilerek fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

14. cümle: Ben bir güzel çiçek olayım, güzel güzel kokan, renk renk açan çiçek olup çimenliklerde yaşayayım.

Ben hoş kokulu, renkli, güzel bir çiçek olayım. Çimenliklerde yaşayayım.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak kelimeler yeniden sıralanmış, yan cümlecik bölünmüştür.

15. cümle: Belki o zaman çoban sevgilimle kavuşabilirim.

Belki o zaman çoban sevgilimle kavuşabilirim.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

16. cümle: Kızın dilekleri kabul olur ve o günden sonra çimenlikte kız boyu çiçekleri açmaya başlar.

Kızın dilekleri kabul olur. O günden sonra çimenlikte kız boyu çiçekleri açar.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

17. cümle: Sürüsünü otlatmaya gelen çoban sevgilisi ise kokusundan kızboyu çiçeğinin sevgilisi olduğunu anlar.

Kızın çoban sevgilisi sürüsünü otlatmaya gelir. Kokusundan sevgilisini tanır. Kızboyu çiçeği sevgilisidir.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür.

18. cümle: O, her gün kızboyu çiçeğini sevip okşar, sonra da o güzel kokuyu yüreğinin ta derinliklerine çeker, koklar, koklar...

O, her gün kızboyu çiçeğini sever, okşar. Sonra da o güzel kokuyu yüreğinin ta derinliklerine çeker, koklar, koklar...

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmış, uzun cümle bölünmüştür.

19. cümle: İşte güzel ama talihsiz kızın çiçek olmasının hikâyesi...

İşte güzel ama talihsiz kızın çiçek hikâyesi...

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

20. cümle: Kim bilir öbür çiçeklerin de ne güzel hikâyeleri vardır, bilinmez ki...

Kim bilir öbür çiçeklerin de ne güzel hikâyeleri vardır, bilinmez.

Açıklama: Cümle “ki” bağlacıyla eksilteli cümle olacağı için bağlaç cümleden çıkarılmıştır.

4.6.3. Kızboyu Çiçeği Metnin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

- Çiçekleri sever misiniz? En sevdiğiniz çiçek nedir?
- Herhangi bir çiçeğin öyküsünü biliyor musunuz?
- Birini çok sevdiniz ve ona ulaşamadınız. Bu durumda ne yapardınız?

4.6.4. Kızboyu Çiçeği Metnin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda dinleme metnin yazılı şekli vardır. Metindeki bazı kelimeler eksiktir. Bu kelimeler karışık bir şekilde aşağıdaki kutudadır. Kutudaki kelimelerden seçiniz ve eksikleri doldurunuz.

sarı- çiçeği- delikanlıyla- yaşam- dağda taşa-çimenliğe- çoban- okşar sevgilisini

Kız Boyu Çiçeği

Kızboyu, ... renkli güzel bir çiçektir. Kızboyunun kokusu da güzeldir. Kızboyu güzel bir kızmış. Annesi ile babası onu amcasının oğluyla evlendirmek istemişler. Hatta bu nişanlamışlar. Ama kızın gönlü başkasındaymış. Meğer o, gizli gizli babasının çobanını sevmiş. Büyükleri onun sevgisini anlamayacak. Genç kız bunu anlar. Uzun uzun düşünür. Ve sonunda bir karara varır: Kendini öldürecek. Çobana kavuşamazsa anlamsızdır.

Birden aklına bir fikir gelir. Çobanın ömrü geçmekte. O her zaman güzel kokulu çiçeklerle bir aradadır. O zaman öyle, benzer bir yerde ölmelidir. Talihsiz kız evdeki zulümden kaçır ve dağlara gider. Güzel bir gelir. Etrafını bir güzel seyrederek ve göklere yalvarır:

“ Ben hoş kokulu, renkli, güzel bir çiçek olayım. Çimenliklerde yaşayayım. Belki o zaman sevgilimle kavuşabilirim.”

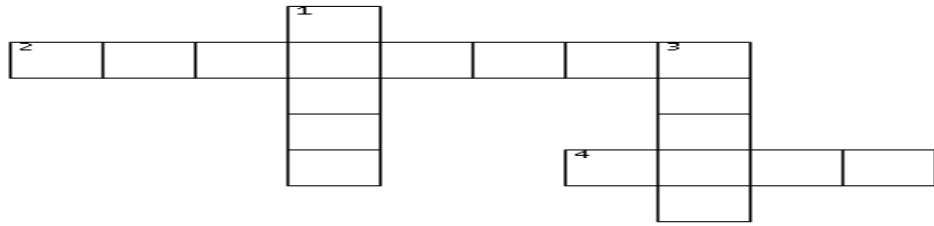
Kızın dilekleri kabul olur. O günden sonra çimenlikte kız boyu çiçekleri açar. Kızın çoban sevgilisi sürüsünü otlatmaya gelir. Kokusundan tanır. Kızboyu çiçeği sevgilisidir. O, her gün kızboyu çiçeğini sever, ...

Sonra da o güzel kokuyu yüreğinin ta derinliklerine çeker, koklar, koklar...

İşte güzel ama talihsiz kızın çiçek hikâyesi... Kim bilir öbür çiçeklerin de ne güzel hikâyeleri vardır, bilinmez.

4.6.5. Kızboyu Çiçeği Metnin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

İpuçlarına göre bulmacayı doldurunuz.



Soldan Sağa

2.Şanssız.

4. Çobanın bakımındaki hayvanlar.

Yukarıdan Aşağıya

1. Evlilikten önceki tören.

3. Eziyet.

Düşünün: Efsanedeki kızın arkadaşısınız. Onu teselli etmeli, ona destek olmalısınız. Bunun için ona bir mektup yazacaksınız. Aşağıdaki boşluğa mektubunuzu yazınız.

Sevgili Arkadaşım,

Merhaba, nasılsın? Bu aralar çok üzgünsün, biliyorum. Ailen seni amcanın oğlu ile nişanlamış. Ama sen babanın çobanını seviyorsun.

.....
.....

4.7. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Tarihimizde ve sözlü edebiyatımızda Lokman Hekim, her türlü hastalığın çaresi olarak bilinir. Doktorluk ve eczacılık yapmaktaymış. Eczanesinde her türlü hastalığın çaresi olan ilaçlar bulunmakta, hastalar içeri girince hastalıklara iyi gelecek ilaç şişesi sallanmış. Anlatılanlara göre bir gün eczanesine bir hasta gelir. Ancak hiçbir şişe sallanmaz. Lokman Hekim bunun üzerine: — Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin, der. Adam, ölümden kurtuluşun olmadığını öğrenince çok üzülür. Evini, tarlalarını, bahçelerini ve hayvanlarını satar. Yanına bir at, tüfek ve av köpeği alarak dağlara çıkar. Vurduğu hayvanları yer, Yörüklerden yoğurt, süt alır, öyle yaşamaktadır. Bu arada hastalığı da iyice artar. Bir ağacın altına gelir, atını bağlayıp oraya yatar. O sırada bir Yörük kadınının, bir tas sütü çanağa koyduğunu görür. Tasa yaklaşan bir yılan sütü içer, sonra da zehrini süte kusar. Tas yemyeşil olur. Ağrıları iyice artan adam: —Gidip şu zehri içeyim de ölüp kurtulayım, der.	Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Tarihimizde ve sözlü edebiyatımızda Lokman Hekim, her türlü hastalığın çaresi diye bilinir. Doktorluk ve eczacılık yapar. Eczanesinde her türlü hastalığın çaresi ilaçlar bulunur. Hastalar içeriye girer ve hastalıklarına uygun ilaç şişesi sallanır. Bir gün eczanesine bir hasta gelir. Ancak hiçbir şişe sallanmaz. Lokman Hekim bunun üzerine: —Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin, der. Adam, bunu öğrenir ve çok üzülür. Evini, tarlalarını, bahçelerini ve hayvanlarını satar. Yanına bir at, tüfek ve av köpeği alır ve dağlara çıkar. Hayvanları avlar. Yörüklerden yoğurt, süt alır. Öyle yaşar. Bu arada hastalığı da iyice artar. Bir ağacın altına gelir. Atını bağlar ve oraya yatar. O sırada bir Yörük kadını, bir tas sütü çanağa koymakta. Bir yılan tasa yaklaşır ve sütü içer. Sonra da zehrini süte kusar. Tas yemyeşil olur. Adamın ağrıları iyice artar ve adam:

Gidip zehirli sütü içer. Bir süre sonra ishal olur, kusmaya başlar. Ölmeyi bekleyen adamın ağrıları gün geçtikçe azalır. Ölmek için içtiği zehrin kendisini iyileştirdiğini anlar. Lokman Hekim'e gidip:

—Sen bana öleceğimi söylemiştin. Ama ölmedim, der.

Lokman Hekim çok şaşırır. Adama nasıl iyileştiğini sorar. Adamın anlattıklarını bir kâğıda çizip eczanesinin kapısına asar.

O günden sonra tas ve yılan, eczacılık ve tıp biliminin simgesi olur.



—Gideyim, şu zehri içeyim. Ölürüm, kurtulurum, der.

Gidip zehirli sütü içer. Bir süre sonra ishal olur, kusar. Adam “Öleceğim.” diye düşünür ama ağrıları günden güne azalır. Zehir kendisini iyileştirir. Adam bunu anlar. Lokman Hekim'e gider ve şöyle der:

—Sen bana öleceksin, dedin. Ama ölmedim.

Lokman Hekim çok şaşırır. Adama “Nasıl iyileştin?” diye sorar. Adam anlatır. Lokman Hekim bunları bir kâğıda çizer. Kâğıdı eczanesinin kapısına asar.

O günden sonra tas ve yılan, eczacılık ve tıp biliminin simgesi olur.

4.7.1. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **hekim:** Doktor.

Bu hastalığa hekimler bir çare bulamadı.

- **çanak:** Yayvan, yuvarlak, çukur kap.

Yemekleri çanaklara doldurdu.

- **tas:** Genellikle metalden yapılan kase.

Asker çok susamış, üç tas ayran içti.

4.7.2. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Tarihimizde ve sözlü edebiyatımızda Lokman Hekim, her türlü hastalığın çaresi olarak bilinir.

Tarihimizde ve sözlü edebiyatımızda Lokman Hekim, her türlü hastalığın çaresi diye bilinir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümlede geçen “hekim” sözcüğünün anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

2. cümle: Doktorluk ve eczacılık yapmaktaymış.

Doktorluk ve eczacılık yapar.

Açıklama: Birleşik zamanlı fiil basit zamanlı fiile çevrilmiştir. Paragrafın geri kalanıyla uyumlu olması için fiil geniş zamanda çekinlenmiştir.

3. cümle: Eczanesinde her türlü hastalığın çaresi olan ilaçlar bulunmakta, hastalar içeri girince hastalıklara iyi gelecek ilaç şişesi sallanmıştır.

Eczanesinde her türlü hastalığın çaresi ilaçlar bulunur. Hastalar içeriye girer ve hastalıklarına uygun ilaç şişesi sallanır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle bölünmüştür. Cümledeki fiiller geniş zamanla çekimlenmiştir.

4. cümle: Anlatılanlara göre bir gün eczanesine bir hasta gelir.

Bir gün eczanesine bir hasta gelir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

5. cümle: Ancak hiçbir şişe sallanmaz.

Ancak hiçbir şişe sallanmaz.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

6. cümle: Lokman Hekim bunun üzerine:

—Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin, der.

Lokman Hekim bunun üzerine:

—Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin, der.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

7. cümle: Adam, ölümden kurtuluşun olmadığını öğrenince çok üzülür.

Adam, bunu öğrenir ve çok üzülür.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Cümleye “bunu” ifadesi eklenerek art gönderim yapılmıştır.

8. cümle: Evini, tarlalarını, bahçelerini ve hayvanlarını satar.

Evini, tarlalarını, bahçelerini ve hayvanlarını satar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

9. cümle: Yanına bir at, tüfek ve av köpeği alarak dağlara çıkar.

Yanına bir at, tüfek ve av köpeği alır ve dağlara çıkar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

10. cümle: Vurduğu hayvanları yer, Yörüklerden yoğurt, süt alır, öyle yaşamaktadır.

Hayvanları avlar. Yörüklerden yoğurt, süt alır. Öyle yaşar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümle bölünmüştür. Son cümledeki birleşik zamanlı fiil önceki cümleyle bütünlük oluşturmak adına geniş zamanla çekimlenmiştir

11. cümle: Bu arada hastalığı da iyice artar.

Bu arada hastalığı da iyice artar.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

12. cümle: Bir ağacın altına gelir, atını bağlayıp oraya yatar.

Bir ağacın altına gelir. Atını bağlar ve oraya yatar.

Açıklama: Cümle bölünmüş, fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

13. cümle: O sırada bir Yörük kadınının, bir tas sütü çanağa koyduğunu görür.

O sırada bir Yörük kadını, bir tas sütü çanağa koymakta.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp fiil sürekli şimdiki zamana göre çekimlenmiştir. Cümlede geçen “çanak” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

14. cümle: Tasa yaklaşan bir yılan sütü içer, sonra da zehrini süte kusar.

Bir yılan tasa yaklaşır ve sütü içer. Sonra da zehrini süte kusar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Metinde geçen “tas” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

15. cümle: Tas yemyeşil olur.

Tas yemyeşil olur.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

16. cümle: Ağrıları iyice artan adam:

—Gidip şu zehri içeyim de ölüp kurtulayım, der.

Adamın ağrıları iyice artar ve adam:

—Gideyim, şu zehri içeyim. Ölüyorum, kurtulurum, der.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Anlatımı belirginleştirmek için özne eklenmiştir.

17. cümle: Gidip zehirli sütü içer.

Gidip zehirli sütü içer.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

18. cümle: Bir süre sonra ishal olur, kusmaya başlar.

Bir süre sonra ishal olur, kusar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

19. cümle: Ölmeyi bekleyen adamın ağrıları gün geçtikçe azalır.

Adam “Öleceğim.” diye düşünür ama ağrıları günden güne azalır.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp cümle yeniden düzenlenmiştir.

20. cümle: Ölmek için içtiği zehrin kendisini iyileştirdiğini anlar.

Zehir kendisini iyileştirir. Adam bunu anlar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. İkinci cümlede “bunu” sözcüğüyle ilk cümledeki duruma art gönderim yapılmıştır.

21. cümle: Lokman Hekim’e gidip:

—Sen bana öleceğimi söylemiştin. Ama ölmedim, der.

Lokman Hekim’e gider ve şöyle der:

—*Sen bana öleceksin, dedin. Ama ölmedim.*

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Doğrudan anlatımın karışmaması için “der” ifadesi sözün başına eklenmiştir.

22. cümle: Lokman Hekim çok şaşırır.

Lokman Hekim çok şaşırır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

23. cümle: Adama nasıl iyileştiğini sorar.

Adama “Nasıl iyileştin?” diye sorar.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

24. cümle: Adamın anlattıklarını bir kâğıda çizip eczanesinin kapısına asar.

Adam anlatır. Lokman Hekim bunları bir kâğıda çizer. Kâğıdı eczanesinin kapısına asar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler ayrılmıştır. İkinci cümleye özne, üçüncü cümleye nesne eklenmiştir.

25. cümle: O günden sonra tas ve yılan, eczacılık ve tıp biliminin simgesi olur.

O günden sonra tas ve yılan, eczacılık ve tıp biliminin simgesi olur.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4.7.3. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Yandaki görsel neyin sembolüdür?

Bu sembolün hikâyesi ne olabilir?



4.7.4. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık

*Tarihimizde ve sözlü edebiyatımızda Lokman Hekim, her türlü hastalığın çaresi diye bilinir. Doktorluk ve eczacılık yapar. **1** Eczanesinde her türlü hastalığın çaresi ilaçlar bulunur. Hastalar içeriye girer ve hastalıklarına uygun ilaç şişesi sallanır.*

Bir gün eczanesine bir hasta gelir. Ancak hiçbir şişe sallanmaz. Lokman Hekim bunun üzerine:

—Senin hastalığının çaresi yok, öleceksin, der.

*Adam, bunu öğrenir ve çok üzülür. Evini, tarlalarını, bahçelerini ve hayvanlarını satar. Yanına bir at, tüfek ve av köpeği alır ve dağlara çıkar. Hayvanları avlar. Yörüklerden yoğurt, süt alır. Öyle yaşar. **2** Bu arada hastalığı da iyice artar. Bir ağacın altına gelir. Atını bağlar ve oraya yatar. O sırada bir Yörük kadını, bir tas sütü çanağa koymakta. Bir yılan tasa yaklaşır ve sütü içer. Sonra da zehrini süte kusar. Tas yemyeşil olur.*

Adamın ağrıları iyice artar ve adam:

*—Gideyim, şu zehri içeyim. Ölürüm, kurtulurum, der. **3***

*Gidip zehirli sütü içer. Bir süre sonra ishal olur, kusar. Adam “Öleceğim.” diye düşünür ama ağrıları günden güne azalır. Zehir kendisini iyileştirir. Adam bunu anlar. **4** Lokman Hekim’e gider ve şöyle der:*

—Sen bana öleceksin, dedin. Ama ölmedim.

Lokman Hekim çok şaşırır. Adama “Nasıl iyileştin?” diye sorar. Adam anlatır. Lokman Hekim bunları bir kâğıda çizer. Kâğıdı eczanesinin kapısına asar.

*O günden sonra tas ve yılan, eczacılık ve tıp biliminin simgesi olur. **5***

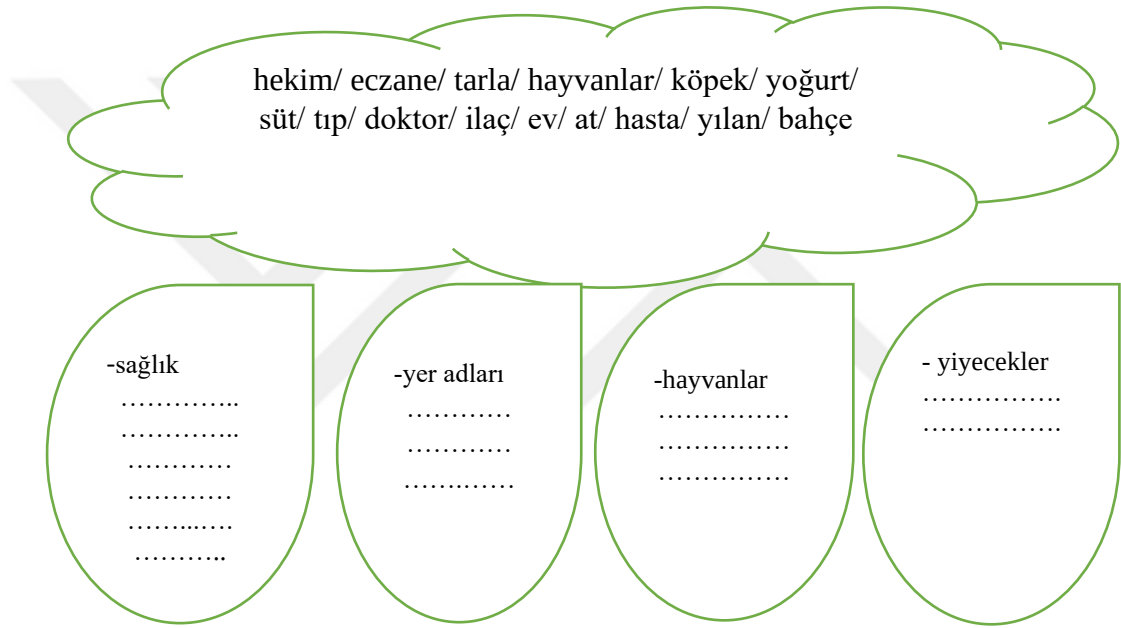
Numaralandırılmış noktalarda dinleme işlemi durdurularak sırasıyla şunlar sorulur:

1. Lokman Hekim’in mesleği nedir?

2. Adam hastalığının çaresizliğini öğrenir ve ondan sonra nasıl yaşar?
3. Adam zehri içmiş. Sizce bundan sonra ne olmuş?
4. Zehir adama nasıl etki etmiş?
5. Eczacılığın simgesi nedir?

4.7.5. Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık Metnin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıdaki bulutta metinden bazı kelimeler var. Bu kelimeleri ortak noktalarına göre gruplandırınız. Grupları damlaların içine yazınız.



Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- | | |
|--|--|
| <ol style="list-style-type: none"> 1. Lokman Hekim kimdir? A) Eczacı ve doktor B) Mühendis C) Öğretmen D) Avukat 2. Hasta adam her şeyi bırakır. Dağlara çıkar. Aşağıdakilerden hangisini yanına almaz? A) At B) Tüfek C) Av köpeği D) İp | <ol style="list-style-type: none"> 3. Lokman Hekim'in yanına hasta geldiğinde ne olur? A) Hasta bayılır. B) Etraf kararır. C) Hastaya uygun ilaç şişesi sallanır. D) Hasta aniden iyileşir. 4. Efsaneye göre hangi hayvan tase zehrini kusar? A) At B) Köpek C) Tavşan D) Yılan |
|--|--|

Adam tastaki zehirli sütü içer.

5. Sonrasında ne olur?

A) Adam bayılır.

B) Adam iyileşir.

C) Adam ölür.

D) Adam hafızasını kaybeder.

6. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi metindeki olayla ilgilidir?

A) Çıkmadık candan umut kesilmez.

B) Ağaç yaşken eğilir.

C) Bir elin nesi var iki elin sesi var.

D) Damlaya damlaya göl olur.

4.8. Mart Baba Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Mart Baba Türklerde yaylacılık geleneği; muhtemelen Türklerin tarih sahnesine çıktıkları günden beri devam etmektedir. Geleneklerine tam anlamıyla bağlı kalan Türkler, Anadolu'ya geldikleri tarihten itibaren de yaylacılık geleneğini sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla, Karadeniz Bölgesi'nin bir ilçesi olan Niksar'da da yaylacılık yapılmaktadır. İlkbaharın gelişiyiyle hayvanlar yaylaya çıkarılır. Efsanemizin kahramanı da bir Yörük ağası ve onun karısıdır. Halk arasındaki bir inanışa göre Hıdırellez'den önce, bahar gelmemiştir ve kışın ne yapacağı hâla belli değildir. Bu nedenle, hayvanları yaylaya çıkarma merasimi gerçekleştirilmez. Yoksa Mart Baba, kişinin başına öyle bir felaket açar	Mart Baba <i>Türklerde yaylacılık geleneği çok eskidir. Türkler, geleneklerine çok bağlıdır. Onlar Anadolu'ya gelmişler ve burada da yaylacılık geleneğini sürdürmüşler. Dolayısıyla Karadeniz Bölge'sinin ilçesi Niksar'da da yaylacılık yapılmakta. Halk, ilkbaharda hayvanları yaylaya çıkarır.</i> <i>Efsanemizin kahramanı da bir Yörük ağası ve onun karısıdır. Halk arasındaki bir inanışa göre Hıdırellez'den önce, bahar gelmemiştir. Kış hâla ne yapar bilinmez. Bu nedenle halk, hayvanları yaylaya çıkarmaz. Yoksa Mart Baba, kişinin başına öyle bir felaket açar ki tüm insanlara ders olur. Aşağıdaki örnek, iyi bir derstir.</i> <i>Bir yıl Hıdırellez'e on sekiz gün kala ağaçlar çiçek açar. Etraf ısınır.</i>

ki tüm insanlara ders olur. Aşağıdaki örnek, iyi bir derstir.

Bir yıl Hıdırellez'e on sekiz gün kala ağaçlar çiçek açmaya, etraf ısınmaya, doğa renklenmeye başlar. Ağa ve karısı; baharın geldiğini sanır, bunu fırsat bilip sürüyü yaylaya çıkarmak ister. Kadın ve ağa, Mart Baba'nın hikâyesine ve gücüne inanmaz. Sürüyü alır ve yayla yolunu tutarlar. Aynı zamanda da seslenirler:

—Mart Baba, cırt baba, Mart Baba'nın bıyığına gırt baba, yürü, diyerek hayvanları yola koyarlar.

Çoban ve sürüsü, Arguslu köyü yakınlarındaki Gavra Taşı denilen yere kadar gelir. Ancak beklenmedik bir şey olur ve birden çok şiddetli bir fırtına çıkar, hava kararır ve kar yağmaya başlar. Hava öylesine bir hal alır ki kadın ne yapacağını şaşırır.

Sürü, bu kuvvetli rüzgâra dayanamaz ve ölür. Birden aksakallı bir dede belirir ve kadına dönerek:

—Sen bana inanmadın ve Mart Baba, pırt baba, sakalina cırt baba, dedin. Bu da sana ders olsun ve senin gibi bana inanmayanlar ibret alsın, der ve kadın ile koyunları, beyaz taş haline getirir.

Doğa renklenir. Ağa ve karısı “Bahar geldi.” diye düşünür. Bunu fırsat bilirler ve sürüyü yaylaya çıkarırlar. Kadın ve ağa, Mart Baba'nın hikâyesine ve gücüne inanmaz. Sürüyü alır ve yayla yolunu tutar, yaylaya doğru çıkarlar. Aynı zamanda da seslenirler: “Mart Baba, cırt baba. Mart Baba'nın bıyığına gırt baba. Yürü.” der ve hayvanları yola koyarlar. Çoban ve sürüsü, Arguslu köyü yakınlarındaki Gavra Taşı'nın yanına gelir. Ancak aniden bir şey olur. Birden çok şiddetli bir fırtına çıkar. Hava kararır. Kar yağar. Hava çok kötüdür. Kadın şaşırır.

Sürü, bu kuvvetli rüzgâra dayanamaz ve ölür. Birden aksakallı bir dede belirir. Kadına döner:

—Sen bana inanmadın. Mart Baba, pırt baba, sakalina cırt baba, dedin. Bu da sana ders olsun. Senin gibiler ibret alsın, der. Kadın ile koyunları, beyaz taş haline getirir.

Ağa, bunları insanlar ibret alsın diye herkese anlatır:

—Ben karımı kaybettim. Bu, size ders olsun, Hıdırellez'den önceki bahar havasına aldanmayın. O tarihlerde kış, hâla devam etmekte. Yaylaya çıkmayın. Mart Baba'ya inanın, der.

Ağa, karısının başına gelenleri insanların ibret alması için herkese anlatır:

—Ben karımı kaybettim. Bu, size ders olsun, Hıdırellez'den önceki bahar havasına aldanmayın. O tarihlerde kış, hâla devam etmektedir. Yaylaya çıkmayın. Mart Baba'ya inanın, der.

O günden sonra bu efsane tüm çobanların kulağına küpe olur. Kimse vakitsiz olarak yaylaya çıkmaya cesaret edemez.

Taş kesilen kadın ve koyunların kalıntıları; hâla Arguslu köyü yakınlarında, yayla yolu üzerinde görülebilmektedir.



O günden sonra bu efsane tüm çobanların kulağına küpe olur. Kimse yaylaya vakitsiz çıkmaz. Taştan kadın ve koyunların kalıntıları; hâla Arguslu köyü yakınlarında, yayla yolu üzerinde görülebilmekte.

4.8.1. Mart Baba Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **yaylacılık:** Göçebe insanların ilkbaharda hayvanlarıyla birlikte daha yüksek yerleşim yerlerine gitmesi.

Türkiye'de yaylacılık geleneği bazı şehirlerde hâla devam ediyor.

- **Hıdırellez:** Doğanın yeşermesinin, baharın gelişinin kutlandığı gün. Bahar bayramı.

Türkiye'de Hıdırellez, mayıs ayında kutlanır.

- **girt, cirt:** Birbiriyle uyumlu, anlamsız sözler.
- **kulağına küpe olmak:** Bir olaydan, durumdan ders almak.

Bu kötü olay kulağına küpe olsun. Aynı hatayı tekrar yapma.

4.8.2. Mart Baba Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Türklerde yaylacılık geleneği; muhtemelen Türklerin tarih sahnesine çıktıkları günden beri devam etmektedir.

Türklerde yaylacılık geleneği çok eskidir.

Açıklama: Cümlede soyut kalabileceği düşünülen ifadeler silinerek ana fikir doğrultusunda cümle yeniden düzenlenmiştir. Cümlede geçen “yaylacılık” kavramı metin altı sözlükte açıklanmıştır.

2. cümle: Geleneklerine tam anlamıyla bağlı kalan Türkler, Anadolu’ya geldikleri tarihten itibaren de yaylacılık geleneğini sürdürmüşlerdir.

Türkler, geleneklerine çok bağlıdır. Onlar Anadolu’ya gelmişler ve burada da yaylacılık geleneğini sürdürmüşler.

Açıklama: Seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür. Devrik ifadeler kurallı hale getirilmiştir.

3. cümle: Dolayısıyla, Karadeniz Bölgesi’nin bir ilçesi olan Niksar’da da yaylacılık yapılmaktadır.

Dolayısıyla Karadeniz Bölge’sinin ilçesi Niksar’da da yaylacılık yapılmakta.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. A2 seviyesinde öğrenilen sürekli şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiş fiil korunmuştur fakat ek fiil atılmıştır.

4. cümle: İlkbaharın gelişiyle hayvanlar yaylaya çıkarılır.

Halk, ilkbaharda hayvanları yaylaya çıkarır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp edilgen çatılı fiil etken hale getirilerek cümleye gerçek özne eklenmiştir.

5. cümle: Efsanemizin kahramanı da bir Yörük ağası ve onun karısıdır.

Efsanemizin kahramanı da bir Yörük ağası ve onun karısıdır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

6. cümle: Halk arasındaki bir inanışa göre Hıdırellez'den önce, bahar gelmemiştir ve kışın ne yapacağı hâla belli değildir.

Halk arasındaki bir inanışa göre Hıdırellez'den önce, bahar gelmemiştir. Kış hâla ne yapar bilinmez.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. İkinci cümledeki fiilimsi cümleden çıkarılmış ve kelimeler yeniden sıralanmıştır. Cümlede geçen “Hıdırellez” kavramı metin altı sözlükte açıklanmıştır.

7. cümle: Bu nedenle, hayvanları yaylaya çıkarma merasimi gerçekleştirilmez.

Bu nedenle halk, hayvanları yaylaya çıkarmaz.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Edilgen çatılı fiil etken çatılı yapılarak cümleye gerçek özne eklenmiştir.

8. cümle: Yoksa Mart Baba, kişinin başına öyle bir felaket açar ki tüm insanlara ders olur.

Yoksa Mart Baba, kişinin başına öyle bir felaket açar ki tüm insanlara ders olur.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

9. cümle: Aşağıdaki örnek, iyi bir derstir.

Aşağıdaki örnek, iyi bir derstir.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

10. cümle: Bir yıl Hıdırellez'e on sekiz gün kala ağaçlar çiçek açmaya, etraf ısınmaya, doğa renklenmeye başlar.

Bir yıl Hıdırellez'e on sekiz gün kala ağaçlar çiçek açar. Etraf ısınır. Doğa renklenir.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak yan cümlecikler bölünmüştür.

11. cümle: Ağa ve karısı; baharın geldiğini sanır, bunu fırsat bilip sürüyü yaylaya çıkarmak ister.

Ağa ve karısı “Bahar geldi.” diye düşünür. Bunu fırsat bilirlir ve sürüyü yaylaya çıkarırlar.

Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsiler çıkarılmıştır. İlk cümle doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

12. cümle: Kadın ve ağa, Mart Baba'nın hikâyesine ve gücüne inanmaz.

Kadın ve ağa, Mart Baba'nın hikâyesine ve gücüne inanmaz.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

13. cümle: Sürüyü alır ve yayla yolunu tutarlar.

Sürüyü alır ve yayla yolunu tutar, yaylaya doğru çıkarlar.

Açıklama: Cümlede geçen “yayla yolunu tutmak” ifadesi seviye üstü olacağı için deyimini açıklaması da cümle içine eklenerek genişletim yapılmıştır.

14. cümle: Aynı zamanda da seslenirler:

Aynı zamanda da seslenirler:

Açıklama: Cümle korunmuştur.

15. cümle: Mart Baba, cırt baba, Mart Baba'nın bıyığına gırt baba, yürü, diyerek hayvanları yola koyarlar.

“Mart Baba, cırt baba. Mart Baba'nın bıyığına gırt baba. Yürü.” der ve hayvanları yola koyarlar.

Açıklama: Cümle doğrudan anlatıma göre düzenlenmiştir. Cümlede geçen “cırt, gırt” kelimelerinin açıklaması metin altı sözlükte verilmiştir.

16. cümle: Çoban ve sürüsü, Arguslu köyü yakınlarındaki Gavra Taşı denilen yere kadar gelir.

Çoban ve sürüsü, Arguslu köyü yakınlarındaki Gavra Taşı'nın yanına gelir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

17. cümle: Ancak beklenmedik bir şey olur ve birden çok şiddetli bir fırtına çıkar, hava kararır ve kar yağmaya başlar.

Ancak aniden bir şey olur. Birden çok şiddetli bir fırtına çıkar. Hava kararır. Kar yağar.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılıp yan cümlecikler ayrılmıştır.

18. cümle: Hava öylesine bir hal alır ki kadın ne yapacağını şaşırır.

Hava çok kötüdür. Kadın şaşırır.

Açıklama: Fiilimsiler ve seviye üstü olacağı düşünülen ifadeler cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenir.

19. cümle: Sürü, bu kuvvetli rüzgâra dayanamaz ve ölür.

Sürü, bu kuvvetli rüzgâra dayanamaz ve ölür.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

20. cümle: Birden aksakallı bir dede belirir ve kadına dönerek: Sen bana inanmadın ve Mart Baba, pırt baba, sakalina cırt baba, dedin.

Birden aksakallı bir dede belirir. Kadına döner: Sen bana inanmadın. Mart Baba, pırt baba, sakalina cırt baba, dedin.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüş, fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

21. cümle: Bu da sana ders olsun ve senin gibi bana inanmayanlar ibret alsın, der ve kadın ile koyunları, beyaz taş haline getirir.

Bu da sana ders olsun. Senin gibiler ibret alsın, der. Kadın ile koyunları, beyaz taş haline getirir.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

22. cümle: Ağa, karısının başına gelenleri insanların ibret alması için herkese anlatır:

Ağa, bunları insanlar ibret alsın diye herkese anlatır:

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak, “bunları” ifadesiyle önceki paragrafa art gönderim yapılmıştır.

23. cümle: Ben karımı kaybettim.

Ben karımı kaybettim.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

24. cümle: Bu, size ders olsun, Hıdırellez’den önceki bahar havasına aldanmayın.

Bu, size ders olsun, Hıdırellez'den önceki bahar havasına aldanmayın.

Açıklama: Sıralı cümle bölünmüştür.

25. cümle: O tarihlerde kış, hâla devam etmektedir.

O tarihlerde kış, hâla devam etmekte.

Açıklama: Ek fiil cümleden çıkarılmıştır.

26. cümle: Yaylaya çıkmayın.

Yaylaya çıkmayın.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

27. cümle: Mart Baba'ya inanın, der.

Mart Baba'ya inanın, der.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

28. cümle: O günden sonra bu efsane tüm çobanların kulağına küpe olur.

O günden sonra bu efsane tüm çobanların kulağına küpe olur.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Deyimin anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

29. cümle: Kimse vakitsiz olarak yaylaya çıkmaya cesaret edemez.

Kimse yaylaya vakitsiz çıkmaz.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden düzenlenmiştir.

30. cümle: Taş kesilen kadın ve koyunların kalıntıları; hâla Arguslu köyü yakınlarında, yayla yolu üzerinde görülebilmektedir.

Taştan kadın ve koyunların kalıntıları; hâla Arguslu köyü yakınlarında, yayla yolu üzerinde görülebilmekte.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Seviyeye uygun olan sürekli şimdiki zaman (-makta, -mekte) korunmuş, ek fiil cümleden çıkarılmıştır.

4.8.3. Mart Baba Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Öğrencilere Türklerin yaylacılık geleneği ve Yörükler hakkında bilgi verilir ve aşağıdaki video izlettirilir.



Videodan sonra şu soruları sorunuz:

- İnsanlar neden göç eder?
- Sizin ülkenizde de mevsimsel göçler var mıdır?

Daha sonra Hıdırellez kültürünü anlatan ikinci video izletilir ve şu sorular yöneltilir:

Sizin ülkenizde de bahar mevsimi kutlanır mı? Bu şekilde farklı adetleriniz var mı?



4.8.4. Mart Baba Hastalık Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda metinle ilgili bazı bilgiler var. Bu bilgilerin karşısına doğruysa “D” yanlış ise “Y” yazınız.

Cümleler	Doğru	Yanlış
Türklerde yaylacılık yeni yeni ortaya çıkmış.		
Halk hayvanları sonbaharda yaylaya çıkarır.		
Bahar Hıdırellez ile birlikte gelir.		
Ağa ve karısı Hıdırellezden sonra yaylaya çıkarlar.		
Mart Baba, aksakallı bir dededir.		
Mart Baba, adamı taşa çevirir.		
Adam, bu olayları herkese anlatır.		

4.8.5. Mart Baba Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıda metindeki bazı kelimelerin anlamı vardır. Anlamların karşısına kelimeleri yazınız.

Açıklama	Kelime
Göçebe insanların ilkbaharda hayvanlarıyla birlikte daha yüksek yerleşim yerlerine gitmesi.	Y — — — — C — — — — K
Doğanın yeşermesinin, baharın gelişinin kutlandığı gün. Bahar bayramı.	H — — — — R — — — — L — — — —
Bir olaydan, durumdan ders almak.	K — L — Ğ — — — — — Ü — — — — — L — — — — K

Aşağıdaki piramitte metindeki olaylar aşağıdan yukarıya doğru sıralıdır. Piramitte bazı basamaklar eksiktir. Eksik basamakları olay sırasına göre siz doldurunuz.



4.9. Ağrı İlinde İki Ağrı Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
Ağrı İlinde İki Ağrı İnsan doğuştan arayıcı, araştırmacı yaratıktır. Bir şeyi bilmedi, bir şeyin sırrına ermediği zaman da yakıştırır, yine de bir şeyler söyler. O insan ki Ağrı dağlarını görmüş... Van Gölü ile Çıldır arasındaki bu biri büyük diğeri küçük iki dağın yaradılışındaki hikmet ne ola diye düşünmüş. Yaradan yaratmış, hikmetinden sual olunmaz diyemezsiniz. O düşünmüş, taşınmış şöyle yakıştırmış. Dinleyin, bakın: Biri küçük diğeri büyük iki kız kardeş, hanım hanımcık geçinip gidecekleri yerde ha bire saç saça baş başa dövüşür, dövüşmedikleri zaman da ağız dalaşı yaparlarmış. Aylar, yıllar kavga dövüş geçmiş. El ağrısı geçer ama dil ağrısı geçmez... Gönül sırçası artık çatlamış, tamir görmez. Bir gün birlikte odun toplamaya gitmişler. Yolda biri birine söylemedik söz bırakmamışlar. Odunlar toplanmış, çeneler yine kapanmamış. Demetleri yüklenmişler hâla ağız dalaşı... Küçük kız “Belim ağrıdı.” demiş. Büyük tutturmuş “Gözün ağrısın.” diye ilence, açmış ağzını yummuş gözünü... Küçük kızın	Ağrı İlinde İki Ağrı <i>İnsan doğuştan arayıcı, araştırmacı yaratıktır. O, bir şeyi bilmede ve bir şeyin sırrını öğrenmede de onunla ilgili kendi zihninde bir şeyler düşünür. Yine de onunla ilgili bir şeyler söyler. İnsanlar Ağrı dağlarını görmüş ve düşünmüş: “Van Gölü ile Çıldır arasındaki bu biri büyük diğeri küçük iki dağ neden yaratılmış?” Onlar şöyle dememişler: “Tanrı yaratmış, hikmetinden sual olmaz, sebebi sorulmaz, boş verelim.” İnsanlar bu konu üzerinde çok düşünmüş ve bir hikâye uydurmuşlar. Dinleyin, bakın:</i> <i>Biri küçük diğeri büyük iki kız kardeş varmış. Bu kızlar hanım hanımcık geçinmemiş. Onlar sürekli saç saça baş başa çok şiddetli dövüşmüş ve ağız dalaşı yapmışlar. Aylar, yıllar kavga ile geçmiş. El ağrısı geçer ama dil ağrısı geçmez. Kötü sözler kalp kırar ve bu kötü sözler unutulmaz. Gönül bir cam gibi çatlar ve artık tamir edilemez.</i> <i>Bir gün birlikte odun toplamışlar. Yolda birbirlerine kırıcı sözler söylemişler. Odunlar toplanmış,</i>

tahammülü kalmamış, yürekten bir ah çekerek başlamış beddua:

Senin gibi ablam olacağına olmaz olsun. Dağ olasin, taş olasin uzun uzun kış olasin... Belimdeki ağrı adın, seller, yağmurlar muradın olsun...

Ablacığı durur mu? O da bırakıvermiş odunu yere vermiş veriştirmiş:

Senin gibi kardeşim olacağına taş olsun. Saçların çayır, eteklerin bayır olsun. Başın dilin gibi sivri, yamacın boynun gibi eğri, adın da benim gibi Ağrı olsun.

Derken bir gürültü kopmuş, bir bulut kaplamış ortalığı... Biraz sonra sonra yaylada iki yüce dağ sivrilmiş. Biri Küçük Ağrı, diğeri Büyük Ağrı. İki geçimsiz kız kardeş, çetin, hırçın dağ...

İşte şairin “Ağrı gibi düştün içime Ağrı” dediği Ağrı Dağları’nın efsanesi... El yarası geçer ama dil yarası geçmez. Bazen dil yarasının ağrısı böyle taşlaşır, koca bir dağ olur. Bu ağrı her babayiğidin sineye çekeceği ağrı değil. Ağrı’dan büyük büyük Ağrı...

Her iki Ağrı Dağı’nın civarında olan köylerin de birbiriyle

çeneler yine kapanmamış. Demetleri sırtlarına almışlar ama hâla ağız dalaşı yapmaktalar. Küçük kız “Belim ağrıdı.” demiş. Büyük kız “Gözün ağrısın.” diye beddua ile karşılık vermiş. Açmış ağzını yummuş gözünü, öfkeyle kardeşi için çok kötü dualar etmiş. Küçük kızın sabrı kalmamış. O da beddua başlamış:

“Senin gibi ablam olmasın. Dağ olasin, taş olasin, uzun uzun kış olasin. Belimdeki ağrı adın olsun. Seller, yağmurlar göresin.”

Ablacığı durur mu? O da odunu yere bırakmış. Vermiş veriştirmiş, küçük kızı azarlamış:

“Senin gibi kardeşim olmasın. Bunun yerine taş olsun. Saçların çayır olsun, eteklerin bayır olsun. Sivri dillisin. Kırıcı sözler söylüyorsun. Başın dilin gibi sivri olsun. Yamacın boynun gibi eğri olsun. Adın da benim gibi Ağrı olsun.”

O anda bir gürültü kopmuş ve korkunç sesler gelmiş. Ortalığı bir bulut kaplamış. Biraz sonra yaylada iki yüce, yüksek dağ ortaya çıkmış. Bunlar: Biri Küçük Ağrı diğeri Büyük Ağrı. İki geçimsiz kız kardeş, çetin ve hırçın dağlar olmuşlar.

geçinemedikleri aralarında kavganın eksik olmadığı söylenir durur. Ama ben işittim; pek sıkı fıkı dost, pek cana yakın ahbab olmuşlar şimdi. Öyle ya Ağrı Dağları karşısında. Bundan daha büyük ibret mi olur?



İşte Ağrı Dağları'nın efsanesi böyledir. Şair şöyle demiş: "Ağrı gibi düştün içime Ağrı." El yarası geçer ama dil yarası geçmez. Bazen dil yarasının ağrısı böyle taşlaşır, artar. Koca bir dağ gibi olur. Bu ağrıyı herkes sineye çekemez, kabullenemez. Bu dil yarası Ağrı Dağı'ndan daha büyük bir ağrıdır.

Bazıları şöyle der: "Her iki Ağrı Dağı'nın etrafındaki köyler de birbirleriyle anlaşılamazlar, onların aralarında kavga eksik olmaz." Ama ben duydum. Şimdi sıkı fıkı dost olmuşlar. Cana yakın ahbab olmuşlar. İşte Ağrı Dağları karşılarında duruyor. Bundan daha büyük bir ders olur mu?

4.9.1. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **hanım hanımcık:** Çevresiyle uyumlu kadın.

Ayşe, kimseyle kaba konuşmaz, hep hanım hanımcık davranır.

- **ağız dalaşı:** Karşılıklı kötü şeyler söylemek.

İki komşu park yeri için ağız dalaşına başladı.

- **dil yarası:** Acı, kötü sözlerin kalpteki olumsuz etkisi.

Kalbimdeki bu dil yarası geçmiyor.

- **beddua:** Kötü söz, kötü dua.

Hırsızın ardından beddua ediyorlardı.

- **bayır:** Küçük yokuş.

Eşek, sırtındaki yükü bayırı çıkamıyordu.

- **sivri dil:** Kırıcı sözler söylemek.

Sivri dili yüzünden kimse onunla arkadaş olmuyordu.

- **yamaç:** Dağın, tepenin bir kenarı.

Yamaca çok yaklaşmayın, düşersiniz.

- **geçimsiz:** İnsanlarla iyi anlaşamamak, çevresindekilerle ilişkilerinde sürekli sorun çıkarmak.

Geçimsiz biri olduğu için hiç gerçek dostu yoktu.

- **çetin:** Zor, sert.

Önümüzde çetin bir kış bizi bekliyor.

- **hırçın:** Huysuz kimse.

Hep hırçın davranır, çevresindekileri üzer.

- **sıkı fıkı:** Çok samimi.

Bir anda herkesle sıkı fıkı olmuş.

- **cana yakın:** Sevimli.

Herkese cana yakın davranır, hemen arkadaş olur.

- **ahbap:** Dost, tanış.

Selim ile ahbaplığımız çok eskidir.

4.9.2. Ağrı İlinde İki Ağrı Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: İnsan doğuştan arayıcı, araştırmacı yaratıktır.

İnsan doğuştan arayıcı, araştırmacı yaratıktır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

2. cümle: Bir şeyi bilmedi, bir şeyin sırrına ermediği zaman da yakıştırır, yine de bir şeyler söyler.

O, bir şeyi bilmese ve bir şeyin sırrını öğrenmese de onunla ilgili kendi zihninde bir şeyler düşündür. Yine de onunla ilgili bir şeyler söyler.

Açıklama: Cümlede geçen “ermediği” kelimesinde kullanılan fiilimsi seviye üstü olduğu için cümle fiilimsi kullanılmayacak şekilde düzenlenerek fiil şart kipiyle çekimlenmiştir. Art gönderim yapılarak cümlelerin başına kişi zamiri eklenmiştir. Sıralı cümleler bölünerek iki ayrı cümle oluşturulmuştur. İlk cümlelerin başına kişi zamiri eklenerek İkinci cümlede de işaret zamiri eklenerek art gönderimlerle anlatım belirgin hale getirilmiştir.

3. cümle: O insan ki Ağrı dağlarını görmüş...

İnsanlar Ağrı dağlarını görmüş ve düşünmüş.

Açıklama: Cümlelerin başında kullanılan işaret zamiri anlam karışıklığı oluşturacağı için cümleden çıkarılmış ve “ki” bağlacı cümleden çıkarılmıştır. Sonraki cümleyle bağlaşıklığı sağlamak adına “ve düşünmüş” ifadesi eklenmiştir.

4. cümle: Van Gölü ile Çıldır arasındaki bu biri büyük diğeri küçük iki dağın yaradılışındaki hikmet ne ola diye düşünmüş.

“Van Gölü ile Çıldır arasındaki bu biri büyük diğeri küçük iki dağ neden yaratılmış?”

Açıklama: B1 seviyesinde dolaylı anlatım kullanılmadığından cümle doğrudan anlatım olacak şekilde düzenlenmiştir. Seviyenin üzeri olacağı düşünülen bazı kelimeler cümleden çıkarılmıştır.

5. cümle: Yaradan yaratmış, hikmetinden sual olunmaz diyemezsiniz.

Onlar şöyle dememiş: Tanrı yaratmış, hikmetinden sual olmaz, sebebi sorulmaz, boş verelim.

Açıklama: Cümlede “şöyle” kelimesiyle ön gönderim yapılmış ve dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir ayrıca “Hikmetinden sual olmaz.” atasözü silinmeyerek genişletme tekniği kullanılıp atasözünün açıklaması da aynı cümlede verilmiştir.

6. cümle: O düşünmüş, taşınmış şöyle yakıştırmış.

İnsanlar bu konu üzerinde çok düşünmüş ve bu duruma bir hikâye uydurmuşlar.

Açıklama: Kişi zamiri yerine “insanlar” kelimesi kullanılmıştır. Cümlede “taşınmış” ifadesi soyut anlamda kullanılmıştır. Bu ifade somut anlamıyla karıştırılabileceği için

cümleden çıkarılmıştır. Yine “yakıştırmış” İfadesi anlam karışıklığına sebep olacağı için çıkarılmış, yerine durumu açıklayan bir ifade eklenmiştir.

7. cümle: Dinleyin, bakın:

Dinleyin, bakın:

Açıklama: Cümle korunmuştur.

8. cümle: Biri küçük diğeri büyük iki kız kardeş, hanım hanımcık geçinip gidecekleri yerde ha bire saç saça baş başa dövüşür, dövüşmedikleri zaman da ağız dalaşı yaparlarmış.

Biri küçük diğeri büyük iki kız kardeş varmış. Bu kızlar hanım hanımcık geçinmemiş. Onlar sürekli saç saça baş başa çok şiddetli dövüşmüş ve ağız dalaşı yapmışlar.

Açıklama: Sıralı cümleler bölünmüştür. Seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılarak anlatımın akıcılığı açısından cümlelerde aynı zaman kipleri kullanılmıştır. “Hanım hanımcık”, ağız dalaşı yapmak” kelime grupları korunmuş bunların anlamı metin altı sözlükte verilmiştir. Ayrıca “saç saça baş başa” deyimini metin içerisinde açıklanarak genişletim yapılmıştır. İkinci cümlede geçen “ha bire” (17) ifadesinin yerine daha sık kullanılan “sürekli” (391) kelimesi kullanılmıştır.

9. cümle: Aylar, yıllar kavga, dövüş geçmiş.

Aylar, yıllar kavga ile geçmiş.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

10. cümle: El ağrısı geçer ama dil ağrısı geçmez...

El ağrısı geçer ama dil ağrısı geçmez... Kötü sözler kalp kırar ve bu kötü sözler unutulmaz.

Açıklama: Atasözü korunmuştur. Genişletme tekniği kullanılarak metin içerisinde atasözünün anlamına yönelik ipucu olacak cümleler eklenmiştir.

11. cümle: Gönül sırçası artık çatlamış, tamir görmez.

Gönül bir cam gibi çatlar ve artık tamir edilemez.

Açıklama: Cümlede geçen “sırça” (3) kelimesinin yerine daha sık kullanılan “cam” (355) kelimesi kullanılmıştır. Yapılan benzetmeyi sezdirmek için “gibi” edatı eklenmiştir. İki cümle bağlaçla bölünmüştür.

12. cümle: Bir gün birlikte odun toplamaya gitmişler.

Bir gün birlikte odun toplamışlar.

Açıklama: Cümledeki fiilimsi seviye üstü olduğu için cümleden çıkarılmıştır.

13. cümle: Yolda biri birine söylemedik söz bırakmamışlar

Yolda birbirlerine kırııcı sözler söylemişler.

Açıklama: Cümledeki fiilimsi çıkarılıp anlamı karşılayacak şekilde “kırııcı” ifadesi eklenmiştir.

14. cümle: Odunlar toplanmış, çeneler yine kapanmamış.

Odunlar toplanmış, çeneler yine kapanmamış.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

15. cümle: Demetleri yüklenmişler hâla ağız dalaşı...

Demetleri sırtlarına almışlar ama hâla ağız dalaşı yapmaktalar.

Açıklama: İki cümle bağlaçla bölünmüştür. İlk cümleye eksik olan yer tamlayıcısı eklenmiştir. Ve “yüklenmek” (63) ifadesinin yerine daha sık kullanılan “almak” (4422) ifadesi kullanılmıştır. İkinci cümledeki “ağız dalaşı” deyimini korunmuştur. Deyimin açıklaması metin altı sözlükte verilmiştir. Eksilteli cümle sürekli şimdiki zamanla “yapmakta” şeklinde tamamlanmıştır.

16. cümle: Küçük kız “Belim ağrıdı.” demiş.

Küçük kız “Belim ağrıdı.” demiş.

Açıklama: B1 seviyesinde kullanılan doğrudan anlatım korunmuştur.

17. cümle: Büyük tutturmuş “Gözün ağrısın.” diye ilence, açmış ağzını yummuş gözünü...

Büyük kız “Gözün ağrısın.” diye beddua ile karşılık vermiş. Açmış ağzını yummuş gözünü, öfkeyle kardeşi için çok kötü dualar etmiş.

Açıklama: Doğrudan anlatım korunarak “ilenç” (1) kelimesinin yerine sıklık sözlüğünde daha fazla karşılaşılan “beddua” (5) kelimesine yer verilmiştir. Sonraki cümlede kullanılan deyimini açıklamak için genişletim yapılarak “beddua” kelimesinin

açıklaması da verilmiştir. Deyimde kullanılan devrik cümleler deyimini korumak için düzeltilmemiştir.

18. cümle: Küçük kızın tahammülü kalmamış, yürekten bir ah çekerek başlamış bedduaya:

Küçük kızın sabrı kalmamış. O da bedduaya başlamış.

Açıklama: Cümlede geçen “tahammül” (13) kelimesinin yerine daha sık kullanılan “sabr” (44) kelimesi konmuştur. Ayrıca “ah çekerek” ifadesi fiilimsi barındırdığı için metinden çıkarılmıştır.

19. cümle: Senin gibi ablam olacağına olmaz olsun.

Senin gibi ablam olmasın.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

20. cümle: Dağ olasın, taş olasın uzun uzun kış olasın...

Dağ olasın, taş olasın uzun uzun kış olasın.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

21. cümle: Belimdeki ağrı adın, seller, yağmurlar muradın olsun...

Belimdeki ağrı adın olsun. Seller, yağmurlar göresin.

Açıklama: İlk cümlede eksik bırakılan yüklem tamamlanmıştır. İkinci cümlede “muradın olsun” ifadesi anlam karışıklığına sebep olacağı için çıkarılmıştır.

22. cümle: Ablacığı durur mu? O da bırakıvermiş odunu yere vermiş veriştirmiş:

Ablacığı durur mu? O da odunu yere bırakmış. Vermiş veriştirmiş, küçük kızı azarlamış.

Açıklama: İlk cümle korunmuştur. İkinci cümle bölünerek kurallı hale getirilmiştir. Seviye üstü olan “bırakıvermiş” kurallı birleşik fiili basit zamanlı fiil haline getirilmiştir. Üçüncü cümledeki “vermiş veriştirmiş” deyimini korunarak açıklaması yapıp cümle genişletilmiştir.

23. cümle: Senin gibi kardeşim olacağına taş olsun.

Senin gibi kardeşim olmasın. Bunun yerine taş olsun.

Açıklama: İki cümleyi birleştiren filimsi cümleden çıkarılmıştır. İkinci cümlede başında “bunun yerine” ifadesiyle art gönderim yapılmıştır.

24. cümle: Saçların çayır, eteklerin bayır olsun.

Saçların çayır olsun, eteklerin bayır olsun.

Açıklama: Ortak öge olarak kullanılan yüklem ilk cümlede de belirtilmiştir. Ayrıca “bayır” kelimesinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

25. cümle: Başın dilin gibi sivri, yamacın boynun gibi eğri, adın da benim Ağrı olsun.

Sivri dillisin. Kırıcı sözler söylüyorsun. Başın dilin gibi sivri olsun. Yamacın boynun gibi eğri olsun. Adın da benim gibi Ağrı olsun.

Açıklama: İlk cümlede tersten kullanılan “dilin gibi sivri” deyimini özgün halinde açıklamasıyla birlikte cümlede başına eklenerek genişletim yapılmıştır. Genel olarak bakıldığında ise cümle üç ayrı cümleye bölünmüş ve ortak öge olan yüklem diğer cümlelere de eklenmiştir.

26. cümle: Derken bir gürültü kopmuş, bir bulut kaplamış ortalığı...

O anda bir gürültü kopmuş ve korkunç sesler gelmiş.. Ortalığı bir bulut kaplamış.

Açıklama: Cümlede geçen “derken” ifadesi filimsi içerdiği için çıkarılarak “o anda” ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca “gürültü kopmak” deyimini korunmuş, sonraki cümlede açıklaması verilerek cümle genişletilmiştir. İkinci cümle kurallı hale getirilmiştir.

27. cümle: Biraz sonra sonra yaylada iki yüce dağ sivrilmiş.

Biraz sonra yaylada iki yüce, yüksek dağ ortaya çıkmış.

Açıklama: Cümlede geçen “yüce” kelimesinin anlamı cümleye eklenerek genişletim yapılmıştır. Ayrıca “sivrilmek” kelimesi seviye üstü kalacağı için “ortaya çıkmak” ifadesi kullanılmıştır.

28. cümle: Biri Küçük Ağrı, diğeri Büyük Ağrı.

Bunlar: Biri küçük Ağrı diğeri Büyük Ağrı.

Açıklama: Cümlede başına “bunlar” ifadesi eklenerek art gönderim yapılmış, gönderim açık hale getirilmiştir.

29. cümle: İki geçimsiz kız kardeş, çetin, hırçın dağ...

İki geçimsiz kız kardeş, çetin ve hırçın dağlar olmuşlar.

Açıklama: Eksiltili cümle tamamlanmıştır.

30. cümle: İşte şairin “Ağrı gibi düştün içime Ağrı” dediği Ağrı Dağları’nın efsanesi...

İşte Ağrı Dağları’nın efsanesi böyledir. Şair şöyle demiş: “Ağrı gibi düştün içime Ağrı”

Açıklama: Eksiltili cümle tamamlanarak fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Doğrudan anlatım korunmuştur. Uzun cümle bölünmüştür.

31. cümle: El yarası geçer ama dil yarası geçmez.

El yarası geçer ama dil yarası geçmez.

Açıklama: Cümle korunmuştur. “Dil yarası” ifadesi metin altı sözlük bölümünde açıklanmıştır.

32. cümle: Bazen dil yarasının ağrısı böyle taşlaşır, koca bir dağ olur.

Bazen dil yarasının ağrısı böyle taşlaşır, artar. Koca bir dağ gibi olur.

Açıklama: Cümlede geçen “taşlaşmak” ifadesi açıklanarak genişletim yapılmıştır. Cümleler bölünmüştür. İkinci cümleyi somutlaştırmak için “gibi” edatı eklenmiştir.

33. cümle: Bu ağrı her babayiğidin sineye çekeceği ağrı değil.

Bu ağrıyı herkes sineye çekemez, kabullenemez.

Açıklama: Fiilimsiler ve “babayiğit” ifadesi cümleden çıkarılmış, deyimın açıklaması eklenmiştir.

34. cümle: Ağrı’dan büyük büyük Ağrı...

Bu dil yarası Ağrı Dağı’ndan daha büyük bir ağrıdır.

Açıklama: Art gönderim yapılmış ve eksiltili cümle tamamlanmıştır. Cümleye “dağ” kelimesi eklenerek özel isim olan Ağrı ile cins isim olan ağrı ayırt edilmiştir.

35. cümle: Her iki Ağrı Dağı’nın civarında olan köylerin de birbiriyle geçinemedikleri aralarında kavganın eksik olmadığı söylenir durur.

Bazıları şöyle der: Her iki Ağrı Dağı'nın etrafındaki köyler de birbirleriyle anlaşamazlar, onların aralarında kavga eksik olmaz.

Açıklama: Seviye üstü olan edilgen çatılı fiil yerine etken çatılı fiil kullanılmıştır. Cümlede geçen “civar” (115) kelimesinin yerine sıklığı daha fazla olan “etraf” (188) kelimesi kullanılmıştır. Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir. Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

36. cümle: Ama ben işittim; pek sıkı fıkı dost, pek cana yakın ahbap olmuşlar şimdi.

Ama ben duydum. Şimdi sıkı fıkı dost olmuşlar. Cana yakın ahbap olmuşlar.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Cümlede geçen “işitmek” (63) ifadesinin yerine daha sık kullanılan “duymak” (866) ifadesi kullanılmıştır. Deyimler cümleden çıkarılmamıştır, açıklamaları metin altı sözlükte verilmiştir.

37. cümle: Öyle ya Ağrı Dağları karşısında.

İşte Ağrı Dağları karşılarında duruyor.

Açıklama: Cümlenin başında geçen “öyle ya” ifadesi “işte” kelimesi ile değiştirilmiştir. Eksilteli cümle tamamlanmıştır.

38. cümle: Bundan daha büyük ibret mi olur?

Bundan daha büyük bir ders olur mu?

Açıklama: Cümle kurallı hale getirilmiştir. Cümlede geçen “ibret” (11) kelimesinin yerine daha bilindik olan “ders” (270) ifadesi kullanılmıştır.

4.9.3. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

1. Daha önce Türkiye’de hangi illeri gezdiniz? Veya hangi illere gideceksiniz? Türkiye’nin doğusunda Ağrı ilimiz var. Burayı daha önce duydunuz mu?
2. Ağrı ili ile ilgili beş tahminde bulununuz ve tahminlerinizi bir kâğıda yazınız. Sonra sırayla bu tahminlerinizi sınıfta okuyunuz. Doğru tahminleri tahtaya yazınız.

Örnek: Ağrı bir şehirdir.

3. Ağrı ilinde Büyük Ağrı ve Küçük Ağrı Dağları vardır. Büyük Ağrı Türkiye'nin en büyük dağıdır. Dağların tepesinde buzullar vardır. Bu dağların hakkında birçok efsane anlatırlar. Bugün bu dağlarla ilgili bir efsane dinleyeceksiniz. Efsanenin adı: "Ağrı İlinde İki Ağrı".
4. Sizden büyük veya sizden küçük birileriyle hiç tartıştınız mı? Tartıştığınızda nasıl davrandınız?

Bu efsanede de iki kız kardeş birbiriyle tartışıyor. Tartışmalarının sonucunu hep birlikte dinleyelim.

4.9.4. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıda metindeki bazı cümlelerin kelimeleri karışık verilmiş. Metni dinleyiniz ve karışık kelimeleri tekrar sıraya koyunuz.

kardeş- biri- küçük- iki- büyük-kız- diğeri- varmış

o- sesler -anda- gürültü- gelmiş- bir-kopmuş- ve- korkunç

el- dil- geçer- ağrısı- ama – geçmez- ağrısı

iki –biraz - yaylada-yüce- çıkmış- sonra- yüksek –dağ- ortaya

sıkı dost -olmuşlar-fıkı – şimdi

Aşağıda metinden bir diyalog bulunuyor. Diyalogdaki boşlukları doldurunuz.

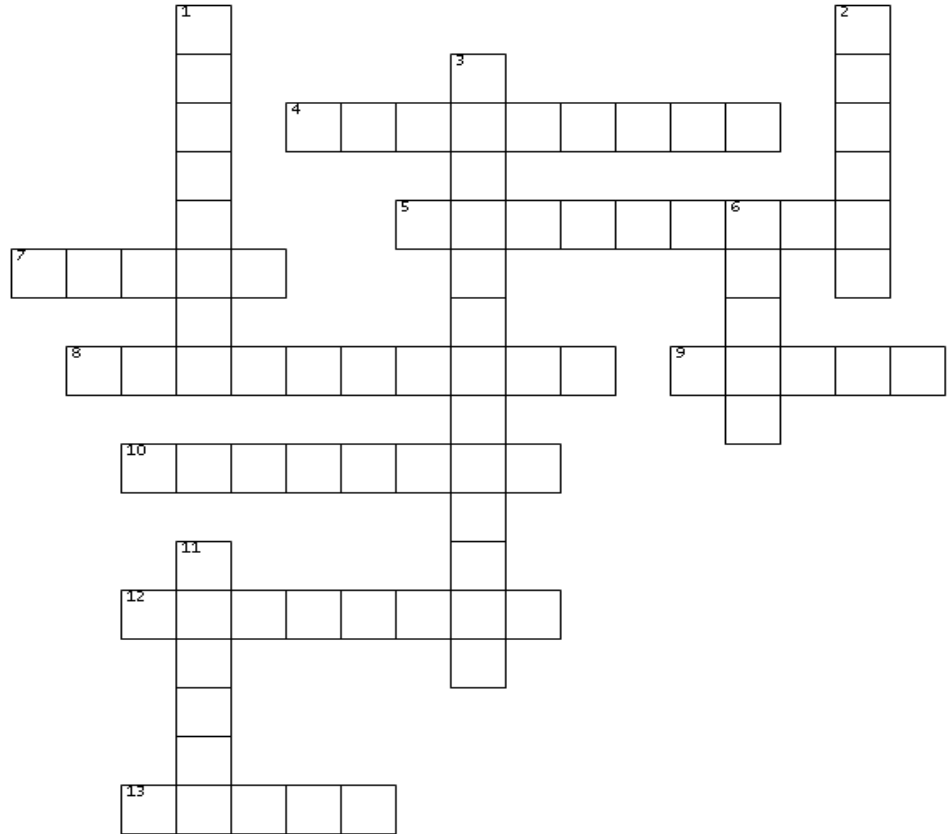
Küçük Kız: Belim

Büyük Kız: Gözün

Küçük Kız: Senin gibi olmasın. Dağ , ... olası, uzun uzun olası. Belimdeki adın olsun. Seller, ... göresin.

Büyük Kız: Senin gibi olmasın. Bunun yerine olsun. Saçların olsun, ... bayır olsun. Sivri dillisin. Kırıcı söylüyorsun. Başın dilin gibi olsun. Yamacın boynun gibi olsun. Adın da benim gibi olsun.

4.9.5. Ağrı İlinde İki Ağrı Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri



YUKARIDAN AŞAĞIYA

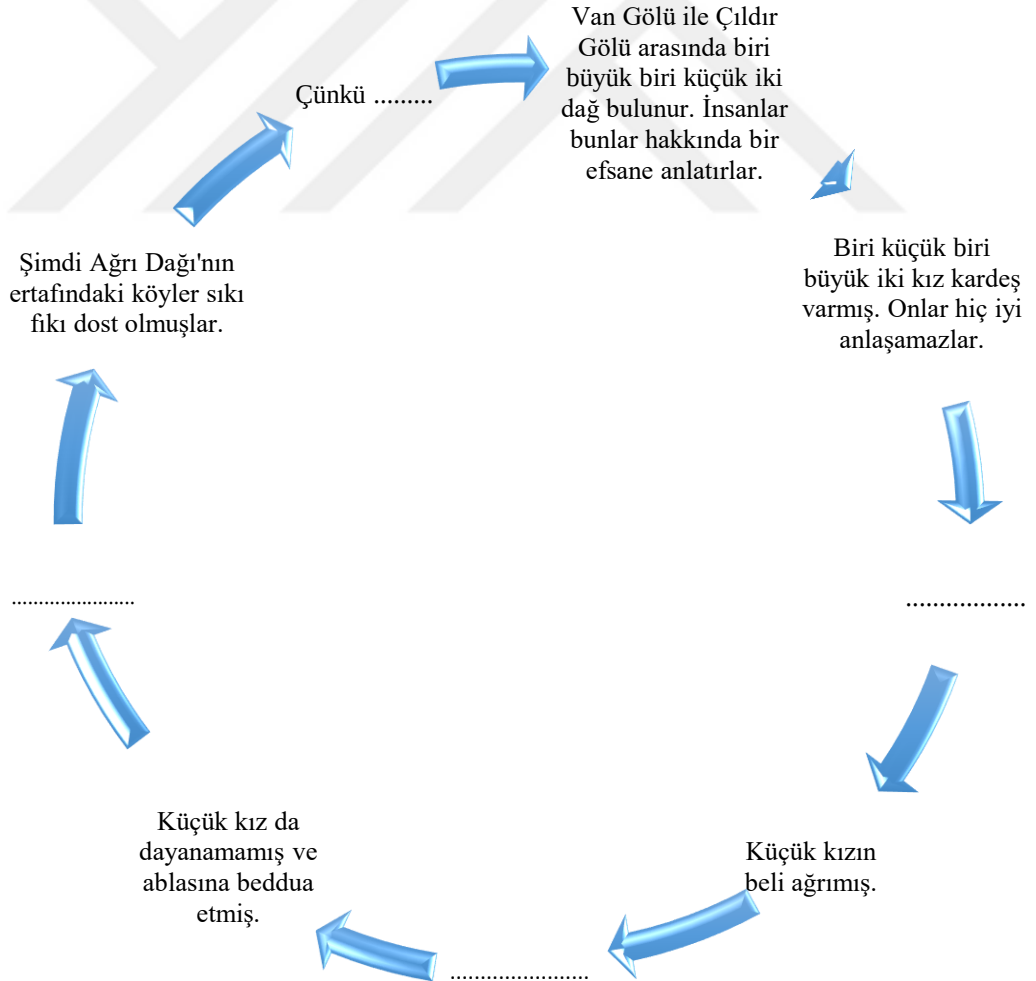
1. Çok samimi.
2. Huysuz kimse.
3. Çevresiyle uyumlu kadın
6. Dost, tanış.
11. Kötü dua

SOLDAN SAĞA

4. Sevimli.
5. Acı, kötü sözün kalpteki olumsuz etkisi
7. Zor, sert.
8. kötü şeyler söyleyemez
9. Dağın, tepenin kenarı
10. Kırıcı sözler
12. Çevresindekilerle çalışmakta sabırsızlanıyoruz
13. Küçük yokuş.

Yukarıdaki bulmacanın kelimelerini birer cümlede kullanınız.

Aşağıda metnin olay örgüsü var. Olay örgüsündeki eksik yerleri siz tamamlayınız.



4.10 Baykuş Özgün ve Uyarlanmış Metin

Özgün Metin	Uyarlanmış Metin
BAYKUŞ Bilindiği gibi kuşlar günün ışımasıyla ortaya çıkar, akşam karanlığı ile kendi dünyalarına çekilirler. Yalnız baykuş, bunlar içerisinde istisnadır. O, günün karmasıyla ortaya çıkar, gece yarısına kadar öter ve şafak vakti yaklaştı mı ortadan kaybolur. Efsaneye göre, bunun sebebi şöyledir: Hanım sultanın biri, padişah olan kocasından kuş kemiklerinden bir saray yaptırmasını ister. Padişah, bunun mümkün olmayacağını düşünür ve hanım sultanın her hatırlatmasında meseleyi geçiştirmeye çalışır. Fakat hanım ısrarlıdır. Sürekli padişahı rahatsız eder. Padişah, sultan hanımı kandıramayınca kuşlarla konuşabilen bir adam aramaya başlar. Bulur da. Adama durumu anlatır. Kuşların tamamının bir toplantı bahanesi ile bir araya toplanmasını emreder. Haber, kuşlara duyurulur. Kuşlar, söylenen yerde toplanır. Yoklama yapılır. Baykuşun orada bulunmadığı anlaşılır. Niye gelmediği padişah tarafından sorulur. Diğer kuşlar nedenini bilemez. Getirilmesi için görevliler gönderilir.	BAYKUŞ <i>Kuşlar güneş ile ortaya çıkar, akşam karanlığı ile kendi dünyalarına çekilirler. Bu bilinir. Yalnız baykuş, bunlar içerisinde farklıdır. O, karanlıkta ortaya çıkar. Gece yarısına kadar öter. Şafak vakti ortadan kaybolur.</i> <i>Efsaneye göre, bunun sebebi şöyledir: Hanım sultanın biri, padişah kocasından kuş kemiklerinden bir saray ister. Padişaha göre bu mümkün değildir. Hanım sultan hep hatırlatır ama o meseleyi geçiştirir, hanım sultanı atlatır. Fakat hanım ısrarlıdır. Sürekli padişahı rahatsız eder.</i> <i>Padişah, sultan hanımı kandıramaz. Bir adam arar ama bu adam kuşlarla konuşabilmeli. Adamı bulur. Padişah, adama durumu anlatır. Ona şöyle emreder: “Kuşların tamamını bir toplantı bahanesiyle bir araya topla.” Adam haberi kuşlara duyurur. Kuşlar, bir yerde toplanır. Yoklama yapılır. Baykuş orada yoktur. Padişah: “Baykuş neden gelmedi?” diye sorar. Diğer kuşlar nedenini bilemez. Baykuş için görevliler gönderilir.</i> <i>Görevliler baykuşu bulurlar ve ona : “Toplantıya neden gelmedin?”</i>

Görevliler, baykuşu bulup toplantıya niye gelmediğini sorar. Baykuş; durumu önceden öğrendiğini, bütün kuşların öldürülmek üzere bir araya getirildiğini söyler. Görevli kuşlar buna inanmaz. Onu, zorla götürmeye çalışır. Bu arada tüylerinden tutup götürmeye çalıştıkları için baykuşun bütün tüyleri yolunur. Çırılçıplak kalır. Her şeye rağmen padişahın huzuruna getirirler.

Padişah, baykuşa niçin toplantıya gelmediğini sorar. Baykuş, durumdan daha önce haberdar olduğu için korktuğunu, bu yüzden gelmeye cesaret edemediğini söyler. Padişah, bu açıklamadan sonra kuşların huzurunda çok zor durumda kalır. Yaptığı hatanın farkına varır ve bütün kuşları serbest bırakır.

Baykuş; çırılçıplak kaldığını, bu durumun telafî edilmesini padişahın ister. Padişah, diğer kuşların her birinin baykuşa birer tüy vermesini ister. Baykuşun tüyleri tekrar büyüyünce ödünç verilen tüylerin herkese iade edilmesini de baykuşa bildirir. Toplantı bu şekilde son bulur.

Baykuş, aldığı ödünç tüyleri giyinir. Kendisine çok yakıştığını fark eder. Ödünç aldığı tüyleri bir daha iade

diye sorarlar. Baykuş: “Durumu önceden öğrendim. Bütün kuşları öldürecekler. Bunun için bütün kuşları bir araya topladılar.” der. Görevli kuşlar buna inanmaz. Onu, zorlarlar. Tüylerinden tutar ve çekiştirirler. Bu arada baykuşun bütün tüyleri yolunur. Çırılçıplak kalır. Her şeye rağmen baykuşu padişahın önüne getirirler.

Padişah, baykuşa: “Niçin toplantıya gelmedin?” diye sorar. Baykuş: Durumdan daha önce haberdardım. Bunun için korktum, gelmeye cesaret edemedim, gelmedim.” der. Padişah, bu açıklamadan sonra kuşların önünde çok zor durumda kalır. Hatasının farkına varır ve bütün kuşları serbest bırakır.

Baykuş padişaha: Çırılçıplak kaldım. Bu durum telafî edilmeli.” der. Padişah: “Diğer kuşların her biri baykuşa birer tüy versin. Baykuşun tüyleri tekrar büyüyecek. İşte o zaman baykuş ödünç tüyleri herkese iade edecek.” der. Toplantı bu şekilde son bulur.

Baykuş, ödünç tüyleri giyinir. Kendisine çok yakıştırdı. Ödünç tüyleri bir daha iade etmez. Diğer kuşlar durumu fark eder ve baykuşu ararlar. O da bir çare bulur. Diğer kuşlar geceleri uyur. Baykuş da o zaman ortaya çıkar.

etmez. Diğer kuşlar durumu fark edince baykuşu aramaya başlar. O da çareyi, diğer kuşların uyuduğu zamanlarda ortaya çıkmakta bulur.

İnanışa göre; bu yüzden diğer kuşlar gündüzleri, baykuş geceleri gezer.



İnanışa göre; bu yüzden diğer kuşlar gündüzleri, baykuş geceleri gezer.

4.10.1. Baykuş Metninin Türkçe- Türkçe Sözlüğü

- **mümkün:** Olabilir.

Bu iş mümkün değil, olmaz.

- **mesele:** Konu.

Bu meseleyi konuşalım.

- **çekıştirmek:** Bir nesneyi sağa sola, ayrı yönlerle doğru çekmek.

İki kardeş kazağı aralarında çekıştiriyorlardı.

- **haberdar:** Haberi olmak.

Çocuk tüm bu zorluklardan haberdardı.

4.10.2. Baykuş Metnini Cümle Düzeyinde Düzenleme Çalışması

1. cümle: Bilindiği gibi kuşlar günün ışımasıyla ortaya çıkar, akşam karanlığı ile kendi dünyalarına çekilirler.

Kuşlar güneş ile ortaya çıkar, akşam karanlığı ile kendi dünyalarına çekilirler. Bu bilinir.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsiler cümleden çıkarılarak cümle yeniden sıralanmıştır.

2. cümle: Yalnız baykuş, bunlar içerisinde istisnadır.

Yalnız baykuş, bunlar içerisinde farklıdır.

Açıklama: Cümlede geçen “istisna” (19) kelimesinin yerine daha sık kullanılan “farklı” (616) kelimesi kullanılmıştır.

3. cümle: O, günün kararmasıyla ortaya çıkar, gece yarılara kadar öter ve şafak vakti yaklaştı mı ortadan kaybolur.

O, karanlıkta ortaya çıkar. Gece yarılara kadar öter. Şafak vakti ortadan kaybolur.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüş, fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. Son cümlede zaman anlamı katan “mı” soru edatı cümleden çıkarılmıştır.

4. cümle: Efsaneye göre, bunun sebebi şöyledir:

Efsaneye göre, bunun sebebi şöyledir:

Açıklama: Cümle korunmuştur.

5. cümle: Hanım sultanın biri, padişah olan kocasından kuş kemiklerinden bir saray yaptırmasını ister.

Hanım sultanın biri, padişah kocasından kuş kemiklerinden bir saray ister.

Açıklama: Cümledeki fiilimsiler çıkarılmıştır.

6. cümle: Padişah, bunun mümkün olmayacağını düşünür ve hanım sultanın her hatırlatmasında meseleyi geçiştirmeye çalışır.

Padişaha göre bu mümkün değildir. Hanım sultan hep hatırlatır ama o meseleyi geçiştirir, hanım sultanı atlatır.

Açıklama: Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır. İkinci cümle zıtlık anlamı taşıyan “ama” bağlacıyla birleştirilmiştir. Metinde geçen “geçiştirmek” kelimesinin anlamı da metin içinde verilerek genişletim yapılmıştır. Cümlede geçen “mümkün ve mesele” kelimelerinin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir.

7. cümle: Fakat hanım ısrarlıdır.

Fakat hanım ısrarlıdır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

8. cümle: Sürekli padişahı rahatsız eder.

Sürekli padişahı rahatsız eder.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

9. cümle: Padişah, sultan hanımı kandıramayınca kuşlarla konuşabilen bir adam aramaya başlar.

Padişah, sultan hanımı kandıramaz. Bir adam arar ama bu adam kuşlarla konuşabilmeli.

Açıklama: Fiilimsilerle kurulan yan cümlecikler bölünür. Cümleye şart anlamı katabilmek için ikinci cümleyle üçüncü cümle arasına “ama” bağlacı eklenir ve fiil B1 seviyesinde kullanılan yeterlilik fiiliyle çekimlenir.

10. cümle: Bulur da.

Adamı bulur.

Açıklama: Anlatımı belirginleştirmek için cümleye belirtili nesne eklenmiştir.

11. cümle: Adama durumu anlatır.

Padişah, adama durumu anlatır.

Açıklama: Cümlede eksik olan özne belirtilmiştir.

12. cümle: Kuşların tamamının bir toplantı bahanesi ile bir araya toplanmasını emreder.

Ona şöyle emreder: “Kuşların tamamını bir toplantı bahanesiyle bir araya topla.”

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiş ve fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Önceki cümleyle bağlantı kurmak için “ona” sözcüğüyle art gönderim yapılmıştır.

13. cümle: Haber, kuşlara duyurulur.

Adam, haberi kuşlara duyurur.

Açıklama: Seviye üstü olan edilgen çatılı fiil etken yapılarak cümlelerin başına gerçek özne eklenmiştir.

14. cümle: Kuşlar, söylenen yerde toplanır.

Kuşlar, bir yerde toplanır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

15. cümle: Yoklama yapılır.

Yoklama yapılır.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

16. cümle: Baykuşun orada bulunmadığı anlaşılır.

Baykuş orada yoktur.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

17. cümle: Niye gelmediği padişah tarafından sorulur.

Padişah: “Baykuş neden gelmedi?” diye sorar.

Açıklama: Dolaylı anlatım seviye üstü olduğu için doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

18. cümle: Diğer kuşlar nedenini bilemez.

Diğer kuşlar nedenini bilemez.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

19. cümle: Getirilmesi için görevliler gönderilir.

Baykuş için görevliler gönderilir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

20. cümle: Görevliler, baykuşu bulup toplantıya niye gelmediğini sorar.

Görevliler baykuşu bulurlar ve ona : “Toplantıya neden gelmedin?” diye sorarlar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılıp cümle bölünmüştür. Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

21. cümle: Baykuş; durumu önceden öğrendiğini, bütün kuşların öldürölmek üzere bir araya getirildiğini söyler.

Baykuş: “Durumu önceden öğrendim. Bütün kuşları öldürecekler. Bunun için bütün kuşları bir araya topladılar.” der.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiş ve fiilimsiler cümleden çıkarılarak uzun cümle bölünmüştür.

22. cümle: Görevli kuşlar buna inanmaz.

Görevli kuşlar buna inanmaz.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

23. cümle: Onu, zorla götürmeye çalışır.

Onu, zorlarlar.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

24. cümle: Bu arada tüylerinden tutup götürmeye çalıştıkları için baykuşun bütün tüyleri yolunur.

Tüylerinden tutar ve çekiştirirler. Bu arada baykuşun bütün tüyleri yolunur.

Açıklama: Fiilimsiler cümleden çıkarılmış ve cümle bölünmüştür. Aynı anlamı vermek için ilk cümleye “çekiştirmek” fiili eklenmiştir. Kelimenin anlamı metin altı sözlükte verilmiştir. Yapısal ve anlamsal olarak karmaşık olan ifadeler yeniden kurulmuştur.

25. cümle: Çırılçıplak kalır.

Çırılçıplak kalır.

Açıklama: Cümle korunmuştur. Cümlelerin başında geçen “çırılçıplak” kelimesinin anlamına metin altı sözlükte yer verilecektir.

26. cümle: Her şeye rağmen padişahın huzuruna getirirler.

Her şeye rağmen baykuşu padişahın önüne getirirler.

Açıklama: Eksik kalan nesne tamamlanmıştır. Cümlelerin sonunda geçen “padişahın huzuru” ifadesi seviyeye göre soyut kalacağı için “padişahın önüne” ifadesiyle somutlaştırılmıştır.

27. cümle: Padişah, baykuşa niçin toplantıya gelmediğini sorar.

Padişah, baykuşa: “Niçin toplantıya gelmedin?” diye sorar.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

28. cümle: Baykuş, durumdan daha önce haberdar olduğu için korktuğunu, bu yüzden gelmeye cesaret edemediğini söyler.

Baykuş: Durumdan daha önce haberdardım. Bunun için korktum, cesaret edemedim, gelmedim.” der.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir. Fiilimsiler cümleden çıkarılarak uzun cümle bölünmüş ve kelimeler yeniden sıralanmıştır. İlk cümlede geçen “haberdar” kelimesinin açıklamasına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

29. cümle: Padişah, bu açıklamadan sonra kuşların huzurunda çok zor durumda kalır.

Padişah, bu açıklamadan sonra kuşların önünde çok zor durumda kalır.

Açıklama: Cümlede geçen “kuşların huzuru” ifadesi soyut kalacağı ve gerçek anlamıyla karıştırılabileceği için “kuşların önünde” ifadesi kullanılmıştır.

30. cümle: Yaptığı hatanın farkına varır ve bütün kuşları serbest bırakır.

Hatasının farkına varır ve bütün kuşları serbest bırakır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

31. cümle: Baykuş; çırılçıplak kaldığını, bu durumun telafi edilmesini padişahı ister.

Baykuş padişaha: Çırılçıplak kaldım. Bu durum telafi edilmeli.” der.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

32. cümle: Padişah, diğer kuşların her birinin baykuşa birer tüy vermesini ister.

Padişah: “Diğer kuşların her biri baykuşa birer tüy versin.”

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir.

33. cümle: Baykuşun tüyleri tekrar büyüyünce ödünç verilen tüylerin herkese iade edilmesini de baykuşa bildirir.

“Baykuşun tüyleri tekrar büyüyecek. İşte o zaman baykuş ödünç tüyleri herkese iade edecek.” der.

Açıklama: Dolaylı anlatım doğrudan anlatıma çevrilmiştir. Uzun cümle bölünmüştür. Fiilimsi cümleden çıkarılarak fiilimsinin cümleye kattığı zaman anlamı “işte o zaman” ifadesiyle sağlanmıştır.

34. cümle: Toplantı bu şekilde son bulur.

Toplantı bu şekilde son bulur.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

35. cümle: Baykuş, aldığı ödünç tüyleri giyinir.

Baykuş, ödünç tüyleri giyinir.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

36. cümle: Kendisine çok yakıştığını fark eder.

Kendisine çok yakıştıır.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır. Cümleinin sonunda geçen “yakışmak” ifadesinin anlamına metin altı sözlükte yer verilmiştir.

37. cümle: Ödünç aldığı tüyleri bir daha iade etmez.

Ödünç tüyleri bir daha iade etmez.

Açıklama: Fiilimsi cümleden çıkarılmıştır.

38. cümle: Diğer kuşlar durumu fark edince baykuşu aramaya başlar.

Diğer kuşlar durumu fark eder ve baykuşu ararlar.

Açıklama: Seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır.

39. cümle: O da çareyi, diğer kuşların uyuduğu zamanlarda ortaya çıkmakta bulur.

O da bir çare bulur. Diğer kuşlar geceleri uyur. Baykuş da o zaman ortaya çıkar.

Açıklama: Anlamsal ve yapısal olarak karmaşık olan ifade yeniden kurulmuştur. Fiilimsi cümleden çıkarılıp cümle bölünmüştür. Fiilimsinin cümleye kattığı zaman anlamı “o zaman” ifadesiyle tamamlanmıştır.

40. cümle: İnanişaya göre; bu yüzden diğer kuşlar gündüzleri, baykuş geceleri gezer.

İnanişaya göre; bu yüzden diğer kuşlar gündüzleri, baykuş geceleri gezer.

Açıklama: Cümle korunmuştur.

4.10.3. Baykuş Metninin Dinleme Öncesine Yönelik Etkinlikleri

Aşağıda bir videonun bağlantısı verildi. Videoyu dinleyiniz. Videoda hangi kuşun sesi var, tahmin ediniz.



Sizce baykuşlar neden geceleri ortaya çıkar?

4.10.4. Baykuş Metninin Dinleme Sırasındaki Etkinlikleri

Aşağıdaki bilgilerden hangisi metinde geçmez? Bulun ve işaretleyin.

- Baykuşlar geceleri gezer.
- Padişahın kızı kuş kemiklerinden bir saray ister.
- Kuş toplantısına bütün kuşlar gider.
- Görevli kuşlar baykuşa nazik davranmaz.
- Baykuşun tüm tüyleri yolunur.
- Diğer kuşlardan sadece papağan baykuşa tüy vermez.
- Baykuşun bir daha hiç tüyü çıkmaz.
- Baykuş ödünç tüyleri iade etmez.
- Baykuş artık gündüzleri gezer.

Aşağıdaki sözleri efsanede kimlerin söylediğini bulunuz ve karşısına yazınız.

- Kuşların tamamını bir toplantı bahanesiyle bir araya topladı.
(.....)
- Baykuş neden gelmedi?
(.....)
- Toplantıya neden gelmedin?
(.....)
- Durumu önceden öğrendim. Bütün kuşları öldürecekler. Bunun için bütün kuşları bir araya topladılar.
(.....)
- Niçin toplantıya gelmedin?
(.....)

- Durumdan daha önce haberdardım. Bunun için korktum, gelmeye cesaret edemedim, gelmedim.
(.....)
- Çırılçıplak kaldım. Bu durum telafi edilmeli.
(.....)
- Diğer kuşların her biri baykuşa birer tüy versin. Baykuşun tüyleri tekrar büyüyecek. İşte o zaman baykuş ödünç tüyleri herkese iade edecek.
(.....)

4.10.5. Baykuş Metninin Dinleme Sonrasına Yönelik Etkinlikleri

Aşağıda metindeki olayları karışık verdik. Bu olayları sıra koyunuz.

1	Hanım sultanın biri, padişah kocasından kuş kemiklerinden bir saray ister.
2	Kuşlar bir yerde toplanır ama içlerinde baykuş yoktur.
3	Bir adam bulunur. Bu adam kuşların dilini bilir.
4	Adam kuşlara haber gönderir.
5	Padişah sultanı geçirir, hanım sultanı atlatır.
6	Görevli kuşlar baykuşu zorla saraya getirirler.
7	Padişah bütün kuşların önünde utanır, hatasını fark eder.
8	Hanım sultan kuş kemiklerinden saray konusunda ısrar eder.
9	Padişah sultanın ısrarlarına dayanamaz.
10	Bir süre sonra baykuşun tüyleri tekrar uzar.
11	Görevliler baykuşu bulur ve baykuşun tüylerinden çekiştirirler.
12	Baykuş: Kuş kemiklerinden bir saray yapılacak. Bunun için korktum, gelmedim.” der.
13	Padişah, baykuşa “Niçin toplantıya gelmedin?” der.
14	Baykuş: “ Görevliler tüylerimden çekiştirdi. Tüylerim yolundu.” der.
15	Baykuş ödünç tüyleri giyinir.

16	Padişah, kuş kemiklerinden saray fikrinden vazgeçer.
17	Padişah: “Bütün kuşlar, baykuşa bir tüy versin. Tüyleri zamanla uzayacak. O zaman sizin tüylerinizi geri verecek.” der.
18	Baykuş diğer kuşlardan kaçır, ödünç tüyleri kuşlara geri vermez.
19	Öteki kuşlar kendi tüyleri için baykuşu ararlar.
20	Bu yüzden diğer kuşlar gündüzleri, baykuş geceleri gezer.

1- - - - - - - - - -
 - - - - - - - - -
 - - - - -

Aşağıda, metinden bazı bölümler var. Cümlelerin sonuna sebeplerini yazınız.

Padişah, Hanım Sultanı bir süre geçiştirmiş. Çünkü

.....

Bütün kuşlar bir araya toplanmış. Çünkü

.....

Baykuş toplantıya gelmemiş. Çünkü

.....

Padişah, Baykuş’un konuşmasından sonra pişman olmuş. Çünkü

.....

Öteki kuşlar baykuşa kendi tüylerinden birer tane vermişler. Çünkü

.....

Diğer kuşlar gündüzleri gezer, Baykuş geceleri gezer. Çünkü

.....

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Tartışma

Bu bölümde öncelikle metin uyarlama kavramının alanyazında nasıl karşılık bulduğu üzerinde durulmuş, ardından bu araştırmada ve benzer araştırmalarda uyarlama işleminin nasıl gerçekleştiği tartışılmış ve yorumlanmıştır.

İnsanlar tarih boyunca çeşitli nedenlerle ana dili dışında diller öğrenme ihtiyacı duymuştur. Günümüzde teknolojinin de etkisiyle yabancı dil öğrenimi ivme kazanmıştır. Türkçe de yabancı dil olarak öğrenilmek istenen diller içerisinde yer almaktadır. Dil öğretim sürecinin en önemli destekçilerinden biri de yazılı ve sözlü kaynaklardır. Bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyenlere ders kitabı dışında farklı bir seçenek oluşturmak amacıyla Türk efsaneleri B1 dil seviyesine uyarlanıp dinleme metni olarak sunulmuştur.

Yurt dışında çok yaygın olan özgün eserleri dili yeni öğrenenler için çeşitli seviyelere göre uyarlama işlemi yurt içinde yeni yeni karşılık bulmaktadır. Yurt içinde bu tür bir çalışmayla (Bakan, 2012) ilk olarak 2012’de karşılaşmaktayız. Daha sonra süreç içerisinde birçok yeni Türk edebiyatı ve halk edebiyatı eserlerini uyarlama, sadeleştirme çalışmaları olmuştur. Bu noktada uyarlama ile sadeleştirme işlemlerinin farklı kavramları karşıladığını belirtmek faydalı olacaktır. Sadeleştirme, metin uyarlama tekniklerinden bir tanesidir. Uyarlama işleminin sadeleştirme, genişletme, kolaylaştırma gibi farklı teknikleri bulunmaktadır.

Alanyazın tarandığında öncelikle bir dili yabancı dil olarak öğretirken kullanılacak metinlerin özgün metin mi uyarlanmış metin mi olması gerektiği tartışmalarıyla karşılaşmaktayız. Bu konuda bir uzlaşmaya varılamamıştır. Her iki metin çeşidinin de artıları ve eksileri bulunmaktadır. Bu çalışmada ise öğrencilerin hazırbulunuşluğunun göz önünde bulundurulması gerektiği ve anlaşılabilir girdinin fazla olmasının öğrencinin derse karşı olan ilgi ve tutumunu olumlu yönde etkileyeceği varsayılarak özgün metinleri uyarlama yoluna gidilmiştir.

Alanyazında metin uyarlama kavramı üzerinde tartışan dört tane çalışmaya ulaşılmıştır (Bölükbaş, 2015; Durmuş, 2013a; 2013b; 2013c). Fakat bu çalışmalarda bir fikir birliğine varılamadığı görülmüştür. Bölükbaş (2015); kurma metinlerin yapay metinler olduğunu söyleyerek özgün metinlerin seviyelere göre sadeleştirilerek kullanılması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca genişletilmiş metinleri de sadeleştirilmiş metinlerin bir altı başlığı olarak kabul etmiştir. Durmuş (2013a; 2013b; 2013c) ise öğretim sürecinde tek bir metin türüne bağlı kalmanın doğru olmadığını ifade ederek süreç içerisinde gerektiğinde özgün, sadeleştirilmiş ve genişletilmiş metinlerden yararlanılabileceğini savunmuştur. Metin sadeleştirme, uyarlama alanında hazırlanmış deneysel çalışmalarda (Cruz de Quirós, Alecio ve Tong, 2012; Shirzadi, 2014; İpek, 2018; Mercan, 2018; Demirel, 2019; Ghaffari, 2020; Ahmet, 2021; Bilgiç, 2021; Özcan, 2022) uyarlanmış metinlerin özgün metinlere göre başarıyı arttırdığı öğrencinin derse karşı tutumunu olumlu yönde değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Metin uyarlama işleminde en sık kullanılan teknik sadeleştirme tekniğidir. Sadeleştirmede sezgisel ve yapısal olmak üzere iki yaklaşım bulunur. Yapısal yaklaşımda materyaller hazırlanmadan önce öğrencinin bulunduğu düzeyde bilmesi gereken kelimeler ve dil yapıları belirlenir. Ayrıca kimi zaman bu işlem geleneksek okunabilirlik formüllerine göre ilerler. Bu yaklaşımda metnin okunabilirliği sözcükteki harf sayıları ve cümlelerdeki sözcük sayıları ile belirlenebilir. Ayrıca bu yaklaşımda önceden hazırlanan kelime listelerine göre kullanılacak sözcükler ve yapılar bellidir. Bölükbaş (2015) yapısal yaklaşımda kullanılan okunabilirlik formüllerinin yabancı dilde okuduğunu anlamaya etkisinin olmadığını okuduğunu anlama durumunun metnin uzunluğundan ziyade daha çok kelimelerin ve yapıların bilindik olmasıyla ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Çalışmasında ayrıca metin sadeleştirme çalışmalarında sezgisel yaklaşıma daha çok yer verildiğini ifade etmiştir.

Sezgisel yaklaşımda ise uyarlama işlemini yapan kişi kendisini belirtilen seviyedeki öğrencinin yerine koyarak bilinmesi gereken kelimelere ve dil bilgisi yapılarına sezgilerine göre karar verir. Bu çalışmada yapısal yaklaşım ve sezgisel yaklaşım bir arada yürütülmüştür. Efsaneler uyarlanmadan önce Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni yetkinlikleri ve B1 seviyesindeki öğrencinin bilmesi gereken dil yapıları Gazi Tömer Dil Bilgisi kitabından hareketle listelenmiştir. Kelimelerin seçiminde ise sezgisel yaklaşıma başvurularak kişisel deneyimlerden ve kelimelerin kullanım sıklıklarını belirten sıklık sözlüğünden yararlanılmıştır.

Metin uyarlama üzerine hazırlanan çalışmaların ortak noktalarından biri kültür aktarımını hedeflemesidir. Bu bağlamda yeni Türk edebiyatı eserleri, Dede Korkut hikâyeleri, Nasreddin Hoca fıkraları, Türk masalları, Türk destanları çeşitli çalışmalarda çeşitli dil seviyelerine göre uyarlanmıştır. Türk efsanelerine ise hiçbir uyarlama çalışmasında karşılaşılmamıştır. Yabancılar Türkçe öğretimi alanında efsanelere sadece bir çalışmada (Bekdaş, 2022) yer verilmiştir. Bahsi geçen çalışmada Türk efsaneleri yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün haliyle herhangi bir uyarlama çalışması yapılmadan okuma ve yazma becerilerini geliştirmek adına kaynak olarak kullanılmıştır. Dil öğretiminin aynı zamanda kültür aktarımı da olduğunun bilindiği şu dönemde kültürün en saf halinin birer nişanı olan sözlü edebiyat dönemi eserlerinin üzerinde yoğunlaşılması düşündürücüdür. Bu çalışmada kültür aktarımını desteklemek için metinlerde geçen atasözü ve deyimler olduğu gibi kullanılmış açıklamalarına metin altı sözlüklerde veya metin genişletme tekniğiyle metnin içerisinde yer verilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında hazırlanan uyarlama çalışmalarına bakıldığında hiçbirinin dinleme metni olarak kullanılmaması da dikkat çekicidir. Çalışmalar okuma metni olarak hazırlanıp kimi zaman sadece okuma becerisine yönelik kimi zaman ise dört beceriyi kapsayacak şekilde etkinlikler oluşturulmuştur. Yurt dışında yapılan deneysel bir çalışmada (Shirzadi, 2014) sadeleştirilen dinleme metniyle karşılaşılmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda sadeleştirilen dinleme metniyle ders işleyen öğrencilerin özgün metinle ders işleyen öğrencilere göre dinleme sonunda yapılan sınavda daha yüksek bir başarı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum hazırlanan bu tezin yola çıkış amacını desteklemektedir. Bu çalışmada Türk efsaneleri yapı, uzunluk ve sade anlatım açısından dinleme metni olarak hazırlanmaya uygun

bulunmuştur. Dinleme öncesi, sırası ve sonrasına yönelik etkinliklerle ve metin altı sözlükle metni anlamlandırma süreci desteklenmiştir. Benzer olarak hazırlanan bazı çalışmalarda da okuma öncesi, sırası ve sonrası etkinliklerine yer verilmiştir.



BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen alanyazın taramasına, bulgulara dayalı olarak sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen kişi sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu ihtiyaca cevap vermek adına çeşitli kurumlar çeşitli ders kitapları hazırlamaktadır. Fakat kimi zaman özgün bir metin ders kitabındaki üretilmiş bir metinden sürece daha çok katkıda bulunmaktadır. Bu tez özgün metin örnekleri olan kültür taşıyıcısı efsaneleri öğrencilerin anlamlandırabileceği halde uyarlayarak sunmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda öncelikle alanyazın araştırılarak ders kitabı dışındaki çalışma kaynaklarının az olduğu fark edilmiştir. Var olan kaynakların tamamının okuma metni olarak düzenlendiği gözlemlenmiştir. Anadil olarak Türkçe öğretimi alanında da makûs kaderi değişmeyen dinleme becerisinin burada da ihmal edildiği gözlemlenmiştir. Bu sebeple çalışmada dinleme metni olmaya uygun metinler üzerinde yoğunlaşmıştır. Türk efsanelerinin kültürel öğeleri sıklıkla barındırması, dinleme metni olmaya uygun uzunlukta olması, konu olarak ilgi çekici olması ve evrensel karşılıklarının olması araştırmayı efsaneler etrafında şekillendirmiştir. Efsanelerin yabancı öğrenciler tarafından ilgi çekici, eğlenceli, faydalı, geliştirici bulunduğu Bekdaş'ın (2022) çalışmasında da belirtilmektedir. Efsanelerin dinleme metinleri olarak kullanılması kararlaştırıldıktan sonra hangi dil seviyesine göre uyarlanması gerektiği sorusu ortaya çıkmıştır. B1 seviyesindeki bir öğrencinin dilin temel yapılarını bilmesi ve kelime öğretiminin ötesinde üç-beş dakikalık bir dinleme

metnini anlayabilecek hazırbulunuşluğa sahip olması seviye olarak seçilmesinin nedenidir. Çalışılacak beceri, metin türü ve dil seviyesi belirlendikten sonra özgün bir metnin seviyeye göre nasıl uyarlanacağı üzerinde araştırma yapılmıştır. İlk olarak yapısal sadeleştirme yaklaşımıyla Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi (A1, A2, B1) kitaplarında yer alan dil bilgisi yapıları listelenmiştir. Sonrasında Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'ndan B1 seviyesi dinleme becerisi yeterlilikleri belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra uyarlama işleminde şunlar yapılmıştır:

- Öncelikle efsanelerin başlıkları, olay örgüleri ve kahramanları değiştirilmemiştir.
- Seviyeye uygun olan cümleler korunmuştur.
- Efsanelerde geçen atasözleri ve deyimler korunmuş, açıklamalarına metin altı sözlükte veya genişletim yapılarak metin içerisinde yer verilmiştir.
- Kimi seviye üstü kelimelerin açıklamaları yine aynı şekilde ya metin altı sözlükte verilmiş ya da metin içinde genişletim yapılarak açıklanmıştır.
- Fiilimsilerle bağlanan uzun cümleler bölünmüştür.
- Uzun sıralı cümleler bölünmüştür.
- Seviye üstü olan fiilimsiler cümleden çıkarılmıştır.
- Birleşik zamanlı fiiller basit zamanlıya çevrilmiştir.
- Sıralı veya bağlı bir cümlede farklı kiplerle çekimlenen fiiller anlatımın akıcılığı açısından aynı zaman kipleriyle çekimlenmiştir.
- Seviye üstü olan edilgen çatılı fiiller etken çatılı yapılmıştır.
- Metnin anlaşılabilirliğini zorlayan noktalarda art gönderim, ön gönderim yapılarak kişi ve işaret zamirleri eklenmiştir.
- Eksiltili cümleler tamamlanmıştır.
- Seviye üstü olan dolaylı anlatımlar doğrudan anlatıma çevrilmiştir.
- Soyut anlamlı kimi kelimeler somut anlamlarıyla karıştırılabileceği için cümleden çıkarılmıştır.
- Anlam karışıklığına sebep olabilecek kimi kelimeler çıkartılarak yerine durumu açıklayan farklı ifadeler eklenmiştir.
- Sıklık sözlüğünden yararlanılarak bazı kelimeler, daha sık kullanılan ifadeleri ile değiştirilmiştir.
- Kimi cümlelerde anlatımı belirginleştirmek için edat eklenmiştir.

- Devrik cümleler kurallı hale getirilmiştir.
- Yapısal ve anlamsal olarak karışık olan ifadeler yeniden kurulmuştur.
- Kimi zaman cümlede eksik kalan öge eklenmiştir.
- Anlamsal olarak karışık olan bazı ifadeler cümleden atılarak cümlenin sözcüksel yoğunluğu azaltılmıştır.

Uyarlama işlemi her metinde cümle cümle açıklanarak cümlenin orijinalinde yapılan değişiklikler tek tek açıklanmıştır. Ardından her metnin altına Türkçe- Türkçe sözlük eklenmiştir. Metinler dinleme metni olarak seslendirilmiş ve sosyal paylaşım sitesi olan Youtube yüklenerek her metnin sonuna metinlerin seslendirilmiş haline ulaşılacak karekodlar eklenmiştir. Dinleme becerisinin geliştirilmesi için sürecin tamamı göz önünde bulundurulmuş ve dinleme öncesi, sırası, sonrasına yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler hazırlanırken soruların metninden daha zor sözcükler içermemesine, önemsiz bilgilerin sıranmamasına, soruların cevaplarının mutlak olmasına dikkat edilmiştir.

6.2.Öneriler

Hazırlanan bu tezle ilişkili olarak başka çalışmalara ve araştırmacılara fikir vermesi adına şu önerilerde bulunulabilir:

- Pandemi dönemine denk gelen bu çalışmanın pandemi şartları sebebiyle uygulaması yapılamamıştır. Araştırmanın verilerinden hareketle deneysel bir çalışma yapılabilir. Bu deneysel çalışmada özgün metin ile uyarlanmış metni anlama seviyeleri karşılaştırılabilir.
- Bu metinler okuma metni olarak kullanılıp farklı becerilere yönelik etkinlikler de hazırlanabilir.
- Uyarlanan metinler bir telefon uygulamasına yüklenerek sınıf ortamının dışında da dinlenebilir.
- Kullanılan efsanedeki kültürel öğeler üzerine bir çalışma planlanabilir.
- Bu efsaneler her seviyeye göre uyarlanabilir.
- Bu tür uyarlama çalışmalarında kullanılması için daha güncel kelime sıklığı sözlükleri hazırlanabilir. Bu sıklık sözlükleri çeşitli dil seviyelerine göre gruplandırılabilir.

- Ayrıca uyarlama işleminde kullanılmak üzere seviyelere göre bilinmesi gereken kelimeler listesi hazırlanabilir.
- Başka bir çalışmada kültürümüzün çeşitli ipuçlarını barındıran başka efsaneler, halk hikâyeleri, destanlar seçilebilir.
- Metin uyarlaması yapılacak başka çalışmalarda seviyeye göre fıkra, hikâye, halk hikâyesi gibi daha kısa metinlere veya roman, destan, makale gibi daha uzun metinlere yer verilebilir.
- Başka araştırmalarda ağız özellikleri kullanılan yöresel metinlerin uyarlanma çalışması yapılabilir.



KAYNAKLAR

- Aça M., Ekici, M. & Yılmaz, M. (2010). Anonim halk edebiyatı. Ö. Oğuz (Ed.), *Türk halk edebiyatı el kitabı* içinde (s. 129-234). Grafiker Yayınları.
- Ahmet, S. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" hikâyesinin B1 seviyesine uyarlama çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Akıncılar, A. (2018). *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut Hikâyeleri'nin B1 düzeyinde sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi.
- Aktan, F. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Halide Edip Adıvar'ın Himmet Çocuk hikâyesinin B1-B2 düzeyinde sadeleştirilmesi ve etkinlik hazırlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Aksoy, H. (1997). Baykuş. (Der.) N. Demir (Ed.), *Türk Efsaneleri Cilt 1-2* içinde (s.72). Edge Akademi.
- Allen, D. (2009). A study of the role of relative clauses in the simplification of news texts for learners of English. *System* 37, 585–599. <http://dx.doi.org/10.1016/j.system.2009.09.004>
- Alpar, M. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel unsurların önemi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 9 (1) , 95-106.
- Ay, R. (2020). *Ömer Seyfettin'in Diyet adlı eserinin A1-A2 seviyesinde sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi.
- Ay, S. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretimi için Sait Faik Abasıyanık'ın "Birtakım İnsanlar" adlı hikâyesinin B1 seviyesine sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Ayar, C. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan uyarlanmış metinlerin uyarlanma durumları üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Oteli"*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Barın, E. (1992). *Yabancılar Türkçenin öğretiminde bir metod denemesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Bekdaş, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk efsaneleri: Okuma ve yazma becerileri üzerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi.

- Bilgiç, B. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirme teknikleri çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' adlı hikâyesinin A2 düzeyine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Boztoprak, F. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmak amacıyla Dede Korkut Kitabı'nın Türkistan/Türkmen sahra nüshası 13. Boy'un B1 düzeyinde sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES2015, 924-935. Doi: 10.18298/ijlet.268
- Büyükikiz, K.K. (2014). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 203-213.
- Çakır, İ. (2011). Yabancı dil öğrenme ortamlarında kültürün rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 41 (190) , 248-255.
- Çakır Sunengin, Ş. Z. (2013). *Fransızca öğretiminde Avrupa Ortak Başvuru Metni uygulamalarının dinlediğini anlama becerisine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Çakmak, F. (2019). Yabancı dil olarak İngilizce öğreniminde basitleştirilmiş kitapların kullanımına eleştirel bir bakış. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14 (1), 215- 244. Doi: 10.17550/akademikincelemeler.449127
- Cihangir, S. & Durmuş, M. (2018). Yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin sadeleştirilmesi: Gazi Üniversitesi Yabancılar Türkçe Öğretim Seti örneği. *International Journal of Language Academy*, 6(5), 684-694. Doi: <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3997>
- Cinkara, E. (2017). *Yabancı dil öğretimine genel bir bakış*. Çizgi Kitabevi.
- Çelik, M. E. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantiklik ve otantik materyallerden yararlanma. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (21) , 791-806.
- Çelik, N. & Başutku, S. (2020). 2018 (CEFR) Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Yeni Açıklamalar metninde okuma becerisine yönelik incelemeler. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 5 (1) , 91-118.
- Claridge, G. (2005). Simplification in graded readers: measuring the authenticity of graded texts. *Reading in a Foreign Language*, 17 (2), 144-158.
- Crossley S. A., Allen, D. & McNamara, D. S. (2012) Text simplification and comprehensible input: a case for an intuitive approach. *Language Teaching Research* 16(1), 89–108. doi: <https://doi.org/10.1177/1362168811423456>
- Cruz de Quirós de C., Ana M. L.A., Rafael & Tong, F. (2012). The effect of a structured story reading intervention, story retelling and higher order thinking for English language and literacy acquisition. *Journal of Research in Reading*, 35(1), 87-113. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2010.01472.x>

- Dağdeviren, İ. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde efsane türü metinlerden hareketle kültür aktarımının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Demir, M. (1999). Evlat Acısı ve Kuyruk Acısı. (Der.) N. Demir (Ed.), *Türk efsaneleri cilt 1-2* içinde (s. 87-89). Edge Akademi.
- Demir, N. (2013). *Türk efsaneleri cilt 1-2*. Edge Akademi.
- Demirel, İ. F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Demirel, İ. F. (2020a). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B1 seviyesinde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 6, 7-32.
- Demirel, F. İ. (2020b). Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde metne müdahale: uygulamalı bir değiştirim örneği olarak 'deneme'. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 5(2), 139-169. doi: 10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v05i2001
- Demirel, İ. F. & Yılmaz, M. Y. (2021). Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde gazete kullanımı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2) , 99-112. doi: 10.18026/cbayarsos.872155
- Dilek, İ. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademede dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Pegem Akademi.
- Durmuş, M. (2013a). İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine. *Turkish Studies*, 8(1) Winter, 1291- 1306.
- Durmuş, M. (2013b). Metin değiştirimin dilbilimsel süreçleri üzerine. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(4), 391-408. doi: 10.9761/JASSS1077
- Durmuş, M. (2013c). İkinci/yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine, *Bilig*, 65, 135-150.
- Ergun, M. (1989). Bülbul ile kızıl gül. (Der.). S. Sakaoğlu (Ed.), *101 Türk Efsanesi* içinde (s. 39-40). Akçağ Yayınları.
- Eroğlu, S. (2015). *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin' in "Üç Nasihat" hikâyesinin yabancılar Türkçe öğretimi için sadeleştirme denemesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Erol, Ş. S. (2012). *Türkmen efsaneleri üzerinde bir araştırma (inceleme-metinler)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi.
- Gedik, G. (2019). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının yeri, önemi ve kullanımı / Küçük Prens romanının B1 düzeyine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi.
- Ghaffarı, R. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dil yeterliliklerine uygun edebî metin uyarlama*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

- Göçmen, E. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik dokümanların kullanımı ve A1-A2 düzeyinde dil becerilerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 603- 637. doi: 10.14520/adyusbd.454
- Gürler, H. (2017). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinin a1-a2 seviyesine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Gürler, S. (2017). *Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin yabancılar Türkçe öğretiminde a1-a2 seviyesine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Güzel, A. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi Almanya örneği*. Akçağ.
- İpek, M. E. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi.
- İşcan, A. & Yassıtış, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti örneği (B1-B2 Düzeyi) . *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3 (1) , 47-66.
- Kara, M. & Ghaffarı, R. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde A2 düzeyi dil yeterliliklerine uygun edebî metin uyarlama. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*. 5 (2), 1-31. doi: 10.29228/uluturkad.48080
- Kavcar, C. & Yardımcı, M. (1988). *Efsanelerimiz-İnönü Üniversitesi efsane derleme yarışması*. İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, M.(2018). *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu ve Yılkı Atı adlı eserlerin yabancılar için A2 düzeyine uyarlanması*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Gazi Üniversitesi.
- Kaya, N. N. (2019). *Türk destanlarının yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılacak metne uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Kayacık, N. (1976). Hep büyük. (Der.) S. Sakaoğlu (Ed.), *101 Türk efsanesi içinde* (180-181). Akçağ.
- Kaymaz, Z.(2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin Apartman ve Köpek isimli hikâyelerinin a1-a2 seviyesine uygun sadeleştirme çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Kutlu, A. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Mazlum, D., E. (2014). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç romanı ve Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanının Türkçe A1-A2 seviyesine uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi.

- Mennan, D. (2005). Lokman Hekim ve Çaresiz Hastalık. (Der.) N. Demir (Ed.), *Türk efsaneleri cilt 1-2 içinde* (s. 186). Edge Akademi.
- Mercan, Ö. (2018). *Muzaffer İzgü öykülerindeki söylem biçiminin yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uygunluğu*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık (Orijinal çalışmanın basım tarihi 2009).
- Miçooğulları, M. (2021). Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme becerisi: otantik materyal olarak TRT Dinle ve radyo tiyatroları. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı Türkçe Öğretimi Özel Sayısı, 14-21.
- Nurlu, M. (2020). Yabancılar Türk kültürü öğretiminde Ömer Seyfettin. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Ölümünün 100. Yılında Ömer Seyfettin Özel Sayısı, 23-60.
- Önder, M. (1969). *Efsane ve hikâyeleriyle Anadolu şehir adları*. Defne Yayınları.
- Önder, M. (1969). Ağrı ilinde İki Ağrı. *Efsane ve Hikâyeleriyle Anadolu Şehir Adları içinde* (ss.47-48). Defne Yayınları.
- Özbay, M. (2010). *Türkçe öğretimi yazıları*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2012). *Anlama teknikleri 2 dinleme eğitimi*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2013). *Türkçe öğretimi üzerine araştırma ve incelemeler*. Öncü Kitap.
- Özcan, H. Z. (2022). *Köroğlu Destanı'nın B1 düzeyine uyarlanması okuduğunu anlamaya etkisi üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Uşak Üniversitesi.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve işlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *Turkish Studies*, 8(1), 2049-2056. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4495>
- Özdemir, H. (2013). Ortak eylem amaçlı metotla yabancı dil öğretiminde otantik doküman kullanımı. *Turkish Studies*, 8(10), 555-560. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5924>
- Özdin, A. (2020). *Türk masallarının yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metni olarak uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özen, K. (2004). Çoban Baba. (Der.) N. Demir (Ed.), *Türk Efsaneleri Cilt 1-2 içinde* (s.84). Edge Akademi.
- Özet, A. T. (2019). *Nasreddin Hoca fıkralarının yabancılar Türkçe öğretiminde okuma metni olarak düzenlenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirme teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Paşayev, S. (1973). Kızboyu çiçeği. (Der.) S. Sakaoğlu (Ed.), *101 Türk efsanesi içinde* (70-71). Akçağ.

- Polat, Z. (2001). Mart Baba. (Der.) N. Demir (Ed.), *Türk efsaneleri cilt 1-2 içinde* (s. 193- 194). Edge Akademi.
- Rix, J. (2009). A model of simplification: the ways in which teachers simplify learning materials. *Educational Studies*, 35(2), 95–106. doi: <https://doi.org/10.1080/03055690802470290>
- Sakaoğlu, S. (2017). *101 Türk Efsanesi*. Akçağ.
- Shirzadi, S. (2014). Syntactic and lexical simplification: the impact on efl listening comprehension at low and high language proficiency levels. *Journal of Language Teaching and Research*, 5(3), 566-571. doi: 10.4304/jltr.5.3.566-571
- Süner, R. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskici örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Taner, N. (1995). *Ferhat ile Şirin*. (Der.) S. Sakaoğlu (Ed.), *101 Türk efsanesi içinde* (s. 206-207). Akçağ.
- Taşkaya, Y. (2021). Yabancılar Türkçe dil bilgisinin öğretiminde “özel metin” kullanımı ve bu metinlerin öğrenci başarısına etkisi, *Turkish Journal of Educational Studies*. 8 (2), 291-318.
- TELC. (2013) *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi*, Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü, Almanya.
- Temizyürek, F. & Birinci, F. G. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı (Using Authentic Materials in Foreign Language Teaching). *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 5 (1) , 54-62. doi: 10.14686/buefad.v5i1.5000158999
- Yalçın, Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Yaşar, S.,A. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metin uyarlama ve Memduh Şevket Esendal'ın Pazarlık hikâyesinin A2 seviyesine göre uyarlanması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi.
- Yayan, H. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Refik Halit Karay'ın Eskici ve Testi adlı hikâyelerinin A2 seviyesine uyarlanması*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Yazok, Z. (2020). *Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında Kemalettin Çalık'ın Piri Reis adlı eserinin B1 seviyesinde sadeleştirilmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi.
- Yıldırım, O. (2013). *Yeni Türk edebiyatı metinlerinin A1-A2 düzeyine uyarlanması ve Çalıkuşu örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi.

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://puzzlemaker.discoveryeducation.com/double-puzzle/result>

Demirören Haber Ajansı. (2019, 6 Temmuz). Bu geleneği yıllardır yaşatıyorlar... İşte zorlu göç yolculuğu [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=6WPTNgTiMwY>

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2017, 8 Aralık). “Bahar kutlaması: Hıdırellez” belgeseli [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=qyGziLWh8U>

Yakupy14. (Kanal sahibi). (2016). Çeşitli baykuş sesleri. Tedarik edilebileceği adres: <https://www.youtube.com/watch?v=E3EwKXNxAbs>



EKLER LİSTESİ

EK 1. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi (A1- A2- B1) Kitabında Yer Alan Dil Bilgisi Yapıları

Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe dil bilgisi (A1- A2- B1) kitabında yer alan dil bilgisi yapıları

A1	A2	B1
Ses Bilgisi Alfabe Ünlüler Hece Ünlü uyumu Ünsüz uyumu Ünsüz yumuşaması	İsim Hal ekleri İlgi eki ve isim tamlaması	Dilek kipleri Gereklilik kipi Emir kipi İstek kipi Şart kipi
Şekil Bilgisi İsim İyelik İyelik ve ünlü düşmesi Ek fiil geniş/ şimdiki zaman Var/ yok cümlesi Fiil çekimi (şimdiki zaman/ görülen geçmiş zaman)	Zamir Kişi zamirleri Dönüşlülük zamirleri İşaret zamirleri Belirsizlik zamirleri Soru zamirleri ki ekli işaret zamirleri	Ek fiilin kipleri İsim soylu sözcükleri yüklem yapmak göreviyle sınırlı tutulmuştur.
	Fiil çekimi Öğrenilen geçmiş zaman Gelecek zaman Geniş zaman (geniş zamanda anlam kayması) Sürekli şimdiki zaman (-mekte/- makta) Yeterlilik fiili	Sıfat ve sıfat tamlaması Niteleme sıfatları Belirtme sıfatları ki ekli sıfatlar Derecelendirme sıfatları Sıfatlarda küçültme
		Zarflar Durum zarfları Yön zarfları Miktar zarfları Soru zarfları Edatlarla kurulan zarflar

EK 2. Uyarlanmış Metinleri Değerlendirme Formu

Uyarlanmış metinleri değerlendirme formu

	Hiç katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum
Bilinmeyen sözcük sayısı fazladır.					
Anlamı bilinmeyen sözcükler bağlamdan hareketle anlaşılabilir.					
Sözcüğün alışılmamış kullanımına yer verilmiştir.					
Metinde geçen sözcükler günlük hayatta kullanılır.					
Soyut anlamlı sözcükler fazladır.					
Cümleler seviyeye göre uzundur.					
Bir cümlede birden fazla ileti bulunmaktadır.					
Anlam karışıklığı oluşturacak cümleler vardır.					
Örtülü anlama sahip cümleler fazladır.					
Anlatım bozukluğu olan cümlelere yer verilmiştir.					
Düzeğin gerektirdiği dil bilgisi konuları esas alınmıştır.					
Metin ilgi çekicidir.					
Metin güdüleyicidir.					
Metin tutarlıdır.					
Kültürel etkileşimi engelleyecek din, dil, ırk ayrımı yapan ifadelere yer verilmiştir.					
Metin derste kullanıma uygundur.					

ÖZGEÇMİŞ

Ezgi Şimşek, Gazi Üniversitesi Türkçe öğretmenliği bölümünden 2014 yılında mezun oldu. 2015 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı'nda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2018 yılında Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. Bu süreçte “Şermin Yaşar’ın Çocuk Kitaplarında Bir Anlatım Tarzı Olarak Mizah” ve “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Uzaktan Öğretimine İlişkin Öğretim Görevlilerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme” adlı iki makalede, “Uzaktan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi: Neden ve Nasıl?” adlı bir bildiride ve “Metinler ve Etkinliklerle Karakter ve Değer Eğitimi Anı/ Günlük ” adlı bir kitap bölümünde yazarlık yapmıştır.

VİTAE

Ezgi Şimşek graduated from Gazi University, Department of Turkish Language Teaching in 2014. She has been working as a Turkish teacher at the Ministry of National Education since 2015. In 2018, she started her graduate studies at Gaziantep University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish Language Teaching. In this process, she worked on two articles named "Humor as a Narrative Style in Şermin Yaşar's Children's Books" and "An Analysis on the Views of Lecturers on Distance Teaching of Turkish as a Foreign Language", "Teaching Turkish as a Foreign Language at a Distance: Why and How?" and a book chapter called "Character and Value Education with Texts and Activities Memoir/Diary".